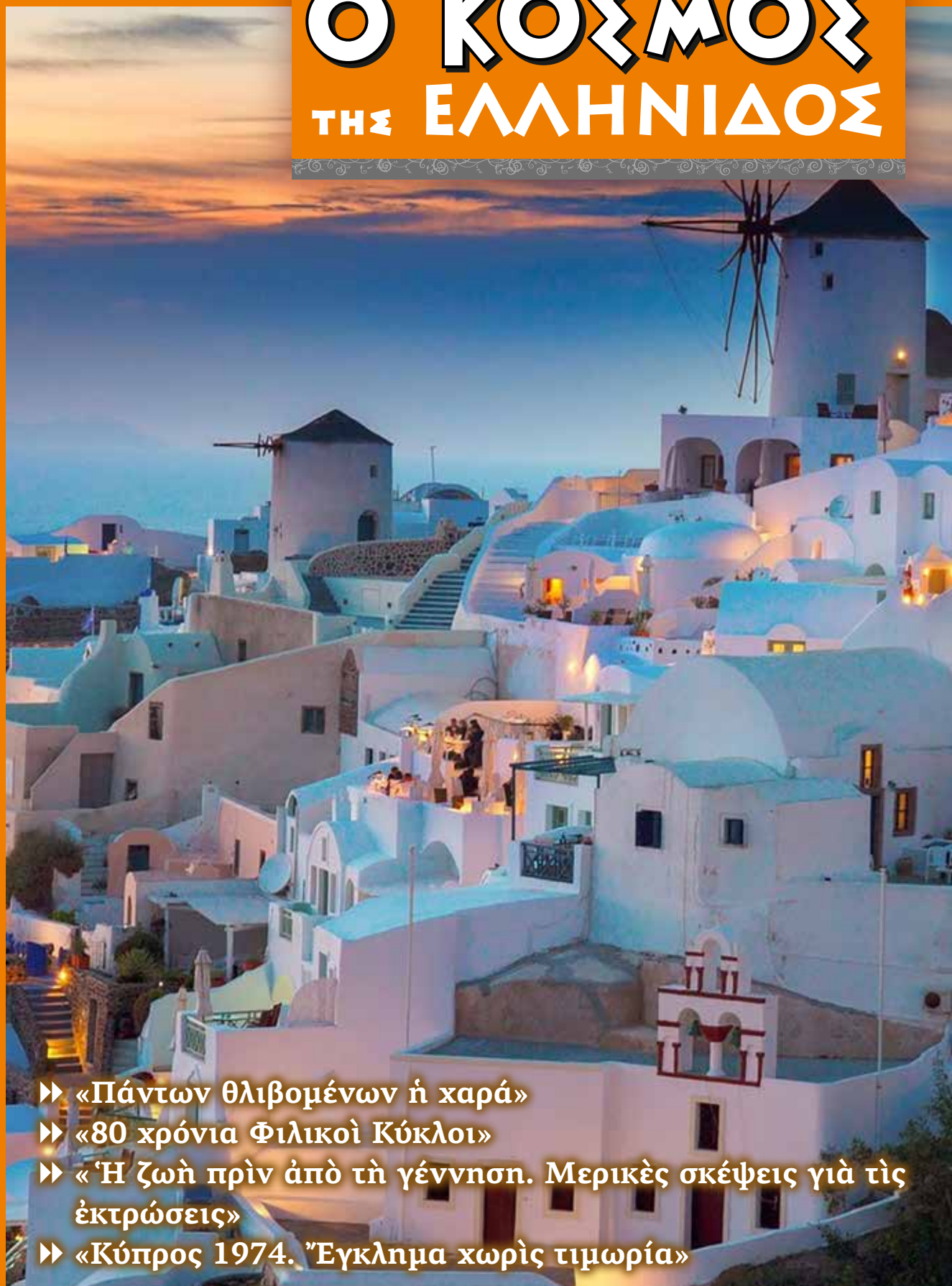

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

- ▶▶ «Πάντων θλιβομένων ή χαρά»
- ▶▶ «80 χρόνια Φιλικοί Κύκλοι»
- ▶▶ «Ή ζωή πριν από τή γέννηση. Μερικές σκέψεις για τες έκτρώσεις»
- ▶▶ «Κύπρος 1974. "Εγκλημα χωρίς τιμωρία»

Περιεχόμενα

❖	Ίουλιος... Ἀπόβραδο...(ΜΑΡΙΝΑ ΦΡΑΓΚΑΚΗ).....	121
❖	«Πάντων θλιβομένων ἡ χαρά...» (Α. Κ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ- ΚΑΛΑΜΑΡΑ).....	122
❖	Ἡ φύση δείχνει τὸν δρόμο (ΝΑΥΣΙΚΑ ΙΕΣΣΑΙ ΚΑΣΙΜΑΤΗ).....	127
❖	1943-2023. 80 Χρόνια Φιλικὸι Κύκλοι Τί μεγάλη εὐλογία στὴ ζωὴ μας!!! (Π. ΓΑΛΑΝΟΥ).....	128
❖	Τὸ ἔργο τῆς Κυκλιάρχισσας καὶ τοῦ Φιλικοῦ Κύκλου (Ι. ΚΟΡΩΝΙΑ).....	132
❖	Ἐπιφάνεια καὶ βάθος στὴ ζωὴ τῆς Κυκλιάρχου (Δ. ΞΥΛΙΝΑΚΗ).....	135
❖	Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν (ΑΣΗΜΙΝΑ ΚΟΥΚΙΑ).....	138
❖	«Διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω...» (Β. ΜΕΪΜΑΡΗ).....	139
❖	Ἡ ζωὴ πρὶν ἀπὸ τὴ γέννηση. Μερικὲς σκέψεις γιὰ τὶς ἐκτρώσεις (ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ).....	142
❖	Σημαντικὲς ἀνθρώπινες σχέσεις. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεό (ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΚΑΒΟΥΛΗΣ).....	146
❖	Γκισοῦρ Ἰσμὶρ (Ἡ Σμύρνη τῶν Ἀπίστων) (ΑΣΗΜΙΝΑ ΚΟΥΚΙΑ).....	148
❖	Κύπρος 1974 Ἕγκλημα χωρὶς τιμωρία (ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ).....	150
❖	Ἐπιστροφή στὰ σχολεῖα Πῶς θὰ βοηθήσουμε τὰ παιδιὰ νὰ προσαρμοσθοῦν (ΖΩΗ ΡΙΖΟΚΩΣΤΑ-ΑΓΓΕΛΗ).....	153
❖	Ὁ κοῦκος (Μέρος Β') (ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ).....	155
❖	Συντροφιά μὲ τὸν ἑαυτό μου καὶ τὶς σκέψεις μου (ΛΙΤΣΑ ΑΠΑΛΑΚΗ).....	162
❖	Εἰς Μνημόσυον. Ἐλένη (Λέλια) Μποζώνη (ΔΩΡΑ ΖΥΓΟΥΡΑ).....	163

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

Ἐκδότης: «Χριστιανικὴ Ἐνωσις Ἀκτῖνες»,
ὁδὸς Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα
Τηλ. 210 3247294, 210 3235931

Τιμὴ τεύχους 2,5€.

Ἐτήσια Συνδρομὴ: Ἐσωτερικοῦ 15€.

Ἐξωτερικοῦ: 30€.

Κύπρου: 20€.

Κυκλοφορεῖ ἀνά δύο μῆνες
μὲ 40 σελίδες.

- **Διευθυντὴς Σύνταξης:** Γιάννης Κ. Τσέντος,
Θεξινόνος 1, 166 74 Γλυφάδα
e-mail ἐπικοινωνίας: tsentos@gmail.com
- **Τόπος ἔκδοσης:** Ἀθήνα
- **Ἰούλιος 2024**
- **Δημιουργικὸ - Ἐκτύπωση:** «Λυχνία Α.Ε.»,
Ἀνδραβίδας 7, 136 71 Χαμόμυλο Ἀχαρνῶν,
Τηλ. 210 3410436, www.lyhnia.com

Παρακαλοῦμε, ἀποστέλλετε τὶς συνεργασίες σας στὴ διεύ-
θυνση Καρύτση 14, 105 61 Ἀθήνα.

Διατηροῦμε τὸ δικαίωμα νὰ μὴ δημοσιεύουμε ἢ νὰ συντέ-
μνουμε κατὰ τὴν κρίση μας ὅποιοδήποτε χειρόγραφο. Χειρό-
γραφα δημοσιευμένα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

Ἰούλιος... Ἀπόβραδο...

Καὶ ἐμεῖς βρεθήκαμε ξανὰ ἐκεῖ. Τὴν ἴδια μέρα καὶ τὴν ἴδια ὥρα. Ἐκεῖ πού, χωρὶς νὰ καταλάβεις πῶς, σὲ ἀνεβάζει ψηλά, πολὺ ψηλά, τόσο, πού νιώθεις σὰν νὰ ἐγγίζεις τὸν Θεό.

Ἰούλιος, ἀπόβραδο... Βιαστικά, ὁ ἥλιος ἔριξε τὶς τελευταῖες χρυσορόδινες πινελιὲς στοὺς αὐλόγυρους μὲ τὶς γλιάστρες καὶ ἄρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ κατεβαίνει, σκορπίζοντας γύρω του μιὰ ἀπέραντη γαλήνη.

Ἀργά, γλυκοσήμανε ἡ ὥρα τοῦ σπερνοῦ, ἐνῶ δυὸ μικρὰ σπουργίτια φτερούγιζαν βιαστικά καὶ χάθηκαν μαζὶ μὲ τὸ ροδόξανθο πέρασμα τοῦ ἡλίου.

Φῶς ἰληρὸν Ἀγίας δόξης...!

Μία μία, οἱ μανταλωμένες πόρτες ἀνοίγαν καὶ ἄφηναν νὰ περάσουν γαλήνιες σκιές· νὰ προχωροῦν, νὰ συναντιῶνται στὸ στενὸ πηλακόστρωτο, καὶ μέσα στὴν ἀγκάλη τῆς σιωπῆς νὰ παίρνουν τὸν δρόμο γιὰ τοὺς ὕμνους τοὺς τελευταίους τοῦ ἀπόβραδου.

Σὲ λίγο, μπρὸς στὴ Βασίλισσα τοῦ Οὐρανοῦ θὰ ἀφίνουν τὸ κερὶ καὶ τὶς ἐλπίδες τους. Ψυχὲς ὀλόλευκες κάτω ἀπὸ τὸ μαῦρο ράσο· καρδιὲς πού δόθηκαν γιὰ τὴν Ἀγάπη Ἐκείνου.

«Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς Σέ, εἰσάκουσόν μου...»!

Τὰ λουσμένα μὲ μιὰ ἀπαλὴ χρυσόσκονη μοναστικά κεληλιὰ καὶ καθντερίμια, μέσα στὸ χρυσοχρῶμο δειλινό, ἡσυχάζουν.

Ἀλήθεια, τὰ πλοῦτη καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Οὐρανοῦ πῶς στὸν μικρὸ χῶρο τῆς Γερόντισσας μοναχῆς Πελαγίας νὰ χωρέσουν;

Ἰούλιος, ἀπόβραδο...

Ἔσβησαν τώρα τὰ τελευταῖα κερὶ μπρὸς στὴν εἰκόνα τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων, καὶ μόνο τὸ φεγγάρι, φλόγα ἀκοίμητη, δοξάζει, ἀνυμνεῖ, παρακαλεῖ:

Ἔσβησαν τώρα τὰ τελευταῖα κερὶ μπρὸς στὴν εἰκόνα τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων, καὶ μόνο τὸ φεγγάρι, φλόγα ἀκοίμητη, δοξάζει, ἀνυμνεῖ, παρακαλεῖ:

Φύλαξε, Κύριε, τούτη τὴ Μοναστικὴ Πολιτεία Σου, τὸν Πνευματικὸ Ἀνθῶνα Σου, τὸ μοναστήρι τῆς Μονῆς Κεχροβουνίου Τήνου, κάτω ἀπὸ τὴν ἅγια σκέπη Σου.

Φύλαξε, Κύριε, τούτη τὴ Μοναστικὴ Πολιτεία Σου, τὸν Πνευματικὸ Ἀνθῶνα Σου, τὸ μοναστήρι τῆς Μονῆς Κεχροβουνίου Τήνου, κάτω ἀπὸ τὴν ἅγια σκέπη Σου.

ΜΑΡΙΝΑ ΦΡΑΓΚΑΚΗ

«Πάντων θλιβομένων ή χαρά...»

του παντός και ή θεότητα Του θα έφφανιζόταν στη γή με μορφή ανθρώπου. Ποιός; Έκείνος, «όν (τόν Όποίο) τρέμουσι τὰ σύμπαντα ώς Κτίστην και Θεόν», στρατιές δέ Άγγέλων και Άρχαγγέλων ύμνουύν στόν ύπερουράνιο χώρο. Κι έμεις ές άει θα όμολογούμε «ναός έδείχθης θεϊκός, εύλογημένη Θεοτόκε». Ή Παρθένος τής Ναζαρέτ έγινε Μντέρα του Θεου. «Ή χαρά πάσης τής κτίσεως» βίωσε τή μεγαλύτερη χαρά. Έγινε «ήγιασμένον σκήνωμα του Ύψίστου» κι έφερε στόν κόσμο «τή έπελεύσει του Άγίου Πνεύματος» τήν άληθινή χαρά, τόν Ήσου Χριστό, «τήν πάντων χαράν». Δικαίως λοιπόν όφες οί γενιές τών ανθρώπων μακάρισαν και θα μακαρίζουν εις τούς αιώνες

«**Α**ί γενεαί πᾶσαι μακαρίζομέν Σε τήν μόνην Θεοτόκον...», ψάλλουμε οί πιστοί κάθε Δεκαπενταύγουστο με βαθιά κατάνυξη, γεμάτοι χαρά, και άναπολούμε τή σκηνή που περιγράφει ό Εύαγγελιστής Λουκάς (σ' 39) εκεί «εις τήν όρεινήν... εις πόλιν Ίούδα», όταν ή Άειπαρθένος «εισπήλθεν εις τόν οίκον Ζαχαρίου» και χαιρέτισε τήν Έλισάβετ. Τότε «έσκήρτησε τó βρέφος έν τή κοιλία αύτης». Τό δέ βρέφος ήταν ό Ίωάννης ό Πρόδρομος, που άναγνώρισε τή θεότητα του Κυρίου στα σπλάχνα τής Θεομήτορος! Πλήρης Πνεύματος Άγίου ή Έλισάβετ, εκφράζοντας τήν πανευφρόσυνη διάθεσή της, άπνύθυνε εκ βαθέων στη Θεοτόκο χαιρετισμό: «Εύλογημένη Σύ έν γυναιξί και εύλογημένος ό καρπός τής κοιλίας σου...». Και ή Μαριάμ, εύχαριστώντας με θαυμάσια «Ώδή» τόν Θεό, «Μεγαλύνει ή ψυχή μου τόν Κύριον...», προφήτευσε: «Ίδου γάρ άπό του νύν μακαριούσι με πᾶσαι αί γενεαί, ότι έποίησέ μοι μεγαλειά ό Δυνατός...». Και ποιός να μην μακαρίσει τή Θεοτόκο Παρθένο; Ποιός να μην άνυμνήσει τόν Υίο Της και Λόγο του Θεου ήμων;

Πρώτα ό «Άγγελος πρωτοστάτης», ό Άρχάγγελος Γαβριήλ, εύαγγελιζόμενος τή γέννηση του Κυρίου, μακάρισε τήν Κεχαριτωμένη Μαρία και Τήν προσφώνησε με τó χαρμόσυνο «Χαίρε». «Εύλογημένη Σύ έν γυναιξί και εύλογημένος ό καρπός τής κοιλίας σου... Ίδου συληήψη έν γαστρι και τέξη υίόν...». Θα γινόταν Μντέρα του Βασιλέως

των αιώνων «τήν Θεοτόκον και Μντέρα του Φωτός», έπικαλούμενες τήν εύσπλαχνία και τή μεσιτεία Της προς τόν «φιλόάνθρωπον Θεόν».

Έδώ στην Τήνο, καταμεσής του Αιγαίου, ή Χάρη του Θεου έγκαινίασε τó Πανελλήνιο Ίερό Προσκύνημα τής Μεγαλόχαρης, άγλᾳίσμα τής Όρθοδοξίας. Κι έμεις, που κατοικούμε κάτω άπ' τή σκέπη Της και μεγαλώσαμε έναρμονίζοντας στα σπλάχνα μας ήλους εκκλησιαστικούς και μελίφθογγες κωδωνοκρουσίες, είμαστε μάρτυρες άπ' τὰ παιδικά μας χρόνια της κοσμοπημμύρας που άπλώνεται συνεχώς στο ίερό νησί Της. Πλήθη προσκυνητών συρρέουν στόν Ναό τής Ύπεραγίας Θεοτόκου με πόθο καρδιάς και πίστη φλογερή, άσπφώντας τὰ συχνά άγριοκαίρια ή τὰ σφοδρά μελιτέμια του καλοκαιριού.

Τί εικόνες κατέγραψαν μέσα μας τὰ παιδικά μας μάτια, όταν κατέπλεαν στο λιμάνι μας άπ' τὰ γειτονικά νησιά καΐκια κατάμεστα άπό κόσμο ή βαπόρια που φουντάριζαν τις άγκυρές τους στο λιμάνι, κι οί προσκυνητές κατέβαιναν σε βάρκες κι οί λεμβούχοι κωπηλατώντας τους άποβίβαζαν στα μουράγια. Κι εκείνοι, κουρασμένοι και ταλαιπωρημένοι, με τούς μπόγους στους ώμους και τὰ μωρά στην άγκαλιά, με πόνο και δάκρυ άλλᾳ με τή πλαχτάρα στα μάτια, έτρεχαν κι άνηφόριζαν με τὰ πόδια ή συρόμενοι με τὰ γόνατα να φτάσουν στη Χάρη Της και να άνοιξουν τήν καρδιά τους στην Ύπερευλογημένη

Μάνα. Κι ἐμεῖς, ἀθῶα παιδάκια, βλέπαμε ἐκεῖ ψηλὰ τὴν Παναγία μας ν' ἀνοίγει θεόρατη τὴν ἀγκαλιά Της καὶ μὲ ἀγάπη νὰ παρηγορεῖ τοὺς πονεμένους ἀνθρώπους. Κι εἶχαμε χαρά... χαρά...

Ἄδιάκοπα ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ μακρινὸ παρελθὸν μέχρι σήμερα, παρὰ τὰ θλιβερὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, τὸ θαῦμα ἐπαναλαμβάνεται. Ἐδῶ καὶ διακόσια χρόνια, ἡ Παναγία τῆς Τήνου, ἀπὸ τὴν ἴδρυση τοῦ Ἱεροῦ προσκυνητάτου Της τὸ 1823, παρηγορεῖ καὶ συντρέχει «*τοὺς χειμαζομένους πιστοὺς*». Μὲ πηλοῖα συμβατικά ἢ ταχύπλοα ἀγκυροβολοῦν στὸ λιμάνι μας καὶ ἀποβιβάζονται στὴν παραλία οἱ εὐλαβεῖς προσκυνητὲς κι ἀνηφορίζουν μὲ τὴν προσδοκία τῆς θείας ἀντίληψης στὸν Ναὸ τῆς Μεγαλόχαρης, τὸ ἱερὸ παλῆλιόδιο τῆς Ἁειπαρθένου.

Τί ζητᾷ τόσος κόσμος καταπονημένος ἀπὸ θλίψεις καὶ περιστάσεις, πειρασμοὺς καὶ κακουχίες, ἀσθένειες, πάθη καὶ ἀντιξοότητες μέσα στὴν ὀμίλητη τῶν καιρῶν καὶ τὸν καταγιγισμό τῶν ψυχοφθόρων γεγονότων; «*Θλίψις γὰρ ἔχει με, φέρειν οὐ δύναμαι τῶν δαιμόνων τὰ τοξεύματα*», μονολογοῦν οἱ πιστοὶ μαζί μὲ τὸν ποιητὴ τοῦ παρακλητικοῦ κανόνα ἐδῶ καὶ αἰῶνες. Καταφύγιο ἀναζητοῦν. Λιμάνι νὰ καταλαγιάσουν ἀπ' τὶς φουρτοῦνες τῆς ζωῆς, σκέπη καὶ

τρία τοῦ γένους μας, τὴν ἄσβεστη ἐλπίδα τῆς ζωῆς μας καὶ τὴν Ὑπέρμαχο Στρατηγὸ τοῦ Ἔθνους μας; Εἶναι «*αὕτη ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν*» (Α' Ἰω., ε' 4). Εἶναι ἡ δύναμη ποὺ ὁ Θεὸς ἔχει χαράξει στὰ βάθη τῆς καρδιάς μας «*ὅτι γένος Θεοῦ ἐσμεν*». Πιστεύουν ἀκράδαντα οἱ πληγωμένοι ἀπὸ τὰ βέλη τῶν θλίψεων ἄνθρωποι πὼς ἡ Δέσποινα τοῦ κόσμου, ἡ Πλατυτέρα τῶν Οὐρανῶν, μπορεῖ νὰ διώξει τὴ θλίψη, νὰ ἀνοίξει τὴν καρδιά τους, νὰ ἡμερέψει τοὺς κραδασμοὺς τῆς ψυχῆς τους. Νὰ συμπαρασταθεῖ στὸν καθημερινὸ τους ἀγῶνα. «*Πάντα γὰρ δύνασαι...*», διότι γέννησες τὸν παντοδύναμο Χριστό. «*Πολλὰ ἰσχύει δέσεις μητρὸς πρὸς εὐμένειαν Δεσπότης*», ψιθυρίζουμε στὶς ἀκολουθίες. Ἡ ἀειμακάριστος Θεοτόκος εἶναι τὸ ἀσάλευτο στήριγμά μας καὶ ἡ ἐλπίδα μας, πηγὴ ἐλέους καὶ οἰκτιρῶν! Γιατί; Τὸ μαρτυρεῖ ἀδιάψευστα ἡ ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοση: «*Προφῆται προεκήρυξαν, ἀπόστολοι ἐδίδαξαν, μάρτυρες ὡμολόγησαν, καὶ ἡμεῖς ἐπιστεύσαμεν Θεοτόκον κυρίως ὑπάρχουσαν...*». Διότι γέννησε Θεὸ μὲ σάρκα «*ὡς γεννήσασαν Θεὸν σεσαρκωμένον*».

Καὶ βέβαια, ἡ Πάναγνος Μαρία ἔνωσε τὴ μεγαλύτερη χαρὰ τοῦ κόσμου, κρατώντας στὰ σπλάχνα

Ἡ Παρθένος τῆς Ναζαρετ ἔγινε Μητέρα τοῦ Θεοῦ. «*Ἡ χαρὰ πάσης τῆς κτίσεως*» βίωσε τὴ μεγαλύτερη χαρὰ. Ἔγινε «*ἡγιασμένον σκῆνωμα τοῦ Ὑψίστου*» κι ἔφερε στὸν κόσμο «*τὴ ἐπελεύσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*» τὴν ἀληθινὴ χαρὰ, τὸν Ἰησοῦ Χριστό, «*τὴν πάντων χαρὰν*». Δικαίως λοιπὸν ὅλες οἱ γενιὲς τῶν ἀνθρώπων μακάρισαν καὶ θὰ μακαρίζουν εἰς τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων «*τὴν Θεοτόκον καὶ Μητέρα τοῦ Φωτός*», ἐπικαλούμενες τὴν εὐσπλαχνία καὶ τὴ μεσιτεία Της πρὸς τὸν «*φιλόανθρωπον Θεόν*».

προστασία στὸ μαφόριο τῆς Θεομήτορος. «*Πρὸς Σὲ καταφεύγω τὴν Κεχαριτωμένην*». Καὶ ἐκλιπαροῦν γενιὲς καὶ γενιὲς ἀνθρώπων καὶ καλοῦν τὴ Θεομακάριστο Δέσποινα παρακλητικά, «*πρόφθασον... σπεῦσον... βοήθησον... ἴσασαι... λύτρωσαι...*». Ζητοῦν χαρὰ νὰ γεννηθεῖ στὴν καρδιά τους ἀπ' τὴ Θεογεννήτρια τῆς Χαρᾶς. Ἡ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας καὶ τὸ ἄπειρο ἔλεος τοῦ Θεοῦ νὰ γαληνέψει τὴν ψυχὴ τους. Καὶ ἀπευθύνονται στὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ νὰ μεσιτεύσει στὸν Υἱὸ Της. «*Πάντες μετὰ Θεὸν εἰς Σὲ καταφεύγομεν*».

Ποιά δύναμη ἔλκει κατὰ μυριάδες τὸν κόσμο στὴν ἐστεμμένη Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν, τὴ μεσί-

Της τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, «*τὸν ἀχώρητον παντί*», ἀλλὰ γεύθηκε καὶ τὸν μεγαλύτερο πόνο. Ρομφαία –δίκοπο σπαθί– διαπέρασε τὴν ψυχὴ Της μὲ τὰ φρικτὰ πάθη τοῦ Υἱοῦ Της. Εἶδε τὸν ἀναμάρτητο Ἰησοῦ ἀτιμασμένο καὶ αἰμόφυρτο, «*ἀδίκως σταυρούμενον*», σὰν κοινὸ κακοῦργο, καὶ ἡ ἀφόρητη ὀδύνη ἔσχισε τὰ μητρικὰ Της σπλάχνα, ἐκεῖ στὸν Γολγοθᾶ, ὅταν «*ἀνέκραγε γοερῶς: Οἱμοὶ θεῖον τέκνον, οἱμοὶ το φῶς τοῦ κόσμου!*»! Καὶ καθὼς μᾶς μεταφέρει ὁ ὕμνωδὸς τὸν ἀντίλαλο ἐκείνου τοῦ σπαραγμοῦ, τρικυμίζουσαν τὰ ἔγκατα κάθε χριστιανικῆς ψυχῆς ἐδῶ καὶ αἰῶνες. Πρότυπο λοιπὸν ἀνεκλήλητης χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ πρότυπο τῆς πιὸ σπαρακτικῆς θλίψεως

και οδύνης ή Ύπεραγία Θεοτόκος. Βίωσε την πιο μεγάλη χαρμολύπη ή Μητέρα του Θεού! Γι' αυτό Έκείνη ή Παντάνασσα, «*των πιστων το εγκληλωπισμα*», συναισθάνεται με μητρική αγάπη τη θλίψη των πονεμένων και άδικημένων ανθρώπων κι έρχεται άρωγός στους καημούς τους.

Μάνα μας Την νιώθουμε. Μας συμπονά όλους σαν παιδιά Της. Μηροστά στην Άγία Εικόνα Της, το ούράνιο θησαύρισμα που ή Χάρη Της φανέρωσε με σειρά θαυμάτων στους ανθρώπους σε καιρούς φοβερούς για τό Έθνος μας, οί προσκυντές, με εύλαβικές και φιλόθεες ψυχές ή με πετρωμένες και σκοτισμένες καρδιές, αναλύονται σε δάκρυα μετανοίας και έξομολογήσεως, αποθέτοντας τὰ βάρη της ζωής στο προσκυντηάρι Της. Χαρά ζητούν. Άνάπαυλα των δεινών και των θλίψεων.

*δωρημάτων...»; Τί δώρο να Σοῦ προσφέρω, για να Σε εύχαριστήσω για όσα άπήλαυσα χάρη στις δωρεές Σου; Και Της προσφέρουν αναθήματα, ως εύχαριστήρια, αναρίθμητα πολύτιμα άφιερώματα εύγνωμοσύνης, άψευδείς μάρτυρες της ψυχικής εύφορίας που έζησαν, «*άνθη εύλαβείας*» και ιερής άφοσίωσης. Και τὰ πλήθη των αναθημάτων κηρύσσουν το θαῦμα της θεϊκής εύνοιας!*

Πανηγυρίζει ό χριστιανικός κόσμος στις 15 Αύγουστου τη μεγάλη θεομητορική έορτή, την Κοίμηση της Θεοτόκου. «*Τὰ ούράνια ύμνεϊ Σε, Κεχαριτωμένη Μητερ άνύμφευτε*». Γιορτάζουν μεγάλοι ναοί άφιερωμένοι στην Πανύμνητη Μητέρα του Θεού σε νησιά και στεριές. Μικρά ξωκκλήσια μυρτοστολήσια και σημαιοστολήσια, σκαρφαλωμένα σε λόφους κι άκρογιάλια ή χωμένα σε λαγκαδιές και δάση, έμψυχώνουν με άγγελικές ψαλμωδίες την έλληνηκή ύπαιθρο και αναπέμπουν εύχαριστήριες δεήσεις στη Δέσποινα του κόσμου. Σήμερα ανακαινίζεται ή κτίση, αγάλλεται ό κόσμος, γιατί ή Κοίμηση της Άειπαρθένου δεν είναι θάνατος, αλλά μετάσταση και μετάβαση «*εκ του θανάτου εις την ζωήν*». «*Ή πηγή της Ζωής έν μνημείω τίθεται και κλήμαξ προς ούρανόν ό τάφος γίνεται*».

Μηροστά στην Παρθένο, «*την τιμιωτέραν των Χερουβιμ και ένδοξοτέραν άσυγκρίτως των Σεραφίμ*», ύποχώρησαν οί νόμοι της φύσεως. Άνάσταση γιορτάζει ό εύσεβής λαός μας, το Πάσχα

Τί Ζητᾶ τόσος κόσμος καταπονημένος από θλίψεις και περιστάσεις, πειρασμούς και κακουχίες, ασθένειες, πάθη και αντιξοότητες μέσα στην όμιχλη των καιρών και τον καταγισμό των ψυχοφθόρων γεγονότων; «*Θλίψις γάρ έχει με, φέρειν οὐ δύναμαι των δαιμόνων τὰ τοξεύματα*», μονολογοῦν οί πιστοί μαζί με τον ποιητή του παρακλητικού κανόνα έδώ και αιώνες. Καταφύγιο αναζητούν. Λιμάνι να καταλαγιάσουν από τις φουρτοῦνες της ζωής, σκέπη και προστασία στο μαφόριο της Θεομήτορος. «*Προς Σε καταφεύγω την Κεχαριτωμένην*».

«*Χαρᾶς μου την καρδιαν πλήρωσον, Παρθένε...*», «*Έμπλησον άγνη εύφροσύνης την καρδιαν μου...*». Συνομιλοῦν μαζί Της με θερμη ψυχής και καυτά δάκρυα. Δεν πατοῦν στη γη εκείνες στιγμές. Σκιρτοῦν από αγαλλίαση κι άναστενάζουν. Χαρά άνασταίνει τὰ σωθικά τους, και άναγεννημένοι συνεχίζουν με εύχες εύχαριστήριες. «*Τί σοι δῶρον προσάξω της εύχαριστίας άνθ' ὧνπερ άπήλαυσα των σῶν*

του καλοκαιριού! Ή ζωή θριαμβεύει, ή χαρά και ή αγάπη. Ή Παναγία μας άνεβαίνει στον ούρανό, δίπλα στον Υίο Της, πιο πάνω από τις άγγελικές τάξεις. Έκεί την είδε ό προφητάναξ Δαβιδ έδώ και χίλια χρόνια προ Χριστού και άναγγέλλει: «*Πάρεστη ή Βασίλισσα εκ δεξιῶν σου έν ίματισμῶ διαχρύσω περιβεβλημένη, πεποικιλμένη*» (Ψαλμ. ΜΔ' 10). Ή Βασίλισσα στάθηκε στα δεξιά Σου, Κύριε,

φορώντας όλοχρυσο και πολυποικίλο στολισμό άρετών και χαρίτων του Πνεύματος. Ἡ Χάρη Της εξαγιάζει και ζωογονεῖ τις ψυχές μας.

Ἀκόμη και ὁ θάνατος, πού τόν ἀντιμετωπίζουμε οἱ θνητοὶ μὲ φόβο και τρόμο, παίρνει ἄλλη διάσταση, μᾶς διδάσκει ὁ π. Ἄλφξ. Σμέμαν: «Στὴν Κοίμηση μᾶς ἀποκαλύπτεται ὄλο τὸ χαρμόσυνο μυστήριον τοῦ θανάτου και γίνεται χαρά μας, ἐπειδὴ ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι ἄνθρωπος σὸν ἐμᾶς. Ὁ θάνατός Της εἶναι μιὰ συνάντηση πρὸς τὸ αἰώνιο φῶς τῆς αἰωνιότητος. Ὁ θάνατος ἔχει ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τρόμο και φόβο. Γίνεται ζωὴ θριαμβεύουσα. Γίνεται «αὐγὴ μυστικῆς ἡμέρας». Σ' αὐτὴ τὴ γιορτὴ δὲν ὑπάρχει οὔτε λύπη, οὔτε νεκρώσιμα μοιρολόγια, οὔτε στενοχώρια, ἀλλὰ μόνο φῶς και ζωὴ. Στὴ λάμψη αὐτοῦ τοῦ ἀσύγκριτου φωτός τῆς ἐορτῆς τὶς αὐγουσιatices αὐτὲς μέρες(...), ἀκούγονται τὰ λόγια τῆς Κοιμήσεως «τάφος και νέκρωσις οὐκ ἐκράτησεν, ὡς γὰρ ζωῆς Μητέρα πρὸς τὴν ζωὴν μετέστησεν ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον». Ὁ θάνατος ἀκτινοβολεῖ αἰωνιότητα και ἀθανασία. Αὐτὰ ἐορτάζουμε τὴν ἡμέρα τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας Παρθένου, καθὼς τὰ προγευόμαστε και τὰ ἀπολαμβάνουμε ἀπὸ τῶρα στὴν αὐγὴ τῆς μυστικῆς και αἰώνιας ἡμέρας».

Κι ἐκείνη τὴ μεγάλη μέρα τοῦ Δεκαπενταύγουστου, κάτω ἀπὸ ἓνα καταγάλανο οὐρανὸ μὲ τὸν ὄλοχρυσο ἥλιο, τὸ γαλίνεμα τῆς θάλασσας και τὴν καθαρότητα τῶν ὀριζόντων, ἡ κτίση λάμπει κι ἀκτινοβολεῖ τὴ χαρὰ τῆς Βασίλισσας τοῦ κόσμου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Μεγαλόχαρης κατάμεστη ἀπὸ εὐλαβεῖς προσκυνητές. Ἀναμμένα τὰ κανδήλια, τὰ κεριά, κι οἱ ψυχὲς φλογισμένες ἀπὸ τὴν προσδοκία τῆς θείας ἐπιλάμψεως. Στὰ προαύλια, στὶς

κανονάκι του εὐδρόμου «ΕΛΛΗ» ἐκπυρσοκροτεῖ, ξυπνώντας μνημὲς τοῦ Δεκαπενταύγουστου 1940 μὲ τὸν ὑποὺλο τορπιλισμὸ. Ἐκείνη τὴν τρομερὴ «ὑβριν» ἀκολούθησε ἡ «νέμεσις» στὰ Ἀλβανικὰ βουνά, και ἡ Παναγία τῆς Τήνου ἐγινε Ὑπέρμαχος Στρατηγὸς τοῦ Ἔθνους στὸν πόλεμο πού μᾶς ἐπι-

Πρότυπο ἀνεκλήλητης χαρᾶς, ἀλλὰ και πρότυπο τῆς πιὸ σπαρακτικῆς θλίψης και ὀδύνης ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Βίωσε τὴν πιὸ μεγάλην χαρμολύπη ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ! Γι' αὐτὸ Ἐκείνη ἡ Παντάνασσα, «τῶν πιστῶν τὸ ἐγκαληώπισμα», συναισθάνεται μὲ μητρικὴ ἀγάπη τὴ θλίψη τῶν πονεμένων και ἀδικημένων ἀνθρώπων κι ἔρχεται ἀρωγὸς στοὺς καημοὺς τους.

αὐτὲς και κάτω στὸ βοτσαλωτὸ περιμένουν καρτερικὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Ἁγία Εἰκόνα. Και ψάλλουν ὄλοι μὲ κατάνυξη συμμετέχοντας στὴ θεία λειτουργία «... ἐν τῇ Κοιμήσει τὸν κόσμον οὐ κατέλιπες, Θεοτόκε...». Σμίγουν οἱ ψαλλῶδιες μὲ τὰ θυμιάματα και καθαγιάζεται ὁ ἀέρας, ἐνῶ τὸ

βλήθηκε, ἀνοίγοντας σὸν θεία νεφέλη ὀριζόντες θριάμβων στὸν Στρατὸ μας...

Μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, ἡ Ἁγία Εἰκόνα τοποθετεῖται στὸ ἱερὸ κουβούκλιο και λιτανεύεται στὴ λεωφόρο Μεγαλόχαρης πρὸς τὴν παραλία. Πρὸνγοῦνται τιμητικὰ ἀγῆματα τοῦ Πολε-

μικοῦ μας Ναυτικοῦ. Ἀκολουθοῦν τὴν Ἱερὴ Εἰκόνα Ἀρχιερεῖς μὲ τὸν κλῆρο, οἱ Ἀρχεὶς καὶ πλῆθος λαὸς τοῦ Θεοῦ. Βρίθουν τὰ πεζοδρόμια, οἱ ἐξῶστες καὶ τὰ παραθύρια τῶν σπιτιῶν ἀπὸ εὐσεβεῖς ἀνθρώπους, ποὺ θυμιάζουν, σταυροκοποῦνται καὶ ὑποκλίνονται μὲ σεβασμό. Ἱερὲς στιγμὲς ἀπερίγραπτης εὐλάβειας. Ἀληθινὴ μυσταγωγία. Θεῖα βιώματα. «Χιλιάδες Ἀρχαγγέλων καὶ μυριάδες Ἀγγέλων» ὑπερίπτανται καὶ συνοδεύουν τὴν Κεχαριτωμένη Κυρία τῶν Ἀγγέλων. Ψαλμωδίες, χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες, βαθιὰ συγκίνηση καὶ παραλήρημα τοῦ κόσμου, μὲ τὴν ὑποβλητικὴ μουσικὴ ὑπόκρουση τῆς φιλαρμονικῆς τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος. Οἱ προσκυνητὲς μὲ καταφανῆ συντριβὴ περνοῦν κάτω ἀπὸ τὸ ἱερὸ κουβούκλιο δακρῦβρεχτοὶ καὶ ἐξαῦθλωμένοι. Μιὰ γαλήνη «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» καταλαγιάζει στὶς ψυχές, καὶ ὄλοι, κλῆρος καὶ λαὸς μὲ εὐρεῖα ἐκπροσώπηση τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν Ἀρχῶν, τιμοῦν τὴ Δέσποινα καὶ Μντέρα τοῦ Λυτρωτῆ. Καὶ ψάλλουν «ὁ γλυκασμὸς τῶν Ἀγγέλων, τῶν θλιβομένων ἢ χαρὰ, Χριστιανῶν ἢ προστάτις, Παρθένε μῆτηρ Κυρίου...». Ἡ αἴσθηση τοῦ Θεοῦ αἰωρεῖται στὴν ἀτμόσφαιρα!

Ἔθνοῦς, ἐνῶ τὸ πολεμικὸ τοῦ Στόλου μας μὲ ὑψωμένο τὸν μεγάλου σημαϊοστολισμὸ, ἀγκυροβολημένο ἔξω ἀπ’ τὸ λιμάνι, τὰ ἐπιβατηγά, ἔτοιμα πρὸς ἀπόπλου μὲ τὴ λήξη τῆς λιτανείας, σφυρίζουν πανηγυρικὰ κι ἀδιάκοπα. Στιγμὲς συγκλονιστικές. Ἐνα ἱερὸ ρῖγος συνέχει τοὺς πάντες. Εἶναι ἡ δύναμη τῆς πίστες ποὺ μᾶς ἀναγεννᾷ! Ἐκεῖνο τὸ ὄραμα τῆς θείας μακαριότητος δὲν μπορεῖ νὰ ξεθωριάσει ἀπ’ τὴν ἀναζωογονημένη ψυχή...

Ἐκείνη τὴ μεγάλη μέρα τοῦ Δεκαπενταύγουστου, κάτω ἀπὸ ἓνα καταγάλανο οὐρανὸ μὲ τὸν ὀλόχρυσο ἥλιο, τὸ γαλήνεμα τῆς θάλασσας καὶ τὴν καθαρότητα τῶν ὀριζόντων, ἡ κτίση λάμπει κι ἀκτινοβολεῖ τὴ χαρὰ τῆς Βασίλισσας τοῦ κόσμου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Μεγαλόχαρης κατάμεστη ἀπὸ εὐλαβεῖς προσκυνητὲς. Ἀναμμένα τὰ κανδήλια, τὰ κεριά, κι οἱ ψυχὲς φλογισμένες ἀπὸ τὴν προσδοκία τῆς θείας ἐλλήαμψεως.

Ἐνα ἀτελείωτο πολὺχρωμο πλῆθος διψασμένων στὴν ἔρημο τῆς καθημερινότητος ζητᾷ «τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν», καὶ ἡ μεσίτρια Μντέρα συγκατανεύει πρὸς τὸν Υἱὸ Της. Ἀνθρώποι ἀπὸ κάθε γωνιὰ τῆς γῆς συμμετέχουν στὴν ἱερὴ λιτανεία, ὄλοι ἀδελφωμένοι ὡς παιδιὰ ἐνὸς Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν Αἰθιοπία, ἀπ’ τὴν Οὐγκάντα, φορώντας ἔθνικες ἐνδυμασίες, συνοδεύουν μὲ χειροκροτήματα καὶ δικούς τους ὕμνους τὴν Ὑπερένδοξο Ἀειπάρθενο. «Πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς Σὲ ἀπαύστως μακαρίζομεν». Ἀναπέμπονται δεήσεις στὴν ἐξέδρα τῆς παραλίας. Δροσερὸ μελιτέμι ἀφήνει ὀλόγυρα ζεῖδωρη αὔρα. Οἱ Σημαῖες κυματίζουν περήφανα καὶ ἡ Πολεμικὴ μας Ἀεροπορία σίχζει μὲ βόμβο ἀνδρείας τὸν καταγάλανο οὐρανὸ, ἀποδίδοντας τιμὲς στὴν Ὑπέρμαχο Στρατηγὸ τοῦ

Ἀναφωνοῦμε λοιπὸν μὲ δέος μαζὶ μὲ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Δαμασκηνό: «Ἐγίνες εὐλογία γιὰ ὄλο τὸν κόσμου, Ὑπεραγία Θεοτόκε, ἀγιασμὸς γιὰ τὸ σύμπαν, ἄνεση γιὰ τοὺς κουρασμένους, παρηγοριὰ γιὰ τοὺς πενθοῦντες, θεραπεία γιὰ τοὺς ἀρρώστους, παρηγοριὰ γιὰ τοὺς λιπημένους, πρόθυμη βοήθεια γιὰ ὄλους ποὺ Σὲ ἐπικαλοῦνται, ἀρχὴ καὶ μέση καὶ τέλος ὄλων τῶν ἀγαθῶν ποὺ ξεπερνοῦν τὸν νοῦ μας... Ἄναψε μέσα μας τὴ δυνατὴ φλόγα τοῦ πόθου πρὸς τὸν Υἱὸ Σου. Ἀναβλήζεις πλοῦσια τὰ νάματα τοῦ Θεοῦ φωτὸς καὶ τῆς ἀθάνατης ζωῆς, ποταμοὺς χάριτος καὶ πηγὲς ἰαμάτων, Θεοχαρίτῳτε Δέσποινα»!

Ἡ φύση δείχνει τὸν δρόμο

-1-

Πέφτω στὴ θάλασσα, μὲ τὴ σιγουριὰ ποὺ ξαπλώνω στὸ κρεβάτι μου. Κι ἐκείνη, ὑποχρεωμένη ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνη μου, μὲ σηκώνει ψηλὰ καὶ μὲ κρατᾷ στὸν ἀφρό. Χαλαρώνω, μὲ τὴ ράχη ἀκουμπισμένη στὸ ἀπέραντο ὑδάτινο στοιχείο. Μιὰ ἀσυνείδητη, μουσικὴ ἐπικοινωνία πηγαινοέρχεται ἀνάμεσά μας:

- Κράτα με...
- Προχώρα... μὴ φοβᾶσαι... σὲ κρατῶ...

Κάποια στιγμή, ἕνα ταχύπλοο περνᾷ καὶ φέρνει μικρὴ θαλασσοταραχὴ. Τὰ χάνω... Κάνω σπασμωδικὲς κινήσεις· χτυπῶ ἄτακτα καὶ φοβισμένα τὸ νερό· πλάφ, πλοῦφ... πλάφ, πλοῦφ... Κοιτάζω τρομαγμένη γύρω, νὰ βρῶ κάτι, γιὰ νὰ πιαστῶ... Ξαφνικὰ συνέρχομαι κι ἀναρωτιέμαι· Τί κάνω; Φέρνω στὸν νοῦ τὴν προηγούμενη ἐμπειρία καὶ χαλαρώνω. Νιώθω πικραμένη τὴ θάλασσα γιὰ τὴ λιποψυχία μου, καὶ ντροπιασμένη τῆς ψιθυρίζω:

- Κράτα με...
- Μὴ φοβᾶσαι... προχώρα... σὲ κρατῶ..., μοῦ ἀπαντᾷ χωρὶς κακία. Καὶ ἔγω ἀφέθηκα ἀνέμελα ξανὰ πάνω της. Ἡ θαλασσοταραχὴ ἔχει πιά περάσει...

Τρυπῶ μὲ τὸ βλέμμα τὸν οὐρανό...

- Κύριε, ἴδω, ἴδω κι ἀπαράλληλα συμβαίνει στὴν καθημερινότητά μου... Φουσκοθαλασιῆς ξεσποῦν, ξαφνικὰ κι ἀπρόβλεπτα, στὴ ζωὴ μου. Καὶ ἔγω συχνὰ τὰ χάνω... Τρομαγμένη, κοιτάζω ἀπὸ ποῦ νὰ κρατηθῶ... Καὶ Σὺ περιμένεις νὰ συνέλθω... νὰ στραφῶ σὲ Σένα καὶ νὰ φωνάξω:

- Κύριε, κράτα με...
- ... γιὰ νὰ βεβαιώνω, ἐκ βαθέων, τὴν ἀπάντησή σου πάντα:
- Μὴ φοβᾶσαι... προχώρα... σὲ κρατῶ...

-2-

Καυτὸ μεσημέρι, πάνω στὰ βότσαλα, μετὰ τὸ μπάνιο. Τὰ χορτάρια γύρω, ξερὰ ἀπ' τὴ λάβρα τοῦ ἡλίου. Γυρίζω τὸ κεφάλι μου στὸ πλάι καί... τί βλέπω; Πάνω στὸν πυρωμένο, στὸν ὀλόγυμνο βράχο, μιὰ πρασινάδα... Δὲν τὸ πιστεύω. Σηκώνομαι καὶ πλησιάζω τὸν βράχο... Ξαφνιάζομαι... Ναι, μιὰ τούφα κοκκινωποὶ βλαστοὶ καὶ σαρκώδη φύλλα, φυτρωμένα ἀπὸ μιὰ γουβίτσα τοῦ βράχου. Τὰ ψαχουλεύω, γιὰ νὰ βεβαιωθῶ... Παραμερίζω τὸν βλαστό, γιὰ νὰ βρῶ τὴ ρίζα... Δὲν τὰ καταφέρνω. Κλείνεται μὲς' στὸν βράχο. Βγάζω ἕνα τσιμπιδάκι ἀπὸ τὰ μαλλιά μου καὶ τὸ βυθίζω στὸ σημεῖο τῆς ρίζας. Ψάχνω νὰ δῶ ἂν ἔχει χῶμα πιὸ κάτω. Τίποτα... Πέτρα καὶ μόνο πέτρα... Καίει ὁ βράχος κατάξερως· σταγόνα νερό· μόνο σὰν ἔχει κύμα, τὸ φτάνει ἡ θάλασσα καὶ τὸ ριούζει στὴν

Πόσες φορές, μπρὸς σ' ἀδιέξοδες καταστάσεις, εἶπα: Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνει... δὲν ὑπάρχει φῶς... δὲν φαίνεται λύση... δὲν ἔχει χῶμα οὔτε νερό... εἶναι ἕνας σκέτος βράχος... Κι ἀφέθηκα ὑπομονετικὰ στὴ δική σου ἐπέμβαση... Κι εἶδα πράσινα φύλλα, σὰν μετὰ ἀπὸ φθινοπωρινὴ βροχή...

ἄλλη της. Πῶς γίνεται; Μονολογῶ, καθὼς περιεργάζομαι τὸ φυτὸ, ποῦ μοιάζει νὰ φύτευσε μετὰ ἀπὸ βροχούλα... Πῶς γίνεται; Πῶς; Τὸ λογικό μου ἀπαιτεῖ ἀπάντηση. Ἀποκρίνεται ἡ καρδιά μου:

- Ὅπως ὄλα τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ...

Κι ἐκεῖ, μὲς' στὸ κάμα τοῦ καλοκαιριτικοῦ μεσημεριοῦ, ἀγγίζω μὲ δέος τὸ φυτὸ-μυστήριο τοῦ Θεοῦ... Θυμᾶμαι, καὶ τὰ μάτια μου στάζουν... Πόσες φορές, μπρὸς σ' ἀδιέξοδες καταστάσεις, εἶπα: Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνει... δὲν ὑπάρχει φῶς... δὲν φαίνεται λύση... δὲν ἔχει χῶμα οὔτε νερό... εἶναι ἕνας σκέτος βράχος... Κι ἀφέθηκα ὑπομονετικὰ στὴ δική σου ἐπέμβαση... Κι εἶδα πράσινα φύλλα, σὰν μετὰ ἀπὸ φθινοπωρινὴ βροχή... Γιατί, πέρα ἀπ' τ' ἀρννητικὰ φαινόμενα, εἶναι πάντα τὰ δικά σου μυστήρια...

ΝΑΥΣΙΚΑ ΙΕΣΣΑΙ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Τὸ Σάββατο, 1 Ἰουνίου 2024, στὸ κεντρικὸ κτήριο τοῦ Συλλόγου Ὁρθόδοξου Ἑσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος» ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καρύτση 14 στὴν Ἀθήνα, ἔλαβε χώρα μεγάλη ἐκδήλωση γιὰ τὸν ἑορτασμό τῆς ἐπετείου τῶν ὀγδόντα χρόνων λειτουργίας τῶν Φιλικῶν Κύκλων μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς (1943-2023). Ἀπὸ τὴν ἐκδήλωση αὐτὴ δημοσιεύουμε ἔδῳ τέσσερις σύντομες εἰσηγήσεις καὶ ἓνα ποίημα, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δημοσιεύσουμε προσεχῶς καὶ ἄλλα κείμενα-μαρτυρίες.

1943-2023. 80 Χρόνια Φιλικοὶ Κύκλοι Τί μεγάλη εὐλογία στὴ ζωὴ μας!!!

Ὀγδόντα χρόνια τώρα, μὲ τὴ χάρη καὶ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, οἱ Φιλικοὶ Κύκλοι ἀξίως ἐπολιτεύθησαν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ ὡς «Συνεργοὶ Θεοῦ».

Ὀγδόντα χρόνια τώρα, μιὰ ὄσα μὲσα στὴν ἔρημο, μιὰ ἀνάπαυλα ἀπὸ τὴ ρουτίνα τῆς καθημερινότητας, ἐπικοινωνία μὲ τὶς ἀδελφές, «*συνηγμένοι ἐπὶ τῷ αὐτῷ*».

Ὀγδόντα χρόνια ὑπεύθυνης πνευματικῆς παρουσίας σὰ μεγάλα καλέσματα τῶν καιρῶν.

Ὀγδόντα χρόνια τώρα, κάθε ἑβδομάδα, ζοῦμε εὐλογημένες στιγμὲς μελετώντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, μηνύματα οὐράνια, ἀγαθλίαση τοῦ πνεύματος.

Εἶναι ὕψιστη τιμὴ νὰ ἀποτελοῦμε μέλη αὐτῆς τῆς μεγάλης οἰκογένειας, ποὺ ἔχει βαθιὲς ρίζες καὶ Ἀρχηγὸ τὸν Χριστό.

Ἀνασκαφεῖς, σποριάδες, φυτευτές, σπουδαῖες, ἅγιες, ἱερατικὲς προσωπικότητες, ποὺ στερέωσαν

γερά καὶ θέριεψαν τὸ ἔργο. Πρωτοπόροι ὁ π. Εὐσέβιος Ματθόπουλος, ὁ π. Σεραφεῖμ Παπακώστας, ὁ π. Διονύσιος Φαραζουλήης, καὶ στὴ συνέχεια πολλοὶ ἱερεῖς καὶ θεολόγοι τῆς Ἀδελφότητας ἢ «ΖΩΗ». Ἐσκαψαν βαθιὰ στὴν ἱστορία καὶ στὴν παράδοση, βρῆκαν τὴν ἀλήθεια τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἐργάστηκαν ἱεραποστολικά, ἀναλώθηκαν, ἐφήρμοσαν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, δίδαξαν καὶ μᾶς μετέφεραν τὸ χαρμόσυνο μήνυμα. Μᾶς ἔμαθαν νὰ σκάβουμε καὶ ἐμεῖς βαθιὰ μὲσα στὴν ψυχὴ μας, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἐφαρμόσουμε τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, νὰ βιώνουμε καθημερινὰ τὴν Παρουσία Του, νὰ κερδίσουμε μὲ τὸν ἀγῶνά μας τὴν αἰώνια ζωὴ κοντὰ στὸν Ἀναστάνα Ἰησοῦ καὶ τοὺς Ἁγίους μας.

Ἄς σταθοῦμε λιγάκι στὶς διδασκὰς τοῦ πατρὸς Εὐσεβίου Ματθοπούλου. Ἄς ἀνοίξουμε νὰ διαβάσουμε τὸ ὑπέροχο βιβλίο του *Ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου*.

Ὁ π. Εὐσέβιος μᾶς προτρέπει νὰ βάλουμε σὰν ἀφετηρία τὴ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὥστε νὰ μποῦν γερά καὶ στέρεα τὰ θεμέλια τοῦ πνευματικοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἀπαιτεῖ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονή, καθὼς, ἀτενίζοντας τὸ πρότυπο τοῦ Ἑσταυρωμένου, διαπιστώνουμε τὴν πνευματικὴ μας ἔνδεια, τὶς ἀδυναμίες μας, τὶς ἀμαρτίες μας. Παράλληλα, ἀρνούμαστε νὰ ἐνδώσουμε σὲ κάθε τι τὸ ἀπατηλὸ, καὶ ἀγωνιζόμαστε νὰ φτάσουμε στὴν οὐσία τῆς ἀρετῆς.

Ἡ διάγνωση τῆς ἀσθένειας τῆς ψυχῆς μας θὰ ἐπιφέρει ἐν τέλει τὴ μετάνοια, τὴν ἀρχὴ γιὰ μιὰ νέα ζωὴ, τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν πνευματικὴ διόρθωση.

Ὁ ἅγιος πατέρας ὀρίζει ἓνα σύστημα ὄχι μόνο θεωρητικό, ἀλλὰ πρακτικό συγχρόνως, ἓνα τρίπτυχο στὸ ὁποῖο πρέπει νὰ δώσουμε ἰδιαίτερη προσοχή γιὰ τὴν ἐπιμέλεια τῆς ψυχῆς μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ φροντίδα καὶ τὴν εὐημερία τοῦ δένδρου ποὺ ἐκεῖνοι οἱ ἅγιοι πατέρες φύτεψαν, ὥστε νὰ πετάξει νέα βλαστάρια, ἄνθη καὶ καρπούς. Πρόκειται γιὰ τὰ ἑξῆς σημεῖα:

1. Αὐτογνωσία
2. Πνευματικὸς καταρτισμὸς
3. Αὐταπάρνηση

Τρία ἀγκωνάρια γιὰ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ψυχῆς, ποὺ συνδέονται ἀναπόσπαστα μεταξύ τους.

1. Αὐτογνωσία

Αὐτογνωσία εἶναι ἡ ἀπαραίτητη ἐκείνη γνώση ποὺ πρέπει νὰ ἔχει ὁ κάθε ἄνθρωπος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Δὲν συντελεῖ ἀπλῶς στὴ σωτηρία του, ἀλλὰ εἶναι ἀναγκαῖα, καὶ χωρὶς αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ σωθεῖ.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἤδη, οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ διανοητὲς ἔδιναν ἰδιαίτερο βάρους στὴν καλλιέργεια τῆς αὐτογνωσίας. «Γνωθὶ σαυτόν», ἦταν τὸ ρητὸ ποὺ βρισκόταν γραμμένο στὸν ναὸ τοῦ Ἀπόλλωνα στοὺς Δελφοὺς.

Αὐτοἔλεγχος καὶ αὐτοκριτική. Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου, στρέψε τὴν προσοχή σου πρὸς τὰ ἔσω. Αὕτὴ ἡ στροφή πρὸς τὰ ἔσω εἶναι μοναχικὸ ταξίδι, ποὺ χρειάζεται ἡσυχία καὶ περισυλλογή, προσευχή καὶ τὴ Θεία Χάρη. Ταξίδι ποὺ μᾶς ὀδηγεῖ στὴν αὐτοεκτίμηση, στὴν αὐτοπεποίθηση, στὴν ἀπόλαυση, μακροπρόθεσμα, τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης καὶ τῆς ψυχικῆς ἡρεμίας.

Ὁ π. Εὐσέβιος μᾶς προτρέπει νὰ βάλουμε σὰν ἀφετηρία τὴ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὥστε νὰ μποῦν γερὰ καὶ στέρεα τὰ θεμέλια τοῦ πνευματικοῦ οἰκοδομήματος.

Ἡ προσπάθεια αὕτη ἀπαιτεῖ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμο-

νή, καθὼς, ἀτενίζοντας τὸ πρότυπο τοῦ Ἐσταυρωμένου, διαπιστώνουμε τὴν πνευματικὴ μας ἔνδεια, τὶς ἀδυναμίες μας, τὶς ἁμαρτίες μας. Παράλληλα, ἀρνούμαστε νὰ ἐνδώσουμε σὲ κάθε τι τὸ ἀπατηλὸ, καὶ ἀγωνιζόμαστε νὰ φτάσουμε στὴν οὐσία τῆς ἀρετῆς.

Ἡ διάγνωση τῆς ἀσθένειας τῆς ψυχῆς μας θὰ ἐπιφέρει ἐν τέλει τὴ μετάνοια, τὴν ἀρχὴ γιὰ μιὰ νέα ζωὴ, τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν πνευματικὴ διόρθωση.

Πολλὲς φορές, ἂν καὶ ἀποκαλοῦμαστε Χριστιανοί, ἀποδεικνύεται πὼς εἴμαστε ἀκατάρτιστοι στὰ τῆς πίστεως. Σὰν τὶς μωρὲς παρθένες, δὲν προνοοῦμε νὰ προμηθευτοῦμε ἴλαδι γιὰ τὰ ἰλυχνάρια μας, παραμένουμε ἀνέτοιμοι καὶ χωρὶς τὴν πνευματικὴ πανοπλία καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια, ὥστε νὰ σταθοῦμε ἐδραῖοι τὴν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ. Χρειάζεται βαθιὰ γνώση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καθημερινὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῶν πατερικῶν κειμένων καὶ κάθε ψυχωφελοῦς λόγου, ὥστε νὰ ὀδηγοῦμαστε εἰς ἐπίγνωση τοῦ θείου θελήματος.

2. Πνευματικὸς καταρτισμὸς

Σ' αὐτὴ τὴ νέα πορεία, ἀπὸ τὴ συνειδητοποίηση τῆς κατάστασής μας πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ ἀναγέννηση, τὴν «ἐν Χριστῷ καινὴ κτίση», χρειαζόμεστε τὸν *καταρτισμὸ*, ψυχικὸ καὶ πνευματικὸ. Αὐτὸ εἶναι τὸ δεύτερο σημεῖο τοῦ τριπτύχου.

Γιὰ νὰ βελτιώσουμε τὸν ἑαυτὸ μας στὴν πορεία

βαθιὰ γνώση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καθημερινὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῶν πατερικῶν κειμένων καὶ κάθε ψυχωφελοῦς λόγου, ὥστε νὰ ὀδηγοῦμαστε εἰς ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ θελήματος.

Ὁ π. Εὐσέβιος κατέβασε τὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι, ὅπου ἦταν φυλαγμένο, καὶ μᾶς τὸ ἔδωσε στὰ χέρια μας σὲ κάθε σπίτι, σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα μας, γιὰ νὰ τὸ μελετοῦμε καθημερινά.

Χωρὶς τὴ θυσία, χωρὶς τὴ σταύρωση, ὅλα εἶναι κενὰ λόγια. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ γίνῃ ἀληθινὸς Χριστιανὸς ὅμοιος μὲ τὸν Χριστό. Ὅταν ἀδειάσουμε ἀπὸ τὸ σαθρὸ μας περιεχόμενο, τότε ἔρχεται νὰ κατοικήσει μέσα μας ἡ Θεία Χάρη. Ὅσο καταρτισμένος ἢ καλλιεργημένος καὶ ἐὰν εἶναι ὁ Χριστιανός, μέσα ἀπὸ τὴν αὐταπάρνηση –ποὺ πάει χέρι-χέρι μὲ τὴν ταπείνωση– προσεγγίζει τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς πίστεως.

πρὸς τὸ καθ' ὁμοίωσιν, δὲν ἀπαιτεῖται κάποια ἀπλὴ προσπάθεια, ἀλλὰ ἐπιμελής, συστηματικὸς ἀγὼνας ἀναμορφώσεως. Ριζικὴ καλλιέργεια μὲ ἐντατικὲς ἀσκήσεις καὶ τὰ μέσα τῆς Θείας Χάριτος, «*ἄχρις οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν*» (Γαλ., δ' 19).

Ὁ π. Εὐσέβιος Μαθιόπουλος πίστευε πὼς ἡ οὐσιαστικὴ ἀντιμέτωπιση τοῦ δράματος τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ τὰ θεμέλια, γι' αὐτὸ ἀπέβληπε πρῶτα στὸν ἔσω ἄνθρωπο καὶ στὴν ψυχικὴ καλλιέργεια. Αὐτὸ προσπάθησε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, γιὰ τοὺς συνεργάτες του, μὲ αὐτὸ τὸ σύνθημα ἴδρυσε τοὺς Φιλικοὺς Κύκλους καὶ αὐτὸ ζητᾷ καὶ ἀπὸ ἐμᾶς ὡς μέλη τούς σήμερα.

Τὸ σύνθημά του ἦταν: «Ἄς εἴμεθα ὅλοι ἐμεῖς ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε μποροῦν νὰ γίνουν αὐτὰ τὰ πράγματα». Αὐτὸ βέβαια ἔχει πολλὴ βαθύτητα, δὲν εἶναι εὐκόλη λύση, ἀλλὰ μιὰ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ὁδός.

Ὁ π. Εὐσέβιος πίστευε ὅτι μόνο μὲ τὴν πνευματικὴ ἐν Χριστῷ ἀναγέννηση ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ γίνῃ κάτι καλὸ μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ στὴν κοινωνία. Χωρὶς αὐτὴν τὴν ἀναγέννηση, τὸ ἔργο τοῦ Χριστιανοῦ παραμένει ἡμιτελὲς καὶ ἐτοιμόρροπο.

Πολλὲς φορές, ἂν καὶ ἀποκαλοῦμαστε Χριστιανοί, ἀποδεικνύεται πὼς εἴμαστε ἀκατάρτιστοι στὰ τῆς πίστεως. Σὰν τὶς μωρὲς παρθένας, δὲν προνοοῦμε νὰ προμηθευτοῦμε λάδι γιὰ τὰ λυχνάρια μας, παραμένουμε ἀνέτοιμοι καὶ χωρὶς τὴν πνευματικὴ πανοπλία καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια, ὥστε νὰ σταθοῦμε ἐδραῖοι τὴν ὥρα τοῦ πειρασμοῦ. Χρειαζέται

Σπουδαῖο ρόλο ἔχουν διαδραματίσει καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπιτελοῦν οἱ Φιλικοὶ Κύκλοι σὲ αὐτὸ τὸ θεάρεστο ἔργο.

Στοὺς Μακαρισμοὺς τοῦ Κυρίου διαβάζουμε: «*Μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν*» (Λουκ., ια' 27-28).

Παράλληλα, ἀπαιτεῖται καὶ ἡ βιωματικὴ συμμετοχὴ στὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, καὶ δὴ στὸ Μέγα Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

3. Αὐταπάρνηση

Τρίτο σημεῖο, καὶ λίαν σημαντικό, εἶναι ἡ αὐταπάρνηση. Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ φυτέψουμε τὸν σπόρο, πρέπει πρῶτα νὰ ἐκριζώσουμε κάθε παλιὰ ρίζα, νὰ νεκρώσουμε τὸν ἐγωισμό μας.

Ὁ π. Εὐσέβιος δὲν ἀρκεῖται σὲ μιὰ γενικὴ καὶ ἀόριστη προσπάθεια αὐτοκαλλιέργειας, ἀλλὰ ἐπιμένει στὴν ἀνάγκη τῆς αὐταπαρνήσεως, τῆς σταύρωσης τοῦ παιδιοῦ μας ἑαυτοῦ, σύμφωνα μὲ τὸ χωρίο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «*οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις*» (Γαλ., ε' 24).

Χωρὶς τὴ θυσία, χωρὶς τὴ σταύρωση, ὅλα εἶναι κενὰ λόγια. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ γίνῃ ἀληθινὸς Χριστιανὸς ὅμοιος μὲ τὸν Χριστό. Ὅταν ἀδειάσουμε ἀπὸ τὸ σαθρὸ μας περιεχόμενο, τότε ἔρχεται νὰ κατοικήσει μέσα μας ἡ Θεία Χάρη. Ὅσο καταρτισμένος ἢ καλλιεργημένος καὶ ἐὰν εἶναι ὁ Χριστιανός, μέσα ἀπὸ τὴν αὐταπάρνηση –ποὺ πάει χέρι-χέρι μὲ τὴν ταπείνωση– προσεγγίζει τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς πίστεως.

Αὐτὴ τὴ στιγμή περνοῦν ἀπὸ τὴ σκέψη μου ἀγαπημένες ἀδελφές, ἀφιερωμένες ψυχές, ποὺ ἀγάπησαν τὸν Χριστὸ καὶ ἐργάστηκαν ἱεραποστολικά μὲ ἀγάπη καὶ αὐταπάρνηση καὶ μᾶς ἔδωσαν ἀληθινά, ἀγνά πρότυπα εὐσεβῶν γυναικῶν. Ὅφειλουμε εὐγνωμοσύνη στὶς ἀδελφές μας ποὺ ἐργάστηκαν γιὰ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ στοὺς Φιλικοὺς Κύκλους, καὶ τώρα βρίσκονται στὴν οὐράνια βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Θυμόμαστε τὴν ἀείμνηστη ἀδελφή μας Ἰσμήνη Καφρίτσα, ποὺ μᾶς χάρισε πολλὰ ἀπὸ τὰ βοηθήματα τῶν Κύκλων μας, τὴν Ἰωάννα Ἀργυροπούλου καὶ ἄλλες. Τὸ ἔργο καὶ ἡ προσφορὰ τῆς Ἀδελφότητος ΕΥΣΕΒΕΙΑ εἶναι πολλὴ μεγάλο καὶ στὸν τομέα τῶν Φιλικῶν Κύκλων. Εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ γιὰ τὴν παρουσία τους στὴ ζωὴ μας.

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο μιὰ προσωπικὴ ἐμπειρία. Ἦταν Ἰανουάριος τοῦ 1970, πρὶν 54 χρόνια, ὅταν νέα κοπέλα βρέθηκα στὴν Ἀθήνα, ἐσωτερικὴ σπουδάστρια στὴν Ἀνωτέρα Σχολὴ Διακονισσῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων «Ἡ Ὀλυμπιάς» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ, ἡ πρώτη γυναῖκα ποὺ μὲ ὑποδέχθηκε καὶ γνώρισα ἦταν ἡ ἀδελφὴ Γεωργία Χατζηγιάννη. Θυμᾶμαι τὴν ἀγάπη

μοναδικὸ τρόπο μᾶς μετέφερε τὶς Ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου.

Δυστυχῶς, ἡ κυρία Χατζηγιάννη δὲν παρέμεινε γιὰ πολλὸ χρόνο στὴ Σχολὴ μας. Γύρισε στὸ Νοσοκομεῖο Ἅγιος Σάββας, ὅπου ἦταν προϊσταμένη. Ἡ πρωινὴ μελέτη ἀτόνησε... Ἕνα κενό, μιὰ ἔλλειψη δημιουργήθηκε.

Λίγα χρόνια ἀργότερα, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1987, βρέθηκα στὴν Κατασκίνωση τῶν Χ.Μ.Ο. στὸν Παρνασσό. Ἐκεῖ δέχθηκα τὴν κλήση μὲσω τοῦ μακαριστοῦ π. Σπυριδῶνα νὰ γίνω Κυκλάρχισσα. Ἀπὸ τότε πέρασαν 35 χρόνια. Εὐλογημένες στιγμές, καθοριστικὲς στὴ ζωὴ μου. Δοξάζω τὸν Θεό.

Ὁ Κύριος δίνει εὐκαιρίες, στέλνει ἀνθρώπους στὴ ζωὴ μας. Ὁ Κύριος εὐλογεῖ τὸ ἔργο τῶν Φιλικῶν Κύκλων ὀγδόντα χρόνια τώρα.

Τὸ δικό μας καθῆκον εἶναι πλέον φανερό. Ὁ καθένας ἢ ἡ καθεμιὰ νὰ ἐλέγχει τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὴν πορεία του, νὰ μετανοεῖ, νὰ μελετᾷ τὴν Ἁγία Γραφή, νὰ μετέχει τῶν Θεῶν Μυστηρίων, νὰ καλλιιεργεῖ τὴν ταπείνωση. Νὰ περπατᾷ στὰ ἴχνη Ἐκείνου ποὺ εἶναι ἀρχηγός μας.

Ὁ Κύριος νὰ μᾶς ἐλεήσει γιὰ τὴν ἀσταθῆ πο-

Κύριε, στὴν ἀπέραντη Ἀγαθότητά Σου, βοήθησέ μας, δώσέ μας τὴν εὐλογία Σου. Χωρὶς αὐτὴ τὸ ἔργο μας δὲν θὰ εἶναι παρὰ οἰκοδόμημα στὴν ἄμμο, ποὺ θὰ γκρεμιστεῖ, μόλις πέσει ἡ πρώτη βροχὴ καὶ τρέξουν οἱ ποταμοὶ καὶ πνεύσουν οἱ ἄνεμοι. Σ' εὐχαριστοῦμε, Κύριε, ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκες ὀγδόντα χρόνια τὸ ἔργο τῶν Φιλικῶν. Ὁ Λόγος Σου ἄς πέσει σὲ εὐφωρες καρδιές καὶ ἄς καρποφορήσει.

της, τὴν καλλιιεργεῖα της, τὸν λόγο της. Κάθε πρωί, μετὰ τὴν προσευχὴ μας, εἶχαμε ἓνα ἀγιογραφικὸ ἀνάγνωσμα. Ἀνοίγαμε τὴν Ἁγία Γραφή, διαβάζαμε λίγους στίχους καὶ προσπαθοῦσαμε μὲ διάλογο νὰ ἐμβαθύνουμε.

Ἔτσι ἄρχισα νὰ γίνομαι μέλος ἐνὸς Κύκλου Μελέτης Ἁγίας Γραφῆς. Μέχρι τότε, ὀμαδόπουλο τῶν Χριστιανικῶν Μαθητικῶν Ὁμάδων (Χ.Μ.Ο.) στὴν πόλη μου, εἶχαμε σὰν σύνθημα νὰ μελετᾶμε τὴν Ἁγία Γραφή, νὰ διαβάζουμε κάθε μέρα ἕστω ἓναν στίχο. Ὅμως ἐδῶ στὴ Σχολὴ ἔζησα κάτι νέο. Ἡ κυρία Χατζηγιάννη ἦταν Κυκλάρχισσα τῶν Φιλικῶν Κύκλων. Παρακολουθοῦσε τὰ Σεμινάρια, διάβαζε τὰ θέματα, ἔκανε βίωμά της τὰ λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς, προσευχόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ βαδίσει στὸν δρόμο τοῦ Χριστοῦ. Μὲ ἓναν

ρεία μας. Νὰ Τὸν παρακαλέσουμε νὰ μᾶς δείξει τὸν δρόμο, νὰ χαράξουμε πορεία φωτισμένη, ποὺ θὰ μᾶς ὀδηγήσει πρὸς Ἐκεῖνον.

Κύριε, στὴν ἀπέραντη Ἀγαθότητά Σου, βοήθησέ μας, δώσέ μας τὴν εὐλογία Σου. Χωρὶς αὐτὴ τὸ ἔργο μας δὲν θὰ εἶναι παρὰ οἰκοδόμημα στὴν ἄμμο, ποὺ θὰ γκρεμιστεῖ, μόλις πέσει ἡ πρώτη βροχὴ καὶ τρέξουν οἱ ποταμοὶ καὶ πνεύσουν οἱ ἄνεμοι. Σ' εὐχαριστοῦμε, Κύριε, ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθηκες ὀγδόντα χρόνια τὸ ἔργο τῶν Φιλικῶν. Ὁ Λόγος Σου ἄς πέσει σὲ εὐφωρες καρδιές καὶ ἄς καρποφορήσει. Νὰ Σὲ γνωρίσουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς, νὰ Σὲ ἀγαπήσουν, νὰ Σὲ ἀκολουθήσουν.

Ἀμήν!

Π. ΓΑΛΑΝΟΥ

Μεταδίδουμε τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς μοναδικὴ Ἀλήθεια, μοναδικὴ Ὁδὸς, τὸν μοναδικὸ Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴ. Φέρουμε τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ στὶς καρδιές μας καὶ στὴ ζωὴ τῶν συνανθρώπων μας. Παίρνουμε τὸν συνάνθρωπο ἀπὸ τὸ χέρι καὶ βαδίζουμε μαζί του πρὸς τὸν Κύριο. Σήμερα λίγοι γνωρίζουν τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ πραγματικά· οἱ περισσότεροι ἐπαναπαύονται στὴν ἀπλή ἔξωτερικὴ γνωριμία μαζί Του.

Τὸ ἔργο αὐτὸ ποὺ ἐμεῖς διακονοῦμε, μέλη καὶ Κυκλιάρχισσες, ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τὶς πιὸ ἀξιόλογες προσπάθειες πνευματικῆς καὶ εἰς βάθος καλλιέργειας τῆς ὥριμης ἡλικίας. Φέρουμε τὴν ἐλπίδα τῆς Ἀνάστασης καὶ τῆς Αἰώνιας Ζωῆς κοντὰ στὸν Θεό, μπολιάζουμε τὸν ἄνθρωπο στὴ μοναδικότητα τῆς

τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ τὴν πεποίθηση ὅτι Ἐκεῖνος προπορεύεται στὸν ἀγῶνά μας. Ἐκεῖνος καρποφορεῖ τοὺς κόπους καὶ τὶς θυσίες μας.

Τὸ ἔργο μας ἔχει ἱεραποστολικὴ συνείδηση καὶ δράση μὲ βαθὺ πόθο νὰ λυτρωθοῦν οἱ ψυχές μας ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ νὰ ὀδηγηθοῦν σὲ Ἐκεῖνον ποὺ θὰ μᾶς μάθει τὸ μάθημα τοῦ ἀγῶνα καὶ θὰ μᾶς χαρίσει τὴν σωτηρία. Τὸ μάθημά Του ἀπελευθερώνει τὶς ψυχές ἀπὸ τὸ πρόσκαιρο καὶ ὀδηγεῖ στὸ αἰώνιο.

Εἶναι ἀπαιτητικὸς ὁ Κύριος· μᾶς θέλει ὀλόκληρα δικές Του, δὲν μᾶς ἀφήνει περιθώρια συμβιβασμοῦ.

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κατηγορηματικὸς πρὸς τοὺς μαθητές:

«*Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν.*

Ἱεραποστολή μας δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνας λόγος· εἶναι μιὰ μετάδοση καὶ μετάγχιση Ἐκεῖνου τὸ ὁποῖο καλλιεργοῦμε μέσα μας, μὲ τὴ ζωὴ μας, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Βιώνουμε καὶ μεταδίδουμε τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὅσο μπορούμε, στὸν πλῆσιόν μας, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀλήθειας ποὺ ἀπελευθερώνει ἀπὸ τὸ σκοτάδι τῆς ἄγνοιας.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω, τὸ κέντρο τοῦ ἔργου μας. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἀοράτως τελειουργεῖ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ μᾶς ὀδηγεῖ. Ἡ μυστηριακὴ καὶ ἁγιαστικὴ ζωὴ εἶναι οὐσιώδεις στοιχεῖο τοῦ ἔργου μας. Ἡ ψυχὴ ποὺ καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸν Λόγο καὶ ἐξαγιαζέται ἀπὸ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας μόνο μπορεῖ νὰ γίνῃ ὀλοκληρωμένη. Στόχος εἶναι ἡ διδασκαλία νὰ καταλήγῃ στὸ θυσιαστήριο.

Ἡ διδασκαλία δὲν εἶναι σκέψεις, κρίσεις ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἡ Ἀλήθεια μόνο τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλήλωστε, ὁ καταστατικὸς χάρτης μας εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοση. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὑπεράνω ὄλων, δὲν περνᾶμε τὶς δικές μας σκέψεις οὔτε κάνουμε πολιτικὲς συζητήσεις στοὺς Κύκλους:

«*Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν*» (Β΄ Κορ., δ΄ 5).

Ἔχουμε πίστη στὸ μεγαλεῖο τοῦ ἔργου μας καὶ συγχρόνως πίστη στὴ δυνατότητα ἐκπλήρωσης αὐτοῦ τοῦ ἔργου, γιατί ὀδηγός μας εἶναι ὁ Κύριος. Ἡ βεβαιότητα τῆς ἐκπλήρωσης πηγάζει ἀπὸ

Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς» (Ἰω., κ΄ 21).

Δὲν εἴμαστε ἀπλῶς μέλη κάποιου σωματείου, ἀλλὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν Σαρκαθέντος, Σταυρωθέντος καὶ Ἀναστάντος Ἰησοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας Του.

Ἱεραποστολή μας δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνας λόγος· εἶναι μιὰ μετάδοση καὶ μετάγχιση Ἐκεῖνου τὸ ὁποῖο καλλιεργοῦμε μέσα μας, μὲ τὴ ζωὴ μας, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Βιώνουμε καὶ μεταδίδουμε τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὅσο μπορούμε, στὸν πλῆσιόν μας, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ζοῦσε μὲ τὸν πόθο: «*Τῆ δὲ τὸ προκείμενον πτερωσαι ψυχὴν, ἀρπάσαι κόσμου καὶ δοῦναι Θεῷ*».

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διακατέχεται ὡς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του μὲ τὴν Ἱερὰ ἀγωνία, ὅπως ἴβει στὴ Β΄ Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆ: νὰ μὴ δίνουμε καμμία ἀφορμὴ προσκόμματος, διὰ νὰ μὴ γίνῃ κατὰ κανένα τρόπον θέμα μομφῆς καὶ ἐμπαιγμοῦ ἢ διακονία ποὺ μᾶς ἀνέθεσεν ὁ Κύριος: «*μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῆ ἢ διακονία*» (Β΄ Κορ., στί 3).

«*Ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνά-*

γκαις, ἐν στενοχωρίαις» (Β΄ Κορ., στ΄ 4). Ἀλλὰ τούναντίον, εἰς κάθε περίστασιν καὶ μὲ κάθε ἔργον συσταίνομεν καὶ προβάλλομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας σὰν γνησίους ὑπηρέτας τοῦ Θεοῦ, μὲ πολλὴν ὑπομονήν, μὲ θλίψεις, μὲ ἀνάγκας, μὲ στενοχωρίας.

Συνεχίζει δὲ στὸν 6^ο στίχο: «ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ» (Β΄ Κορ., στ΄ 6). Μὲ ἀγνότητα, ἀπὸ κάθε μολυσμόν, μὲ τὴν ἄδοξον γνῶσιν τῆς ἀληθείας, μὲ τὴν μακροθυμίαν, μὲ ἡμερότητα καὶ καλῶσύνην, μὲ τὶς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὲ ἀγάπην εἰλικρινῆ καὶ ἄδοξον.

Γιατὶ τὸ Εὐαγγέλιον δὲν μεταδίδεται διὰ μαγνητοφώνου, ἀλλὰ βιώνεται, ἀφομοιώνεται, ἀκτινοβολεῖται στὸ πρόσωπο τοῦ διακόνου καὶ τοῦ κάθε πιστοῦ. Χρειαζόμαστε ἐσωτερικὴ ζωὴ, ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέσα μας, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας τὸν 14^ο αἰῶνα.

Τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας πάντοτε πολεμεῖται, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ ἀντιμετωπίζουμε ἀντιδράσεις. Ἐὰν δὲν πολεμεῖται, τότε νὰ ἀνψυχοῦμε.

Φυσικὸ ἵδιον ἦταν ὅτι καὶ τὸ χριστιανικὸ ἔργο τοῦ π. Εὐσεβίου καὶ τῶν Φιλικῶν Κύκλων, μὲ προσάτη καὶ πρότυπο τὸν Ἀπόστολο Παῦλο καὶ τὸ ἔργο του, δοκιμάσθηκε κατὰ διαστήματα, δικαιώθηκε, ὅμως, ἀπὸ τοὺς πλούσιους καὶ εὐλογημένους καρποὺς ποὺ ἔφερε μέσα στὴν κοινωρία.

Στὴν Β΄ Πρὸς Τιμόθεο ἐπιστολῆ (Β΄ Τιμ., δ΄ 5), ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ στὸν μαθητὴ του νὰ ἐργασεῖ καὶ νὰ διακονήσῃ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του μὲ τέσσερις προτροπές:

α) «Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι», δηλαδὴ, νὰ εἶσαι ἄγρυπνος καὶ προσεκτικὸς, γιὰ νὰ τὰ ἀντιμετωπίζεις ὅλα κατὰ Θεόν.

β) «Κακοπάθησον», νὰ ὑπομένεις μὲ ἀγάπην καὶ ἐλευθερίαν κάθε ἀντιξοότητα καὶ πειρασμὸ γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ.

γ) «Ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ», νὰ ἐργασεῖς γιὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου

δ) «τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον», νὰ ἐκπληρώσεις τὸ καθῆκόν σου στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ.

Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται μὲ περισσότερο ζῆλον καὶ αὐταπάρνησιν νὰ συνεχίσουμε τοὺς Φιλικοὺς Κύκλους, «πάσῃ θυσίᾳ».

Ἀδελφοί, ἐὰν κανεὶς ἀπὸ σᾶς παραπλανηθεῖ καὶ φύγει μακριὰ ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν Ἀλήθειαν, καὶ ὁ ἀδελφὸς τὸν ἐπαναφέρει στὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, ὡς γνωρίζει ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἐπαναφέρει ἕναν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς πλάνης τοῦ στὸν δρόμον τῆς ἀληθείας θὰ σώσει μίαν ψυχὴν ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον καὶ θὰ ἐξαλείψει πλῆθος ἁμαρτιῶν, τὰς ὁποίας ὁ παραπλανηθεὶς ἁμαρτωλὸς εἶχε διαπράξει. « Ἀδελφοί, ἐὰν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν» (Ἰάκ., ε΄ 19-20).

Θὰ κλῆσω μὲ ἕνα ὑπέροχο ποίημα τῆς κ. Μαυρικήκης Ἀθηναΐδος:

Τὸ κάλεσμα

Κάλεσμα θεϊκὸ στὸν ἀμπελῶνα τοῦ Θεοῦ πιστὸς ἐργάτης νὰ δουλέψῃ καὶ στάχυα ὠριμα, ἀθάνατες ψυχές, γιὰ τοῦ Κυρίου τὴ Βασιλείαν νὰ δρέψῃς.

Ἵψωσε τὴν καρδιὰ σου στὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς. Ἀνήμπορη καὶ ἂν εἶσαι, μὴ φοβᾶσαι, μαζὶ σου ὁ Αἰώνιος Νικητὴς.

Κράτα τὸν πρῶτο ζῆλό σου ἀνόθευτο, θερμὸ, ἄνθη νὰ δέσει, τὸν γλυκύτατο νὰ φέρῃ τοῦ Πνεύματος καρπὸ.

Λατρείας θυμίαμα ἢ κάθε σου στιγμὴ... σὰν τὴ Μαρία «παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ» ὡς μένει μὲ πόθο ἢ ψυχὴ!

Ἀγάπησε τὸ ἔργο σου καὶ δούλευε τὸ μὲ φροντίδα καὶ προσευχὴ. Στόχος, λαχτάρα σου, τὸ ἅγιον Του Ὄνομα νὰ δοξασθεῖ...

Ρῶτα τὸν Κύριο μὲ παιδικὴ ἀπλότητα γιὰ κάθε σου πρόβλημα καὶ ἀπορία... μὲ τὴ δικὴ Του θὰ σὲ γεμίσει θεϊκὴ σοφία...

Χαρούμενη ὄλῃς τὶς μέρες σου μαζὶ μὲ τὸν Ἀναστημένο μας Χριστό. Μὰ ἀφοῦ πρῶτύτερα ἀγόγγυστα σηκώσεις τοῦ μαρτυρίου τὸ ματόβρεχτο Σταυρό.

Ἦταν θέλημα Θεοῦ στὸ ἔργο του νὰ μπεῖς. Τί εὐλογία μερόνυχτα νὰ Τὸν διακονεῖς!

Στάσου μὲ δέος, ὁ τόπος τοῦτος ἱερός. Γίνε καὶ ἐσὺ μὲ τὴ δικὴ Του χάριν Ἄλλας καὶ Φῶς.

I. ΚΟΡΩΝΙΑ

Ἐπιφάνεια καὶ βάθος στὴ ζωὴ τῆς Κυκλάρχου

Ἐνα ζήτημα ποὺ ἀπασχολεῖ τὸν ἀληθινὸ ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐργασία στὰ βάθη τῆς καρδιάς του. Καλοῦμαστε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν Θεό, ἀλλὰ πρωτίστως ὀφείλουμε νὰ γνωρίζουμε ὅτι ἡ ἱεραποστολὴ ξεκινᾷ πρῶτα ἀπὸ τὰ δικά μας βάθη...

Καὶ τί δὲν κρύβεται μέσα μας, στὸ ἐργαστήρι τῆς ψυχῆς μας! Ἀγωνίες, ἀδυναμίες, μὰ καὶ δυνάμεις... Ἐκεῖ μέσα βαθιά μας ὑφαίνονται διαρκῶς οἱ λογισμοὶ ποὺ ὀδηγοῦν τὰ ἔργα μας. Ἐκεῖ μέσα βαθιά μας οικοδομεῖται ὁ ἔσω ἄνθρωπος, ὁ ἀληθινὸς ἑαυτός μας!

Οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι ἔλεγαν: «Σκάβε μέσα σου!», «Γνώριζε τὸν ἑαυτό σου!». Ἄς μὴν κλείνουμε τὰ αὐτιά μας στὶς προτροπὲς τους, κι ἄς εἴμαστε ἀκούραστοι ἀγωνιστὲς ἐκεῖ ὅπου παλεύει τὸ φῶς μὲ τὰ σκοτάδια μας... Μὲ προσοχὴ καὶ προσευχὴ, μὲ βλέμμα ταπεινὸ καὶ διεισδυτικόν, νὰ ψάχνουμε μέσα μας τὶς σκοτεινὲς κρυψῶνες ὅπου φωλιάζει ὁ «ὄφις» τῆς καρδιάς μας... Μὲ ὑπομονὴ κι ἀποφασιστικότητα νὰ ξεδιαλέγουμε καὶ νὰ ξεριζώνουμε τὶς ἀγριάδες ποὺ πνίγουν τὰ βλαστάρια καὶ τὰ ἄνθη τῆς πίστεως μας... Νὰ μὴν ἀποκάμουμε, κι ἄς ματώνουν τὰ χεράκια μας μέσα στὰ φυλλοκάρδια μας, ὅταν τὰ τρυποῦν τὰ ἀγκάθια μας... Νὰ σκύβουμε καὶ νὰ

ὥστε νὰ σχηματισθεῖ μέσα μας ὁ χαρακτήρας τοῦ Χριστοῦ μας, ὅπως μᾶς ἔχει ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος: «...ἄχρις οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν!» (Γαλ., δ' 19).

Αὐτὸ τὸ ἔργο τῆς ἐνδοσκόπησης τῆς ψυχῆς μας εἶναι ἀληθινῶς μετάνοια μὲ τὴν ἱεραποστολή, διότι ὁ πόθος γιὰ τὴν κάθαρση τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου μᾶς δίνει ἀπαραίτητα ἐφόδια γιὰ τὴ μετάδοση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στοὺς συνανθρώπους μας. Μὲ ἄλλα λόγια, ψάχνοντας μέσα μας, κάνοντας τὴν αὐτοκριτικὴ μας, κατανοοῦμε τὴ μικρότητα καὶ τὴν ἀμαρτωλότητά μας... Νιώθουμε τὴν ἀγάπη καὶ

Καλοῦμαστε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸν Θεό, ἀλλὰ πρωτίστως ὀφείλουμε νὰ γνωρίζουμε ὅτι ἡ ἱεραποστολὴ ξεκινᾷ πρῶτα ἀπὸ τὰ δικά μας βάθη...

Καὶ τί δὲν κρύβεται μέσα μας, στὸ ἐργαστήρι τῆς ψυχῆς μας! Ἀγωνίες, ἀδυναμίες, μὰ καὶ δυνάμεις... Ἐκεῖ μέσα βαθιά μας ὑφαίνονται διαρκῶς οἱ λογισμοὶ ποὺ ὀδηγοῦν τὰ ἔργα μας. Ἐκεῖ μέσα βαθιά μας οικοδομεῖται ὁ ἔσω ἄνθρωπος, ὁ ἀληθινὸς ἑαυτός μας!

σκάβουμε μέσα μας ὅλο καὶ πιὸ βαθιά, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, ποθώντας ἀδιάλειπτα νὰ ἀνασύρουμε τὴν ἀμαυρωμένη εἰκόνα τοῦ Δημιουργοῦ μας, γιὰ νὰ τὴ λαμπρύνει ἡ δική Του χάρη. Νὰ καλημεροῦμε τὴν καρδιά μας μὲ τὴ θέλησή μας,

τὸ ἔλλειος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἀστείρευτα ὡς βάλισμα θεραπεύουν πρῶτα πρῶτα τὰ δικά μας τραύματα... Ἐμπιστευόμαστε τὴ ζωὴ μας στὰ χεῖρα Του καὶ νιώθουμε πῶς συμπορευόμαστε μαζί Του, μὲ τὴ χάρη Του καὶ τὴν ἐνδυνάμωσή Του.

Ὁ Κύριός μας στέκεται καὶ περιμένει ἔξω ἀπὸ τὴ θύρα τῆς καρδιᾶς μας... Ἐμεῖς ἄς φροντίζουμε νὰ ἀνοίγουμε τὴν πόρτα αὐτὴ καὶ νὰ Τοῦ ἴλεμε:

«Κύριέ μου, ἔλα στὸ ταπεινὸ μου σπιτικό, ἔλα μαζί μου νὰ τὸ λαμπρύνεις, γιατί μοναχὴ μου δὲν τὰ καταφέρνω... Ὅλο καὶ κάποια γωνιὰ ἀραχνιασμένη θὰ ἔχω ἀφήσει... Μείνε μαζί μου, Κύριε, σὲ κάθε μου βῆμα, σὲ κάθε μου σκέψη, σὲ κάθε μου λόγος, σὲ κάθε μου πράξη... Στὸ βλέμμα μου νὰ ρίχνεις φῶς, στὰ χεῖλιά μου τὸν γλυκὸ Σου λόγος, στὰ αὐτιά μου οἱ δικοὶ Σου ψίθυροι νὰ διώχνουν τὰ καλέσματα τῶν Σειρῆνων... Νὰ μὴν πληνθῶ, Κύριέ μου, μακριὰ Σου... Προπορεύσου, Κύριε καὶ Θεέ μου, κι ἄνοιγε Ἐσὺ τὸν δρόμο μου...».

Ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ἔργο ἱερό, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀγγίζει καὶ ξεκλειδώνει τὶς καρδιὲς τῶν συνανθρώπων μας, ὅταν βγαίνει ἀπὸ τὰ χεῖλιά μας μὲ ἀγάπη, μὲ φρόνημα ταπεινὸ καὶ προπαντὸς μετὰ φόβου Θεοῦ... Ἄς ἀξιωνόμαστε μὲ τὴ χάρι τοῦ Κυρίου μας νὰ μεταδίδουμε μὲ ὀρθότητα τοὺς λόγους τῆς πίστεως μας, καὶ αὐτὸ ἄς γίνεται, ἔχοντας τὴ βεβαιότητα ὅτι τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι τοῦ Χριστοῦ μας, ποὺ βρίσκεται πάντα καὶ

ντὰς μας καὶ τὰ ἐργαλεῖα, γιὰ νὰ ἐργασθοῦμε! Στὸν κάθε ἄνθρωπο δίνει τὰ δικά του... Αὐτὰ ποὺ τοῦ ταιριάζουν καλύτερα... Τὰ δικά Του τάλαντα... γιὰ νὰ μὴν τὰ θάψουμε, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀξιοποιήσουμε, ὥστε νὰ πολλαπλασιαστοῦν.

Μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ μετάνοιά μας, ἀλλοῦται ὁ τόπος τῆς καρδιᾶς μας καὶ μεταβάλλεται σὲ τόπο καρπερὸ κι εὐωδιαστό... Νὰ προσέχουμε, ὅμως, γιατί πάντα χρειάζεται ἡ φροντίδα μας, ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς Του... Πάντα! Διότι τὰ ἀγριόχορτα ξαναφυτρώνουν καὶ ἡ γῆ ξαναχερσώνει, ἂν τὴν παραμελοῦμε... Ἄς ξαποσταίνουμε γιὰ λίγο,

Τὸ ἔργο τῆς ἐνδοσκόπησης τῆς ψυχῆς μας εἶναι ἀλληλένδετο μὲ τὴν ἱεραποστολή, διότι ὁ πόθος γιὰ τὴν κάθαρση τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου μᾶς δίνει ἀπαραίτητα ἐφόδια γιὰ τὴ μετάδοση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στοὺς συνανθρώπους μας. Μὲ ἄλλα λόγια, ψάχνοντας μέσα μας, κάνοντας τὴν αὐτοκριτικὴ μας, κατανοοῦμε τὴ μικρότητα καὶ τὴν ἁμαρτωλότητά μας... Νιώθουμε τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἀστείρευτα ὡς βάλισμα θεραπεύουν πρῶτα πρῶτα τὰ δικά μας τραύματα... Ἐμπιστευόμαστε τὴ ζωὴ μας στὰ χεῖρια Του καὶ νιώθουμε πὼς συμπορευόμαστε μαζί Του, μὲ τὴ χάρι Του καὶ τὴν ἐνδυνάμωσή Του.

παντοῦ μαζί μας: Στὴν περισυλλογὴ μας, στὴ μελέτη μας στὸ τραπέζι τοῦ κύκλου, σὲ ὀλόκληρη τὴ ζωὴ μας... Ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ σωτήριο κέντρο τῆς δημιουργίας ὀλάκερης, ὁ Κύριός μας, πάντα παρών!... Ζοῦμε μαζί Του!

Ὅταν πραγματικὰ ἐπιθυμοῦμε τὴν ἐσωτερικὴ καθαρότητά μας, ὁ Κύριος τότε φροντίζει καὶ μᾶς φανερώνει τοὺς ἐπικίνδυνους βάλτους, τὶς ἄνυδρες ἐρήμους, τὶς ἄγονες κακοτοπιές, τὴν ἄβυσσος ποὺ κρύβουμε μέσα μας...

Ἐπιπλέον, μᾶς βοηθᾷ στὸν ἀγῶνά μας, χαρίζο-

ἀλλὰ ὁ γλυκὸς αὐτὸς κόπος τῆς χαρμοσύνης εἶναι μέχρι τελευταίας πνοῆς. Μαζὶ μὲ τὸν Κύριο νὰ καταματεύουμε τὸ χωραφάκι τῆς καρδιᾶς μας, ὥστε νὰ καρποφορεῖ τὸ ἔργο ποὺ μᾶς ἀνατέθηκε.

Οἱ παραινετικοὶ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου πρὸς τὸν ἅγιο Τιμόθεο σταλάζουν στὰ φυλλόψυχα μας καὶ μᾶς δείχνουν τὸ μονοπάτι γιὰ νὰ βαδίζουμε:

«... τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ» (Γίνε παράδειγμα τῶν πιστῶν καὶ στοὺς λόγους σου

και στη συμπεριφορά σου κατά τις συναναστροφές σου με αυτούς και στην αγάπη που θα δείχνεις σε όλους και στην πνευματική ζωή που με την χάριν του Άγιου Πνεύματος θα ζής και στην πίστη και στην αγνότητα και καθαρότητα του βίου) (Α΄ Τιμ., δ΄ 12).

«Ἐπεχε σεαυτῶ και τῇ διδασκαλίᾳ, ἐπίμενε αὐτοῖς» (Πρόσεχε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου και εἰς ἐκεῖνα που διδάσκεις. Ἐπίμενε εἰς αὐτά) (Α΄ Τιμ., δ΄ 16).

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μᾶς λέει: «Εἶναι μεγάλο πρᾶγμα νὰ μιλήσῃς γιὰ τὸν Θεό, ἀλλὰ μεγάλη-τερο νὰ καθαρῖζεις τὸν ἑαυτὸ σου, γιὰ νὰ τὸν παραδώσεις στὸν Θεό» (Λόγος ΛΒ΄, 12-13).

Ἐπίσης, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος τονίζει ὅτι «γιὰ νὰ κατηχήσει κάποιος πνευματικὰ τοὺς ἄλλοιους, θὰ πρέπει νὰ μελετᾷ τὴν Ἁγία Γραφή με ταπεινώση και νὰ διάγει βίο καθαρὸ, ἀγνὸ και ἀμόλυντο» και ὅτι «αὐτὸς που θέλει νὰ ἐννοήσῃ τὴ σκέψη τῶν θεολόγων ὀφείλει πρῶτα νὰ νίψει και νὰ πλύνει

Μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ και τὴ μετανοιά μας, ἀλλήλαζε ὁ τόπος τῆς καρδιάς μας και μεταβάλλεται σὲ τόπο καρπερὸ κι εὐωδιαστό... Νὰ προσέχουμε, ὅμως, γιὰτὶ πάντα χρειάζεται ἡ φροντίδα μας, ἀλλὰ και τὸ φῶς Του... Πάντα! Διότι τὰ ἀγριόχορτα ξαναφυτρώνουν και ἡ γῆ ξαναχερσώνει, ἂν τὴν παραμελοῦμε...

τὴν ψυχὴ διὰ τῆς ζωῆς του και νὰ φθάσει ὡς τοὺς Ἁγίους, μιμούμενος τὶς πράξεις τους»...

«Πρόσεχε σεαυτῶ», μᾶς λέει ὁ Μέγας Βασίλειος. Διαρκῶς νὰ κάνουμε τὴν αὐτοκριτικὴ μας. Ἐμεῖς γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας. Νὰ ἀναρωτιόμαστε ποῦ βρισκόμαστε ἐμεῖς πνευματικὰ, νὰ εἴμαστε σὲ ἐγρήγορη, σὲ ἐπαγρύπνηση. Νὰ παρακολουθοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας. Νὰ τὸν προσέχουμε. Νὰ τὸν ἐξετάζουμε στὴν καθημερινὴ μας πορεία. Καὶ ἂς μὴ νομίζουμε πὼς ὅ,τι κάνουμε, ὅπως ἡ προσευχή, ἡ νηστεία, ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἡ μετοχή στὴ λατρευτικὴ και μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἐξασφαλίζουν τὴν ἀγιότητα που θὰ μᾶς ὀδηγήσει στὸν Παράδεισο!

Ὅχι! Δὲν γράφονται ὅλα αὐτὰ στὴ στήλη τῆς

πίστωσης, ἀλλὰ ἀντιθέτως προσμετρῶνται στὴ χρέωση! Ὅλα αὐτὰ εἶναι «μέσα» που μᾶς δίνει ὁ Θεὸς γιὰ τὴ σωτηρία μας, και ὄχι γιὰ νὰ ἐπαναπαυθοῦμε ὅτι τὴν κατακτήσαμε. Ὅσο περισσότερο μελετοῦμε, ὅσα περισσότερα μαθαίνουμε, τόσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ εὐθύνη μας γιὰ τὴν πνευματικὴ καρποφορία μας. Ὅσο ἀφθονώτερα τρέφουμε τὴν ψυχὴ μας, τόσο πιὸ ὑπεύθυνοι εἴμαστε γιὰ τὴν ἀκαρπία μας...

Μακάρι νὰ εἶναι ὀλόκληρη ἡ ὑπαρξὴ μας δο-

Ἄς μὴ μένουμε στὸ καντηλάκι και στὸ κεράκι, ἀλλὰ νὰ σκορπίζει ἡ ζωὴ μας φῶς ὅπως τὸ καντήλι και νὰ λιώνουμε σὰν τὸ κεράκι ἀπὸ τὴν ἀγάπη μας γιὰ τὸν Θεὸ και γιὰ τὸν πλησίον μας.

«Φώτισον τὸ σκότος τῆς ψυχῆς μου, Κύριε», ζητοῦσε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στὴν προσευχή του... Αὐτὸ ἂς Τοῦ ζητοῦμε κι ἐμεῖς...

σμένη στὸν Θεό! Μακάρι μὲ ὅλες μας τὶς δυνάμεις νὰ πορευόμαστε ἐν Χριστῶ. Ἡ πίστη μας νὰ εἶναι ἡ ζωὴ μας, και ὄχι μιὰ τυπικὴ ἐξωτερικὴ τακτοποίηση, ὅπως ἀναφέρει ὁ Κύριος γιὰ τοὺς Φαρισαίους: «πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις» (Ματθ., κγ΄ 5). Τύπος και οὐσία νὰ συνυπάρχουν γόνιμα. Ὁ τύπος νὰ φυλάει τὴν οὐσία, και αὐτὴν νὰ ἀναζητοῦμε, χωρὶς νὰ περιορίζομαστε στοὺς τύπους.

Ἄς μὴ μένουμε στὸ καντηλάκι και στὸ κεράκι, ἀλλὰ νὰ σκορπίζει ἡ ζωὴ μας φῶς ὅπως τὸ καντήλι και νὰ λιώνουμε σὰν τὸ κεράκι ἀπὸ τὴν ἀγάπη μας γιὰ τὸν Θεὸ και γιὰ τὸν πλησίον μας.

«Φώτισον τὸ σκότος τῆς ψυχῆς μου, Κύριε», ζητοῦσε ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στὴν προσευχή του... Αὐτὸ ἂς Τοῦ ζητοῦμε κι ἐμεῖς...

Δ. ΞΥΛΙΝΑΚΗ

Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων

Ὅγδόντα χρόνια πέρασαν
σὰν φῶς μέσ' τῆ ζωὴ μας
κι ἦταν σὰν χθὲς ποὺ «ἀναψε»
τῆς Γνώσης τὸ κερί μας.

Εὐσέβιος ὁ ἰδρυτής,
ποτὲ μὴν τὸν ξεχνοῦμε,
αὐτὸς ποὺ θεῖα νάματα
ἠθέλησε νὰ «πιοῦμε».

Ὅγδόντα χρόνια, μιὰ πνοή,
ἡ Χάρις μᾶς σκιάζει.
Σὰν μιὰ νεφέλη φωτεινή,
δρόσος ποὺ ξεκουράζει.

Ἐνα καράβι οἱ Κύκλοι μας
σὲ πέλαγο ἀφρισμένο.
Ναῦς ὄμως ποὺ ὁδηγεῖ
σ' αἰώνιο λιμάνι στεριωμένο.

Ἡ ἔρημος ποὺ ζούσαμε
ἔγινε ἀμπελώνας.
Ἄμπέλι ποὺ τρυγήσαμε
σχεδὸν ἕναν αἰῶνα.

Μὲ τοῦτο τὸ γλυκὸ κρασί
μεθύσαμε, μεθάμε.
Κι ἄμποτες στὸν Παράδεισο
ὅλες μαζὶ νὰ πᾶμε.

ΑΣΗΜΙΝΑ ΚΟΥΚΙΑ

«Διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω...»

(Φιλ., γ' 12)

Προστάτης τοῦ ἔργου τῶν Φιλικῶν Κύκλων εἶναι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Στὰ ἴχνη του περπάτησε ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἔργου τῶν Φιλικῶν Κύκλων, π. Εὐσέβιος Μαθόπουλος, ἕνας ἀνασκαφεὺς τῆς ἀληθινῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς καὶ ἐπιμελῆς ἐφαρμοστὴς της.

Ἡ καρδιά τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐπυρπολεῖτο ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸν Χριστό. Ζοῦσε ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ ὁ Χριστὸς ζοῦσε ἐν αὐτῷ. Τὰ πάντα στὸν κόσμον θεωροῦσε «σκύβαλα, ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ» (Φιλ., γ' 8). Καὶ ἡ ἀγάπη του, ἀγία, ἀνιδιοτελεῆς, ξεχυνόταν σὰν πλοῦσιος καὶ ἀνεξάντλητος ποταμὸς στοὺς πιστοὺς.

Σὲ τίποτα δὲν ὑπολόγιζε τὸν ἑαυτό του, τοὺς κόπους, τὴν στερήσιν, τοὺς διωγμοὺς, τὸν θάνατον, προκειμένου νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους στὸν Χριστό. Ἐγίνετο «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ» (Α' Κορ., θ' 22).

Μέσα ἀπὸ τὴν φιλικὴν τῆς Ρώμης, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπέμπευ μῆνυμα χαρᾶς καὶ ἐλπίδας πρὸς τοὺς Φιλιππησίους, ἕνα μῆνυμα διαχρονικόν, σὲ μιὰ ἐποχὴ συγχύσεως, τρόμου καὶ καταθλίψεως.

Καμμία ἄλλη Ἐκκλησία δὲν ἀγάπησε ὁ Παῦλος τόσο πολὺ, ὅσο τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Φιλιππῶν· ἦταν ἡ πρώτη ἀγάπη του πάνω σὲ Εὐρωπαϊκὸ ἔδαφος, «χαρὰ καὶ στέφανός» του (Φιλ., δ' 1).

Ἄς ἐλθoυμε στὸ γ' κεφάλαιο τῆς Ἐπιστολῆς του πρὸς τοὺς Φιλιππησίους, στίχοι 12, 13 καὶ 14. Ἐκεῖ βλέπομε τὸν Ἀπόστολον Παῦλον νὰ ἐξομολογεῖται στοὺς Φιλιππησίους τὴν σκέψιν του:

«Οὐκ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ. Ἀδελφοί, ἐγὼ ἑμαυτὸν οὐπω λογιζομαι κατελήφέναι· ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιληθάνομενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

(Δὲν φρονῶ βέβαια καὶ δὲν λέγω ὅτι ἔχω πλεόν λαβεῖν τὸ βραβεῖον τῆς νίκης ἢ ὅτι ἔχω φθάσει εἰς τὴν ἠθικὴν μου τελείωσιν. Ἀλλὰ ἐπιδιώκω καὶ ἀγωνίζομαι συνεχῶς, μήπως κατορθώσω νὰ πιάσω καὶ κρατήσω στερεὰ ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον μεῖ ἔχει πιάσει καὶ ἐλκύσει εἰς τὴν πίστιν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸ δὲ εἰς τελευταίαν ἀνάηυσιν θὰ εἶναι ἢ ἐν οὐρανοῖς σωτηρία μου. Ἀδελφοί, ἐγὼ δὲν νομίζω ὅτι ἔχω ἐπιτύχει τὸν σκοπὸν διὰ τὸν

ὅποιον με ἐκάλεσε καὶ με ἔστειλε ὁ Κύριος. Ἀλλὰ ἕνα πράγμα σκέπτομαι πάντοτε καὶ δι' ἕνα πράγμα φροντίζω· λησμονῶ μὲν ὅσα με τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ἔγιναν στὸ παρελθόν, ἀπλῶνα μὲν δὲ συνεχῶς πρὸς ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἔμπροσ μου καὶ πρέπει νὰ ἐκτελεσθοῦν. Καὶ ἐπιδιώκω ἔτσι με σταθερότητα καὶ ζῆλον νὰ πραγματοποιήσω τὸν σκοπὸν τῆς κλήσεώς μου, διὰ νὰ λάβω τὸ βραβεῖον ποὺ μᾶς ἔχει ἐτοιμάσει ὁ Θεός, ὁ Ὅποιος καὶ μᾶς ἐκάλεσε διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανόν).

Δύο ἐρωτήματα προκύπτουν ἀπὸ τὴν περικοπὴν:

- Πῶς σκέπτεται ὁ Παῦλος γιὰ τὸν ἑαυτό του;
- Πῶς ἐργάζεται καὶ πῶς ἐνεργεῖ γιὰ τὴν ἠθικὴν τελείωσίν του;

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ζεῖ ἀπολύτως συνειδητὰ «ἐν πλήρει συνειδήσει» «ἐν Χριστῷ»· καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ δηλώνει: «οὐκ ὅτι ἤδη ἔλαβον». Ἐπὶ δύο καὶ πλεόν δεκαετίες ἀγωνίζεται τὸν «καλὸν ἀγῶνα», καὶ δὲν ἐφθασε στὸν στόχον του! Ποιὸς μιλή; Ποιὸς τὰ δηλώνει αὐτά; Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος! Αὐτὸς λέει: Δὲν ἔχω φθάσει στὸ τέρμα, σὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν μου τελειοποίησιν, ἀλλὰ προχωρῶ, ἀγωνίζομαι!

«Διώκω» με ὅλες τὴς δυνάμεις μου! Στὸν δρόμον βρίσκεται ὁ Παῦλος ἀκόμα! Ἄς ἔχει ὑποστῆ τόσα βασανιστήρια καὶ θυσίες μέχρι θανάτου! Δὲν ἴβει ἀπλῶς, τρέχω, ἀλλὰ διώκω, με πόνον, με μόχθον, με

κόπο τρέχω. Δέν νομίζω, δέν πιστεύω ὅτι ἔχω ἀναποκριθεῖ στήν κλήση μου, στήν ἀποστολή μου!

Ἄν ὁ Παῦλος δέν μπορούσε νά ἐπαναπαυθεῖ καί νά πεῖ: Ἐντάξει, δέν χρειάζεται τίποτε ἄλλο· ἂν ὁ Παῦλος πίστευε πῶς δέν εἶχε φθάσει στήν τελειότητα· τότε τί νά ποῦμε ἐμεῖς, πού κάνουμε ἕναν ἀγῶνα, ἀλλήλα ταυτόχρονα εἴμαστε γεμάτοι ἀπό πάθη, ἐλαττώματα, ἀτέλειες, ἀδυναμίες;

Ποῖος ἀπό ἐμᾶς μπορεῖ, ἀλήθεια, νά ἰσχυρισθεῖ καί νά βεβαιώσει ὅτι πλησίασε ἔστω καί ἀπό μακριά τήν ἀγιότητα τοῦ Παύλου, τή δραστηριότητά του καί τήν ἀγωνιστικότητα του;

Ὅποιος νομίζει πῶς προόδευσε στήν ἀρετή καί δέν ἔχει πιά πάθη, ἀγνοεῖ τόν ἑαυτό του! Εἴμαστε

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ζεῖ ἀπολύτως συνειδητά «ἐν πλήρει συνειδήσει» «ἐν Χριστῷ»· καί παρ' ὅλα αὐτὰ δηλώνει: «οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον». Ἐπὶ δύο καί πλέον δεκαετίες ἀγωνίζεται τόν «καλὸν ἀγῶνα», καί δέν ἔφθασε στὸν στόχο του! Ποῖος μιλεῖ; Ποῖος τὰ δηλώνει αὐτά; Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος! Αὐτὸς λῆει: Δέν ἔχω φθάσει στὸ τέρμα, στήν ἠθικὴ καί πνευματικὴ μου τελειοποίηση, ἀλλήλα προχωρῶ, ἀγωνίζομαι!

ἕνα μείγμα ἀπὸ χῶμα καί χρυσάφι. Ὁ προορισμὸς μας εἶναι νά ἀγωνισθοῦμε καί νά γίνεῖ ὁ «χωματένιος» ἄνθρωπος «χρυσάφενιος»! Πῶς; Νὰ πολεμάει πάθη καί ἀδυναμίες. Νὰ νικάει ὁ ἄγγελος πού ἔχουμε μέσα μας. Νὰ τελειωθοῦμε καί νά σωθοῦμε!

Στόχος μας ἡ ἐπίμονη ἀναζήτηση τοῦ Χριστοῦ! Κάθε μέρα μας νά εἶναι καινούργια μέρα, μὲ καινούργιες μάχες, καινούργιο ἀγῶνα, πιὸ σκληρό! Μὲ ποῖο σκοπὸ; Γιὰ νά Τὸν συναντήσουμε, νά Τὸν γνωρίσουμε! Νά ταῦτισθεῖ ἡ ζωὴ μας μὲ τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ!

Πῶς, ὅμως, θὰ τὸ καταφέρουμε αὐτό;

«Διώκω εἰ καὶ καταλάβω», λῆει ὁ Παῦλος: Τρέχω

καί ἀγωνίζομαι, μήπως καί μπορέσω νά πιάσω Ἐκεῖνον πού μὲ ἔπιασε! Ἐκεῖνον πού μὲ ἔφθασε στὸν δρόμο πρὸς τὴ Δαμασκὸ καὶ ἄνοιξε μπροστὰ μου τὴν ὁδὸ πού στὸ τέρμα της ὑπάρχει ἡ νίκη, ἡ ἀπόλυτη νίκη πάνω στὸν θάνατο, ἡ ΑΝΑΣΤΑΣΗ! Δέν πηγαίνω ἀργά, δέν σαματῶ· «ΔΙΩΚΩ». Πρέπει νά φθάσω Αὐτόν, τὸν μοναδικό, θαυμαστό Κύριο! Ἐκεῖνον πού πρῶτος ἔφθασε τὸν καθένα μας! Πῶς; «γενόμενος ἄνθρωπος»!

ΠΡΩΤΟΣ μᾶς κάνει συγκληρονόμους τῆς Βασιλείας Του!

ΠΡΩΤΟΣ μᾶς ἀγάπησε!

ΠΡΩΤΟΣ μᾶς φθάνει καί μᾶς πιάνει στὸ παντοδύναμο χέρι Του!

ΠΡΩΤΟΣ μᾶς συγκρατεῖ ἀπὸ χειρότερες πτώσεις!

Ὅποιος νομίζει πῶς προόδευσε στήν ἀρετή καί δέν ἔχει πιά πάθη, ἀγνοεῖ τὸν ἑαυτό του! Εἴμαστε ἕνα μείγμα ἀπὸ χῶμα καί χρυσάφι. Ὁ προορισμὸς μας εἶναι νά ἀγωνισθοῦμε καί νά γίνεῖ ὁ «χωματένιος» ἄνθρωπος «χρυσάφενιος»! Πῶς; Νὰ πολεμάει πάθη καί ἀδυναμίες. Νὰ νικάει ὁ ἄγγελος πού ἔχουμε μέσα μας. Νὰ τελειωθοῦμε καί νά σωθοῦμε!

Αὐτὴ εἶναι ἡ προοπτικὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: Ἡ πνευματικὴ ἐπέκταση. Τρέχει πάνω σὲ σκληρὰ καὶ κακοτράχαλα μονοπάτια, μὲ τὰ μάτια στραμμένα στὸν οὐρανό, ὅπου βρίσκεται τὸ βραβεῖον: *«Τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»* (Φιλ., γ' 14).

Καὶ ἐμεῖς εἴμεθα καλεσμένοι! Καὶ ἐμεῖς περιμένουμε τὸ βραβεῖο! Δὲν κάνει διακρίσεις ὁ Θεός· ὅλοι καλούμεθα στὸν πνευματικὸ αὐτὸ ἀγῶνα!

Πῶς ἐργάζεται καὶ πῶς ἐνεργεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γιὰ τὴν ἠθικὴ τελειώσή του; Ἀπὸ τότε ποὺ συνάντησε τὸν Χριστό, δὲν ἀπομακρύνθηκε ποτὲ ἀπὸ τὴν Ἀγάπη Του: *«Τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθάνομενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος»*. Δηλαδή: Δὲν κοιτάζει πίσω, δὲν καυχᾶται, δὲν ἐπαναπαύεται! Κοιτάζει μπροστά, τὸν ἀπασχολεῖ τὸ μέλλον, καὶ συγκεκριμένα τὸ βραβεῖο τῆς αἰωνιότητος· ὅχι νὰ τὸ «λάβει» ἀπλῶς, ἀλλὰ νὰ τὸ φθάσει ἐπαξίως. Σημειώνει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης: *«Ὁ Παῦλος στὸ θέμα καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀρετῆς ἔθεσε ἓνα καὶ μόνον ὄρο τελειότητος: "τὸ μὴ ἔχειν ὄρον"»*. Στὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς, δηλαδή, δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε σημειωτόν, οὔτε ἀπλὸ βᾶδισμα, παρὰ μόνον ἀσταμάτητο τρέξιμο· οἱ Ἅγιοι ἀγρυπνοῦν καὶ ἀγωνίζονται μέχρι τέλους, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸ ποθοῦμενο· γι' αὐτὸ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει τὴ λέξη: *«ἐπεκτεινόμενος»*. Δηλαδή, ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἐπεκτείνεται μὲ πολὺ ζῆλο καὶ μεγάλο ἐνθουσιασμό. Μὲ φροντίδα καὶ χωρὶς νὰ χαλαρώνει. *«Ἔτι καὶ ἔτι»*: ἀκόμα καὶ ἀκόμα, ὁ Χριστιανὸς μεγαλύνει τὸν ζῆλό του, δυναμώνει τὸν ἀγῶνά του.

Αὐτὴ εἶναι ἡ προοπτικὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: Ἡ πνευματικὴ ἐπέκταση. Τρέχει πάνω σὲ σκληρὰ καὶ κακοτράχαλα μονοπάτια, μὲ τὰ μάτια στραμμένα στὸν οὐρανό, ὅπου βρίσκεται τὸ βραβεῖον: *«Τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»* (Φιλ., γ' 14).

Καὶ ἐμεῖς εἴμεθα καλεσμένοι! Καὶ ἐμεῖς περιμένουμε τὸ βραβεῖο! Δὲν κάνει διακρίσεις ὁ Θεός· ὅλοι καλούμεθα στὸν πνευματικὸ αὐτὸ ἀγῶνα!

Ἴδου τί λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸν Τιμόθεο, τὸ *«ἀγαπητὸν τέκνον»* του:

«Τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ» (Β' Τιμ., δ' 7-8).

Δηλαδή: Ἔχω ἀγωνισθεῖ τὸν καλὸν ἀγῶνα διὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἔφθασα στὸ τέλος τοῦ δρόμου, ποὺ μὲ εἶχε τάξει ὁ Κύριος, ἔχω τηρήσει κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν τὴν πίστιν. Λοιπὸν, μοῦ ἐπιφυλάσσεται ὁ στέφανος ποὺ βραβεύει τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος, ποὺ εἶναι ὁ δίκαιος κριτής, θὰ μοῦ δώσει ὡς ἀνταμοιβὴν κατὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἡμέραν τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Καὶ θὰ τὸν δώσει ὄχι μόνον εἰς ἐμέ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὄλους ὅσοι ἔχουν ἀγαπήσει καὶ ποθήσει μὲ καθαρὰν καὶ ἁγίαν καρδίαν τὴν ἐνδοξὸν ἐμφάνισίν Του.

Καὶ τί εἶδους βραβεῖο εἶναι αὐτό; Εἶναι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ἡ αἰώνια καὶ ἀτελείυτος ζωὴ κοντὰ στὸν Χριστό καὶ τὴ δόξα Του!

Προσευχὴ

Κύριε Ἰησοῦ,
 Σοῦ δίνω τὰ χέρια μου, γιὰ νὰ κάνουν τὸ ἔργο Σου,
 Σοῦ δίνω τὰ πόδια μου, γιὰ νὰ πορεύομαι στὴν ὁδὸ Σου,
 Σοῦ δίνω τὰ μάτια μου, γιὰ νὰ βλέπουν ὅπως Ἐσύ,
 Σοῦ δίνω τὴ γλῶσσά μου, γιὰ νὰ λῆξει τὸν λόγον Σου,
 Σοῦ δίνω τὸ νοῦ μου, γιὰ νὰ ἔχει τὴ δική Σου σκέψη,
 Σοῦ δίνω τὸ πνεῦμα μου, γιὰ νὰ προσεύχεται ὅπως Ἐσύ,
 Πάνω ἀπ' ὅλα Σοῦ δίνω τὴν καρδιά μου, γιὰ νὰ ἔχω τὴ δική Σου ἀγάπη πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους.
 Σοῦ δίνω ὀλόκληρο τὸν ἑαυτὸ μου, γιὰ νὰ *«μορφωθεῖς ἐν ἐμοί»*, ἔτσι ὥστε Ἐσύ νὰ εἶσαι, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Αὐτὸς ποὺ ζεῖ καὶ ἐργάζεται καὶ θὰ προσεύχεται μέσα μου.
 Ἀμήν.

B. ΜΕΪΜΑΡΗ

Ἡ ζωὴ πρὶν ἀπὸ τὴ γέννηση

Μερικὲς σκέψεις γιὰ τὶς ἐκτρώσεις*

Κάθε συζήτηση γιὰ τὶς ἐκτρώσεις εἶναι δύσκολη καὶ γεμάτη ἀγκάθια, διότι ἀγγίζει βασικὲς ἔννοιες βιοηθικῆς καὶ δικαιωμάτων, ποὺ ἀφοροῦν δύο τοῦλάχιστον μέρη. Ἀναπόφευκτα μιὰ τέτοια συζήτηση ἀργὰ ἢ γρήγορα παίρνει ἰδεολογικὸ καὶ «πολιτικὸ», δηλ. πολιτικὸ χαρακτῆρα, μὲ τὶς δυὸ πλευρῆς νὰ πιάνουν διαμετρικὰ ἀντίθετες θέσεις καὶ νὰ μὴ δέχονται ἔστω ἥρεμο διάλογο μεταξύ τους. Συνεπῶς, ἀποτελεῖ τὸλίμημα νὰ προσπαθῆσει κανεὶς νὰ προβάλῃ νηφάλια κάποια δεδομένα γιὰ προβληματισμὸ καὶ συζήτηση. Ἄς τὸ ἐπιχειρήσουμε, στὸ μέτρο τῶν δυνάμεών μας.

Ἀπὸ καθαρὰ φυσικὴ σκοπιά, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔμβιο ὄν. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι ἓνα ἀντικείμενο ἄψυχο καὶ ἀθύπαρκτο, ποὺ τὸ βρίσκουμε ἔτοιμο στὸ

νὰ διαφοροποιεῖται μὲ βάση τὶς γενετικὲς πληροφορίες ποὺ ἔχει λάβει ἀπὸ τὰ δύο «συμβαλλόμενα» μέρη, τοὺς γονεῖς. Ὡστόσο, μέχρις ὅτου ὁ βαθμὸς αὔξησης, ὠρίμανσης καὶ διαφοροποίησης φθάσει σὲ ἓνα κρίσιμο ὄριο, ἡ ὄντοτητα αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβιώσει αὐτόνομα ἔξω ἀπὸ τὸ μητρικὸ σῶμα, τὸ ὁποῖο τῆς παρέχει τὴν ἀπαραίτητη ἀσφάλεια καὶ διατροφή, γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν τελειώσή της. Μὲ ἀνάλογο τρόπο, τὸ βρέφος ποὺ θὰ γεννηθεῖ εἶναι μὲν αὐτόνομο ὡς πρὸς τὴ βιολογικὴ δυνατότητα ἐπιβίωσης ἔξω ἀπὸ τὸ μητρικὸ σῶμα, δὲν μπορεῖ ὅμως πρακτικὰ νὰ ἐπιβιώσει, ἂν κάποιος δὲν τοῦ δώσει τροφὴ καὶ φροντίδα, ὥσπου νὰ ἀποκτήσει τὴν ὠριμότητα καὶ τὶς δυνάμεις νὰ λειτουργεῖ ἐλεύθερα καὶ αὐτόβουλα καὶ νὰ φροντίζει τὸν ἑαυτό του. Ἀκόμη

Ἄν δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ζωὴ χωρὶς, π.χ., τὸν τρίτο ἢ τὸν ἕκτο μῆνα τῆς κύησης, ἐξίσου δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ζωὴ χωρὶς τὴν πρώτη στιγμή της, τὸ γονιμοποιημένο ὠάριο. Κάτι τέτοιο θὰ ἦταν τὸ ἴδιο ἄτοπο μὲ τὸ νὰ ὑποστηρίζουμε ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρξει μιὰ οἰκοδομὴ χωρὶς θεμέλιο λίθο. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος ποὺ ἀπὸ ἰατρικῆς πλευρᾶς σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς κύησης συνιστᾶται σὶς ἐγκύους νὰ ἀποφεύγουν φάρμακα, ἀλκοόλη, κάπνισμα, λοιμώξεις, ἔκθεση σὲ ἀκτινοβολία ἢ ἄλλες ἐνέργειες δυνητικὰ ἐπικίνδυνες γιὰ τὸ πλάσμα ποὺ κυοφορεῖται. Ἄν αὐτὸ δὲν εἶναι ζωὴ, τί νόημα ἔχουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ κανόνες καὶ περιορισμοί;

περιβάλλον μας ἢ τὸ κατασκευάζουμε μὲ ἄλλα ὑλικά ἢ τὸ ἀγοράζουμε ἀπὸ κάποιο πολυκατάστημα. Ὑπόκειται στοὺς βιολογικοὺς νόμους τῆς ἀναπαραγωγῆς, ποὺ προβλέπουν σύζευξη δυὸ ἑτεροφύλων ἀτόμων καὶ συνένωση δυὸ διαφορετικῶν γεννητικῶν κυττάρων (γαμετῶν), τοῦ σπερματοζωαρίου καὶ τοῦ ὠαρίου, τὰ ὁποῖα πλῆον ἀποτελοῦν μιὰ νέα ὄντοτητα. Αὐτὴ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ πολλαπλασιασθῆται, νὰ αὐξάνεται καὶ

καὶ κατὰ τὴν αὔξηση τοῦ βρέφους σὲ παιδί, ἔφηβο καὶ τέλειον ἐνήλικα, ὁ βαθμὸς κοινωνικῆς αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτητοποίησης του διαφέρει ἀπὸ σκαλιὸν σὲ σκαλιὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄτομο σὲ ἄτομο (δὲν ὠριμάζουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μὲ τὸν ἴδιο ρυθμὸ καὶ στὸν ἴδιο βαθμὸ).

Ὅσα γράφτηκαν ὡς ἐδῶ δὲν νομίζω ὅτι ἐπιδέχονται κάποια ἀμφισβήτηση ἢ ἀπίλοποίηση». Ἄς συνεχίσουμε λοιπόν.

* Τὸ ἄρθρο εἶναι μέρος τοῦ κειμένου μὲ τίτλο «Ἡ ζωὴ πρὶν ἀπὸ τὴ γέννηση: Μερικὲς σκέψεις γιὰ τὶς ἐκτρώσεις», ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ συλλογικὸ δίτομο ἔργο *Ζωὴ ἢ Θάνατος: Τὸ πρόβλημα τῶν ἐκτρώσεων ἀπὸ ἱατρικὴ, Νομικὴ, Θεολογικὴ, Ψυχολογικὴ καὶ Βιωματικὴ Θεώρηση*, Ἐκδόσεις «Καθ' Ὁδόν», Ἀθήνα 2023 [γιὰ μιὰ ἐκτεταμένη βιβλιοπαρουσίαση, βλ. Ὁ Κόσμος τῆς Ἑλληνίδος 660 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2023), σελ. 230-233].

Θεωρητικά και πρακτικά, δεν μπορούμε να παραλείψουμε κάποιο από τα στάδια της ανάπτυξης ως μη αναγκαίο προαπαιτούμενο για τα επόμενα. Κάτι τέτοιο μπορεί να γίνεται σε άλλες κλίμακες ανθρώπινης δραστηριότητας. Π.χ., σε μια επιχείρηση ή υπηρεσία ένας ιδιαίτερα προικισμένος άνθρωπος μπορεί να προαχθεί σε ανώτερη θέση καθ' υπέρβαση, χωρίς να χρειάζεται να περάσει όλες τις ενδιάμεσες βαθμίδες της υπαλληλικής ιεραρχίας. Στη βιολογία όμως δεν υπάρχει δυνατότητα για άλματα ή χάσματα. Δεν μπορούμε, π.χ., να πάμε από τη γέννηση κατ' ευθείαν στον τρίτο χρόνο της ζωής, αποφεύγοντας τα πολλά ξενύχτια και τους άλλους κόπους του γονεϊκού ρόλου, ή να μεταβούμε από το δημοτικό στο πανεπιστήμιο, για να απαλλαγούμε από τις κρίσεις της εφηβείας.

Με ανάλογο τρόπο, δεν μπορούμε να αποφύγουμε το στάδιο των τριών πρώτων μηνών της κύησης (που συχνά συνοδεύονται από δυσάρεστα για τη μητέρα συμπτώματα, ναυτίες, έμετους κτλ.).

ζωή, τί νόημα έχουν όλοι αυτοί οι κανόνες και περιορισμοί; Ακόμη και πριν από την κύηση, στη φάση του «σκοπεύουμε να κάνουμε παιδί», συχνά οι υποψήφιοι γονείς, και ειδικά οι μητέρες, συμβουλευονται τους γιατρούς για το τί πρέπει να προσέξουν ή πώς να ρυθμίσουν τυχόν προβλήματα υγείας τους, ώστε να μην προκύψει πρόβλημα στην έγκυμοσύνη που επιδιώκουν.

Μέχρις εδώ η συζήτηση είχε καθαρά ιατροβιολογικό χαρακτήρα, έστιασμένο στο κύημα, και αν περιοριζόταν σ' αυτόν, δεν θα χρειαζόταν να ξετάσουμε τίποτε περισσότερο. Όπως όμως προαναφέραμε, λόγω της έλλειψης αυτονομίας του κυήματος, αυτό εξαρτάται από τον μητρικό οργανισμό για την επιβίωση και ανάπτυξή του. Η μητέρα είναι βιολογικά αυτόνομη και έχει την ευθύνη και την υποχρέωση να ενδιαφέρεται και να προσέχει την υγεία, τόσο τη δική της όσο και του κυοφορουμένου, αλλά και να απαιτεί και να δικαιούται αποζημίωση, αν κάποιος ξέωθεν

Στο θέμα της κύησης, οι υπέρμαχοι των εκτρώσεων προβάλλουν συνήθως το δικαίωμα της γυναίκας στην επιλογή (right to choice). Το επιχείρημα είναι ότι η γυναίκα δικαιούται να αποφασίσει αν θα συνεχίσει μια ανεπιθύμητη ή «άβολη» έγκυμοσύνη ή θα τη διακόψει, μόλις την αντιληφθεί. Η αντίθετη πλευρά προβάλλει το δικαίωμα του έμβριου στη ζωή (right to life): η απόφαση μιας γυναίκας να ασκήσει το δικαίωμα της επιλογής σημαίνει όριστική και αμετάκλητη κατάργηση όχι απλώς ενός δικαιώματος, αλλά της ίδιας της ζωής του εμβρύου. Έρχεται η πρώτη πλευρά και ρωτάει: Μά, έχει δικαιώματα το έμβρυο; Έχει νομική ύποσταση ως πρόσωπο; Επί τέλους, έχει ζωή;

Έτσι, δεν μπορούμε να αποφύγουμε ούτε το στάδιο του ζυγωτού, δηλαδή του πρώτου κυττάρου που προήλθε από τη συνένωση σπερματοζωαρίου και ωαρίου. Αν δεν μπορεί να υπάρξει ζωή χωρίς, π.χ., τον τρίτο ή τον έκτο μήνα της κύησης, εξίσου δεν μπορεί να υπάρξει ζωή χωρίς την πρώτη στιγμή της, το γονιμοποιημένο ωάριο. Κάτι τέτοιο θα ήταν το ίδιο άτοπο με το να υποστηρίζουμε ότι μπορεί να υπάρξει μια οικοδομή χωρίς θεμέλιο λίθο. Αυτός είναι και ο λόγος που από ιατρικής πλευράς σε όλη τη διάρκεια της κύησης συνιστάται στις εγκύους να αποφεύγουν φάρμακα, αλκοόλη, κάπνισμα, λοιμώξεις, έκθεση σε ακτινοβολία ή άλλες ενέργειες δυνητικά επικίνδυνες για το πλάσμα που κυοφορείται. Αν αυτό δεν είναι

προκαλέσει βλάβη στο κύημα ή αποβολή του. Και αυτό το σημείο δεν νομίζω ότι επιδέχεται αντίρρηση.

Επιπλέον όμως η μητέρα, με βάση την ωριμότητά της, έχει ελευθερία βούλησης και δυνατότητα αυτοπροσδιορισμού. Τα ιδιώματα αυτά ξεφεύγουν από το πεδίο της βιολογίας και περνούν στον χώρο της Φιλοσοφίας, της Μεταφυσικής (άρα και της Θεολογίας) και της Νομικής. Και εδώ αρχίζουν τα πιο δύσκολα. Οι χώροι αυτοί εμπιέχουν και την έννοια των δικαιωμάτων. Υπάρχουν διεθνείς αποφάσεις και συμβάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, δικαιωμάτων του παιδιού, των ασθενών, ακόμη και των ζώων. Τα δικαιώματα είναι γενικά νομικές διατάξεις και όροι που αναγνωρίζουν και προστατεύουν αγαθά όπως

ή ζωή, ή υγεία, ή ελευθερία και ή αυτοδιάθεση τών ατόμων, ή εκπαίδευση, ή εργασία κτλ. 'Ανάμεσα σ' αυτά περιλαμβάνεται και τὸ λεγόμενο «δικαίωμα στήν ἐπιλογή», δηλαδή στή δυνατότητα τοῦ ατόμου νὰ ἐπιλέγει ἐλεύθερα ἀνάμεσα σὲ διάφορες ἐναλλακτικὲς προτάσεις καὶ κατευθύνσεις στή ζωή του.

Ἡ ἀναγνώριση δικαιωμάτων στὸν ἄνθρωπο δὲν εἶναι κάτι κακό· ἀπεναντίας, ἔχει ἀναδείξει ἐγκληματικές καταχρήσεις καὶ κακοπραγίες παλαιότερων ἐποχῶν, πού σήμερα σὲ πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου ἀποτελοῦν ἕνα σκοτεινὸ παρελθόν (π.χ. δουλεία, βασιανιστήρια, κοινωνικὲς ἀνισότητες, ρατσισμὸς κτλ.), ἐνῶ δυστυχῶς ἀλλοῦ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν μὲ ποικίλες μορφές. Ἡ προσπάθεια τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν θεωρεῖται δείγμα πολιτισμοῦ καὶ καθῆκον τῶν ατόμων καὶ τῶν κοινωνιῶν. Τὰ δικαιώματα ὅμως ἔχουν μιὰ βασικὴ ιδιότητα: ἀφοροῦν σὲ ὅλους, καὶ

μιὰ ἀνεπιθύμητη ἢ «ἄβουλη» ἐγκυμοσύνη ἢ θὰ τὴ διακόψει, μόλις τὴν ἀντιληφθεῖ. Ἡ ἀντίθετη πλευρὰ προβάλλει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐμβρύου στή ζωή (right to life): ἡ ἀπόφαση μιᾶς γυναίκα νὰ ἀσκήσει τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς σημαίνει ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητη κατάρχηση ὄχι ἀπλῶς ἐνὸς δικαιώματος, ἀλλὰ τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου. Ἔρχεται ἡ πρώτη πλευρὰ καὶ ρωτᾷ: Μά, ἔχει δικαιώματα τὸ ἔμβρυο; Ἐχει νομικὴ ὑπόσταση ὡς πρόσωπο; Ἐπὶ τέλους, ἔχει ζωή;

Ἄς ξαναγυρίσουμε στὶς πρώτες ἰατροβιολογικὲς παραγράφους τοῦ κειμένου. Μὲ βάση ὅσα προαναφέραμε, τὸ ὅτι ἔχει ζωή τὸ ἔμβρυο εἶναι ἀναντίρρητο. Ὅπως δὲν μπορούμε νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι δὲν ἔχει ζωή ἕνα βρέφος, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν μιλάει (σὲ ἀντίθεση μὲ ἕνα νήπιο μεγαλύτερης ἡλικίας), ἔτσι δὲν μπορούμε νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν ὑπαρξη βιολογικῆς ζωῆς στὸ κύημα, ἐπειδὴ φιλοξενεῖται μέσα στὸ μητρικὸ σῶμα καὶ

Ὅπως δὲν μπορούμε νὰ ἰσχυρισθοῦμε ὅτι δὲν ἔχει ζωή ἕνα βρέφος, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν μιλάει (σὲ ἀντίθεση μὲ ἕνα νήπιο μεγαλύτερης ἡλικίας), ἔτσι δὲν μπορούμε νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν ὑπαρξη βιολογικῆς ζωῆς στὸ κύημα, ἐπειδὴ φιλοξενεῖται μέσα στὸ μητρικὸ σῶμα καὶ τρέφεται ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ αὐτό. Ἐφόσον ὑπάρχουν ἰατρικοὶ κανόνες καὶ ὁδηγίες γιὰ τὴν προστασία τοῦ κυήματος σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ἐνδομήτριας ζωῆς του, αὐτὸ πού προστατεύουμε εἶναι ζωή, καὶ τῆς ὀφείλουμε τὴν ἴδια φροντίδα καὶ ἐπιμέλεια πού θὰ δείχναμε στὸ νεογνὸ, τὸ βρέφος, τὸ νήπιο, τὸ παιδί καὶ τὸν ἐνήλικα. Ἡ ζωή δὲν εἶναι κάτι προαιρετικὸ, πού ἐπιλέγουμε ἂν θὰ τὸ υπερασπισθοῦμε ἢ θὰ τὸ ἀκυρώσουμε.

μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ κάθε δικαίωμα ἐνὸς προσώπου ἔχει ὡς ὄριο ἕνα ἀντίστοιχο δικαίωμα ἄλλου προσώπου. Δὲν μπορῶ νὰ καταπατήσω τὴν ιδιοκτησία τοῦ γείτονα μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ δικοῦ μου δικαιώματος νὰ κινούμαι ἐλεύθερα. Δὲν μπορῶ νὰ διώξω ἀπὸ τὸ σπίτι (ἢ, πολλὴ χειρότερα, νὰ σκοτώσω) τὸ παιδί μου, ἐπειδὴ θεωρῶ ὅτι ἀποτελεῖ ἔμπόδιο στήν ελευθερία νὰ ζήσω τὴ ζωή μου ὅπως τὴ θέλω. Τὰ ὅρια αὐτὰ τῶν δικαιωμάτων συχνὰ ἀποσιωπῶνται στὶς σχετικὲς συζητήσεις, διότι ἐμπεριέχουν τὴ δίδυμη ἔννοια τῶν ὑποχρῶσεων ἢ καθηκόντων, πού δὲν μᾶς ἀκούγεται γενικὰ πολλὴ εὐχάριστη.

Στὸ θέμα τῆς κύησης, οἱ ὑπέρμαχοι τῶν ἐκτρώσεων προβάλλουν συνήθως τὸ δικαίωμα τῆς γυναίκα στήν ἐπιλογή (right to choice). Τὸ ἐπιχείρημα εἶναι ὅτι ἡ γυναίκα δικαιούται νὰ ἀποφασίσει ἂν θὰ συνεχίσει

τρέφεται ὑποχρεωτικὰ ἀπὸ αὐτό. Ἐφόσον ὑπάρχουν ἰατρικοὶ κανόνες καὶ ὁδηγίες γιὰ τὴν προστασία τοῦ κυήματος σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ἐνδομήτριας ζωῆς του, αὐτὸ πού προστατεύουμε εἶναι ζωή, καὶ τῆς ὀφείλουμε τὴν ἴδια φροντίδα καὶ ἐπιμέλεια πού θὰ δείχναμε στὸ νεογνὸ, τὸ βρέφος, τὸ νήπιο, τὸ παιδί καὶ τὸν ἐνήλικα. Ἡ ζωή δὲν εἶναι κάτι προαιρετικὸ, πού ἐπιλέγουμε ἂν θὰ τὸ υπερασπισθοῦμε ἢ θὰ τὸ ἀκυρώσουμε. Ἀπὸ ἰατρικὴ ἢ νομικὴ σκοπιά, δὲν τίθενται ὄροι στὸ ποῖα ζωή θὰ προστατεύσουμε καὶ ποῖα θὰ ἀπορρίψουμε: ὁ νομικὸς ἀνάπηρος, ὁ ψυχοπαθὴς ἢ ὁποιοσδήποτε ἄλλος «μειονεκτικὸς» ἢ διαφορετικὸς μὲ κάποιον τρόπο ἄνθρωπος ἔχει τὸ ἴδιο δικαίωμα στήν ἐπιβίωση μὲ τὸν ὑγιῆ, ἀρτιμελῆ καὶ νομικὰ ἄριστο. Ὅποιαδήποτε ἄλληλη ἄποψη θυμίζει τὸν ἀρχαῖο Καϊάδα τῆς Σπάρτης (ὁ ὁποῖος δεχόταν ὅσους δὲν ἦταν σωματικὰ καὶ πνευ-

ματικά έπαρκείς για την πολιτεία), και είναι ήθικα και δεοντολογικά αδιανόητη και απαράδεκτη. "Όσο για τη νομική υπόσταση και τα δικαιώματα του έμβριου, ως σκεφθούμε ότι και οι ανήλικοι και οι νοητικά ανάπηροι κτλ. δεν έχουν πλήρη δικαιώματα για δικαιοπραξία, αλλά «*υπό επιτρόπους είσι και οίκονόμους*» (Γαλ., δ' 2), χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ακυρώνονται ως πρόσωπα που απολαμβάνουν την ανάλογη αντιμετώπιση και πλήρη προστασία του νόμου. Με ανάλογο τρόπο μπορούμε να θεωρήσουμε και την κατάσταση της ένδομητρίας ζωής πριν από τη γέννηση.

σε τρεις ζωές. Προφανώς το νεκρό έμβρυο χρησιμοποιήθηκε μόνο για την αριθμητική μεγιστοποίηση της τραγωδίας, και η ζωή του ξεχάσθηκε, μόλις εξαντλήθηκε η επικοινωνιακή της χρησιμότητα.

Το 2018 με ιδιαίτερο αποτροπιασμό ανακοίνωσαν τα δελτία ειδήσεων και υποδέχθηκε η ευρύτερη ελληνική κοινωνία δυο επεισόδια βρεφοκτονίας από δυο κοπέλες 19 και 22 ετών, μόλις τα μικρά γεννήθηκαν. Τραγικά βέβαια τα περιστατικά, αλλά και εύκολη και άμεση ή καταδίκη των δυο νεαρών μητέρων από τα Μέσα. "Αν είχαν προχωρήσει σε εκτρώσεις, θα έλεγε η κοινωνία μας, δεν θα υπήρχε «ούτε γάτα ούτε ζημιά»:

Κατά βάθος όλοι αναγνωρίζουμε τη ζωή του έμβριου. Όστόσο, επειδή η αναγνώριση αυτή βάζει περιορισμούς στην κοσμική ζωή και συμπεριφορά μας και μάς στερεί από άλλες «έλευθερίες» που διαφημίζονται και προβάλλονται ως δήθεν απαραίτητες για την ευζωία μας, επιλέγουμε να την αγνοούμε και να καταπνίγουμε τις σχετικές ένοχές μας. "Αν αυτή η στάση δεν αποτελεί κρουαλιέα υποκρισία, ποιος είναι ο πιο κατάλληλος χαρακτηρισμός;

Θα ήταν ίσως αρκετή η παράθεση των στοιχείων αυτών. Όστόσο, θεωρούμε χρήσιμο να προσθέσουμε μερικές ακόμη σκέψεις και ένδεικτικά περιστατικά ως βοήθεια στον προβληματισμό, χωρίς καμμία διάθεση πολιτικής αντιπαράθεσης.

Το «δικαίωμα στην επιλογή» (έν προκειμένω, στην έκτρωση) συνδέεται άμεσα με τη γυναικεία χειραφέτηση (= σεξουαλική απελευθέρωση). Δεν θα επεκταθούμε ευρύτερα στο θέμα αυτό, αλλά θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτή, εκτός άλλων, έχει κάποιες συνέπειες που τις υφίσταται σχεδόν αποκλειστικά η γυναίκα. Είτε μάς άρήσει είτε όχι, σε ένα καθεστώς έλευθέρων σεξουαλικών σχέσεων εκείνη ενδέχεται να μείνει έγκυος και να αντιμετωπίσει το πιεστικό δίλημμα: «Να κρατήσω το μωρό ή όχι;», ενώ ο πατέρας μπορεί να είναι ακόμη και τελείως άγνωστος. Η ρεαλιστική αυτή διαπίστωση δεν αποτελεί ούτε μομφή προς τη γυναίκα ούτε μεροληψία εις βάρος της: άλλωστε, στην Όρθόδοξη Χριστιανική ήθικη ή αγνότητα (εκτός γάμου) και η σωφροσύνη (έντος γάμου) είναι έντολη όχι μόνο προς τη γυναίκα, αλλά και προς τον άνδρα.

Το 2010 ζήσαμε την τραγωδία από την πυρπόληση της τράπεζας Marfin στην Αθήνα. Τις πρώτες μέρες μετά το συμβάν, όλα τα Μέσα Έπικοινωνίας μιλούσαν και έγραφαν για τέσσερις ζωές που χάθηκαν στη φωτιά: έναν άνδρα, δυο γυναίκες και ένα κυοφορούμενο έμβρυο. Όστόσο, σταδιακά η αναφορά περιορίστηκε

κανένας δεν θα ήξερε, κανένας δεν τις κατέκρινε, όλα θα ήταν καλά κι ώραϊα. Γιατί τέτοια διάκριση; Είμαστε έτοιμοι να επέμβουμε και να τιμωρήσουμε τις «ένόχους», με τον λίθο του αναθέματος στο χέρι, εν όνοματι των δυο νεκρών βρεφών, αλλά κοιμόμαστε ήσυχοι και με τη συνείδησή μας αναπαυμένη για τα δεκάδες και εκατοντάδες χιλιάδες έμβρυα που δεν έφθασαν ποτέ να δούν το φως της ημέρας, που καταδικάσθηκαν και εκτελέσθηκαν, συχνά με τη συνέργεια κάποιων μάνας της μάνας, κάποιου συζύγου ή «συντρόφου», και βέβαια κάποιου γιατρού και κάποιων μαίας.

Όλα τα παραπάνω δείχνουν ανάγλυφα ότι κατά βάθος όλοι αναγνωρίζουμε τη ζωή του έμβριου. Όστόσο, επειδή η αναγνώριση αυτή βάζει περιορισμούς στην κοσμική ζωή και συμπεριφορά μας και μάς στερεί από άλλες «έλευθερίες» που διαφημίζονται και προβάλλονται ως δήθεν απαραίτητες για την ευζωία μας, επιλέγουμε να την αγνοούμε και να καταπνίγουμε τις σχετικές ένοχές μας. "Αν αυτή η στάση δεν αποτελεί κρουαλιέα υποκρισία, ποιος είναι ο πιο κατάλληλος χαρακτηρισμός;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ
Δρ Ίατρικής και Θεολογίας
Ίατρος Πνευμονολόγος

Σημαντικὲς ἀνθρώπινες σχέσεις ‘Ο ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεό

Η προσέγγιση τοῦ θέματος τῶν σημαντικῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων γίνεται μὲ βάση τὴν Ἐπιστήμη τῆς Ψυχολογίας κατὰ κύριο λόγο, ἀλλὰ καὶ δεδομένα ἄλλων ἀνθρωπολογικῶν ἐπιστημῶν (π.χ. τῆς Βιολογίας, τῆς Κοινωνιολογίας) καὶ τῆς πνευματικῆς φύσης τοῦ ἀνθρώπου. Στηριζόμεστε στὰ δεδομένα γιὰ τὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴ διάσταση τῆς πίστεως, στὴν ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, στὸν χῶρο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στὴ γνώση «τὴν προηγουμένην τῆς πίστεως» καὶ στὴ γνώση «τὴν τικτομένην ἐκ τῆς πίστεως». Ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, διακρίνονται ἐκεῖνες ποὺ ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία σὲ ὑπαρξιακὸ προσωπικὸ ἐπίπεδο, στὴν ἄμεση οἰκογενειακὴ κοινότητα, στὸ εὐρύτερο κοινωνικὸ καὶ στὸ πανανθρώπινο περιβάλλον.

Ποιότητα στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις

Ποιότητα σημαίνει τὸ σύνολο τῶν χαρακτηριστικῶν ἐνὸς προσώπου ἢ ἐνὸς πράγματος ποὺ τὸ κάνουν νὰ ξεχωρίζει, εἴτε πρὸς τὸ καλύτερο εἴτε πρὸς τὸ χειρότερο. Χρησιμοποιοῦμε τὴ λέξη αὐτή, γιὰ νὰ περιγράψουμε πρόσωπα, γεγονότα, πράγματα ἢ καταστάσεις. Λέμε, ἢ ποιότητα ἐνὸς ἀνθρώπου, ἢ ποιότητα τῆς πίστεως του, ἢ ποιότητα τῶν σχέσεών του, τῆς οἰκογενείας του, τῆς ὑπηρεσίας του, τοῦ ντυσίματος του, ἢ ποιότητα τῶν ὑλικῶν μῖσ κατασκευῆς κ.λπ. Μιλοῦμε γιὰ καλὴ ποιότητα, ἐξαιρετικὴ, φτηνὴ, κακὴ. Ὑποστηρίζουμε ὅτι σημασία ἔχει ἢ ποιότητα, ὄχι ἢ ποσότητα. Καθιερώθηκε μὲ τὴ λέξη ποιότητα νὰ ἐννοοῦμε τὰ στοιχεῖα, καλὰ ἢ κακὰ, ποὺ ἔχει κάποιος ἢ κάτι. Ἡ λέξη παράγεται ἀπὸ τὸ οὐσιαστικοποιημένο οὐδέτερο τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ποιός-ποιά-ποιό, μὲ τὴν ὁποία ζητεῖται νὰ δηλωθεῖ ἢ ταυτότητα ἐνὸς προσώπου ἢ πράγματος.

Ἀπὸ τὶς ἀνθρώπινες σχέσεις, διακρίνονται κάποιες ποὺ ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο, στὴ διαπροσωπικὴ ἐπικοινωνία, στὴν οἰκογενειακὴ ἀλληλεπίδραση, στὸ εὐρύτερο κοινωνικὸ περιβάλλον καὶ στὴν πανανθρώπινη κοινωνία. Ξεχωρίζουν γιὰ τὴ δύναμη τοῦ δεσμοῦ, γιὰ τὴν ἰδιαίτερη συμβολὴ τους στὴν ὄλη φυσικὴ καὶ ψυχικὴ ἀνάπτυξη καὶ συγκρότηση τοῦ προσώπου καὶ γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα γενίκευσης καὶ ἐπικράτησής τους, ὅπου ὑπάρχουν καὶ ζοῦν ἄνθρωποι.

Οἱ σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό

Πρώτη καὶ θεμελιώδης σχέση γιὰ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους εἶναι αὐτὴ ποὺ συνάπτει ὁ ἄνθρωπος,

μὲ τὸν Ἐνα, τὸν Ἄναρχο, τὸν Αἰώνιο, τὸν Ἀναήλιωτο, τὸν Πάνσοφο, τὸν Πανάγιο, τὸν πλήρη Ἀγάπης Ἀληθινὸ Θεό, ὅπως ἀποκαλύφθηκε στὸ παρελθὸν καὶ ἀποκαλύπτεται συνεχῶς, πρωτίστως, ἀπὸ τὴ θεϊκὴ ἀποκάλυψη, ποὺ βρίσκεται καταγεγραμμένη στὴν Ἁγία Γραφή (Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη), καὶ σὲ ὅλες τὶς ἄλλες φανερώσεις Του στὸν κόσμον καὶ στὴν Ἱστορία. Στὴν ἴδια συνάφεια βρίσκεται ἢ σχέση τοῦ πιστοῦ μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ἰδρυτὴς καὶ θεμελιωτὴς εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

Μὴ δυνάμενος μὲ δικὰ μου λόγια νὰ ἐκφράσω ποιὸς εἶναι ὁ Θεὸς στὴ φύση Του καὶ στὴν οὐσία Του, καταφεύγω, ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ ὑπέροχα κείμενα ποὺ ἔχουν γράψει φωτισμένοι ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, στὴν «Ἡμερησία αὐτοσχέδιο προσευχὴ» τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμανδρίτη Εὐσεβίου Μαθοπούλου, ἰδρυτῆ τῆς Ἀδελφότητας Θεολόγων ἢ «Ζωή» (μὲ λίγες ἀλλαγὲς στὴ γλῶσσα, γιὰ νὰ γίνεται πιὸ κατανοητὴ). Πολλὴ σοφία, στὴν ἀρχὴ τῆς προσευχῆς του αὐτῆς προτάσσει ὁ π. Εὐσέβιος, μὲ ἀπαράμιλλο τρόπο καὶ θαυμασμό, λόγια δοξολογίας πρὸς τὸν Θεό, δίνοντας ἔτσι στὸν καθένα προσεχόμενον, μιὰ βαθύτατη ἰδέα γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ὅποιο ἀπευθύνεται.

«*Βασιλιᾶ τῶν αἰώνων, Κύριε Θεέ, Πατέρα Παντοκράτορα, συναισθανόμεστε ὅτι εἴμαστε τελείως ἀνάξιοι, ἔνεκα τῶν ἁμαρτιῶν μας, γιὰ νὰ ἀτενίσουμε στὸ ὕψος τῆς δόξας Σου καὶ νὰ ἐπικαλεσθοῦμε τὸ ἅγιο ὄνομά Σου, ἀλλὰ, μὲ τὸ θάρρος ποὺ ἔχουμε στὴ μεγάλη Σου καλοσύνη καὶ φιλανθρωπία, τοῦλοῦμε, μὲ ταπεινωμένη ψυχὴ, νὰ προσκυνήσουμε, ὅπως εἶναι δίκαιο καὶ πρέ-*

πον στη μεγαλειότητα της δόξας Σου, και να δοξάσουμε το υπερέμνητο και υπερένδοξο και υπεράγιο όνομά Σου, Σοῦ τοῦ Πατρὸς και τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ και τοῦ Ἀγίου Σου Πνεύματος. Ἀναγνωρίζουμε, Πατέρα οὐράνιε, και ὁμολογοῦμε ὅτι Σὺ εἶσαι ὁ ἀληθινὸς Θεός, χωρὶς ἀρχή, αἰώνιος, πού δὲν ἀλλάζεις καθόλου, ἔχοντας στὸν ἑαυτό Σου και νὰ πηγάζει ἀπὸ τὸν ἑαυτό Σου κάθε καλὸ και κάθε τελειότητα. Σὺ εἶσαι ὁ Δημιουργὸς ὅλης τῆς κτίσης, τοῦ οὐρανοῦ και τῆς γῆς, αὐτῶν πού βλέπονται και αὐτῶν πού δὲν βλέπονται, τοῦ Σύμπαντος. Εἶσαι ὁ Παντοδύναμος, ἔχοντας τὴ δύναμη χωρὶς ὄρια, ἄπειρη. Εἶσαι ὁ Πάνσοφος και Παντογνώστης. Εἶσαι ὁ Πανάγιος και ὁ Πανάγαθος, εἶσαι ὁλος ἀγάπη. Σὺ μὲ τὴν παντοδυναμία Σου και τὴν πάνσοφό Σου πρόνοια, συνέχεις και συγκρατεῖς τὴν ὅλη δημιουργία, τὸ Σύμπαν. Συγκρατεῖς και διευθύνεις τὰ πάντα μὲ ἀρμονία και μὲ τέλεια τάξη. Σὺ μὲ τὴν ἄπειρη δύναμή Σου κατευθύνεις κάθε δημιούργημα και ὅλα μαζί στὸν προορισμό πού ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔχεις ὀρίσει γιὰ τὸ καθένα και γιὰ ὅλα. Σὺ εἶσαι τὸ πᾶν γιὰ ὅλα και σὲ Σένα ἀποβλέπουν πάντα τὰ δημιουργήματά σου».

«Ὡς Πνεῦμα ἄπειρο πού εἶσαι, βρίσκεσαι παντοῦ παρὼν και γεμίζεις τὰ πάντα. Δὲν ὑπάρχει τίποτε, ἀπο-

αὐτή, και κατανοώντας λίγο περισσότερο ἀπὸ τὴν ἀπλησίαστη φύση και οὐσία τοῦ Θεοῦ, μπορούμε νὰ προσευχόμαστε στὴ συνέχεια πιὸ συγκεντρωμένοι και μὲ βαθύτερη εὐλάβεια. Νὰ Τὸν βλέπουμε, μεταξὺ τῶν ἀπειρῶν θείων ιδιοτήτων Του, και ὡς Θεῖο Πρόσωπο, μὲ τὸ Ὅποιο νὰ ταιριάζουμε και μεῖς ὡς ἀνθρώπινα πρόσωπα και δημιουργήματά Του, νὰ ἐπικοινωνοῦμε ἐλεύθερα μεταξύ μας και νὰ Τοῦ ἴεμε ταπεινὰ ὄτι ἡ καρδιά μας ἐπιθυμεῖ και ὅτι ἡ σκέψη μας ζητάει.

Νὰ Τὸν προσκυνοῦμε εὐλαβικά, νὰ Τὸν δοξάζουμε θριαμβευτικά, νὰ Τὸν παρακαλοῦμε ἰκετευτικά, νὰ Τὸν εὐχαριστοῦμε μὲ εὐγνωμοσύνη, νὰ Τὸν παρακαλοῦμε νὰ δεχθεῖ τὴ μὲ συντριβὴ μετάνοιά μας, νὰ Τὸν εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν εἰλικρινῆ μας ἐξομολόγηση, νὰ Τὸν δεχόμαστε και νὰ κοινωνοῦμε συχνὰ τὸ Πανάγιο Σῶμά Του και τὸ Τίμιο Αἷμά Του, και τελικὰ νὰ νιώθουμε βαθιὰ εὐγνωμοσύνη μὲ τὴν ἔνωση αὐτή, πού μᾶς ἀνεβάζει στὸν οὐρανό, πηλοῖόν Του.

Ὅμως, αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψη γιὰ τὴν προνομιοῦχο σχέση μας πού ἔχουμε μὲ τὸ Θεὸ δὲν ἔχει ἔλθει, φαίνεται, ἀκόμη σὲ μεγάλη μέρος τῆς ἀνθρωπότητας. Οἱ ἄλλες θρησκείες ἔχουν πηλοῖσάσει τὸ θεῖον, ἡ καθεμιὰ μὲ τὸν δικὸ της τρόπο. Τὸ χειρότερο ὅμως εἶναι ὅτι

Πρώτη και θεμελιώδης σχέση γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους εἶναι αὐτὴ πού συνάπτει ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὸν Ἔνα, τὸν Ἄναρχο, τὸν Αἰώνιο, τὸν Ἀναηλοῖωτο, τὸν Πάνσοφο, τὸν Πανάγιο, τὸν πλήρη Ἀγάπης Ἀληθινὸ Θεό, ὅπως ἀποκαλύφθηκε στὸ παρελθὸν και ἀποκαλύπτεται συνεχῶς, πρωτίστως, ἀπὸ τὴ θεϊκὴ ἀποκάλυψη, πού βρίσκεται καταγεγραμμένη στὴν Ἀγία Γραφή (Παλαιὰ και Καινὴ Διαθήκη), και σὲ ὅλες τὶς ἄλλες φανερώσεις Του στὸν κόσμο και στὴν Ἱστορία.

πλύτως τίποτε, οὔτε στὸν οὐρανὸ οὔτε στὴ γῆ, πού εἶναι ἀόρατο ἐνώπιόν Σου. Οἱ σκέψεις μας, τὰ νοήματα, οἱ ἐπιθυμίες, ὅσα λαχταροῦν οἱ καρδιές μας, τὰ θελήματα και ὅσα ἐπιθυμοῦν οἱ ψυχές μας, τὰ λόγια μας και οἱ προθέσεις μας, οἱ σκοποὶ μας και οἱ πράξεις μας, ὅλος ὁ ἐσωτερικὸς και ἐξωτερικὸς ἄνθρωπος, ὅλα εἶναι γυμνά, καταφανῆ και γνωστὰ μπροστὰ Σου. Σὲ Σένα ὑπάρχουμε ὅλοι και μὲ τὸ Πνεῦμά Σου ζοῦμε... Και ἐμεῖς, αἰώνιε Βασιλεῖ, οἱ ἁμαρτωλοὶ και ἀνάξιοι δοῦλοι Σου, ὡς λογικὰ πλάσματά Σου, ἀναγνωρίζουμε και ὁμολογοῦμε τὸ ὕψος τῆς δόξας Σου, και μὲ ὅλους πού ἀπὸ αἰῶνες ἔχουν εὐαρεστήσει ἐνώπιόν Σου Σὲ αἰνοῦμε, Σὲ εὐλογοῦμε, Σὲ προσκυνοῦμε και Σὲ δοξάζουμε».

Ἔχοντας μπροστὰ μας και κατὰ νοῦν τὴν προσευχὴ

χριστιανοὶ και ἄλλοι ἀδιαφοροῦν γιὰ τὸν Θεό, φανερὰ ἢ συγκαλυμμένα. Πιὸ σοβαρὰ ἁμαρτάνουν μὲ τὸ νὰ ἀσεβοῦν πρὸς Αὐτὸν ἢ νὰ βλάσφημοῦν τὸ Ἅγιο Ὄνομά Του.

Θὰ συνεχίσουμε τὴν ἀναφορὰ μας στὶς σημαντικές ἀνθρώπινες σχέσεις, στὸ προσεχὲς τεῦχος, μὲ τὶς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου α) μὲ τὸν ἑαυτό του και β) μὲ τοὺς ἄλλους.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΚΑΒΟΥΛΗΣ
Ὁμότιμος Καθηγητὴς Ψυχοπαιδαγωγικῆς
Πανεπιστημίου Κρήτης

Γκιαούρ Ίσμίρ (Ή Σμύρνη τῶν Ἀπίστων)

Τοῦτο τὸ καλοκαίρι ταχιά τὸ βῆμά του ἔχει ἀνοίξει
πῶς βιάζεται ἀπὸ τὸν κάμπο μας νὰ ξεμακρύνει.
Ἄφησε ἀμπέλια ἀτρύγτητα
καὶ τὴ σαφίδα ἀπλωμένη σὰ πανιά της,
τοῦ μόχθου μας ὁ ἴδρωτας
σταλαματιᾶς δροσιᾶς, ἀπάνω τους κοιμᾶται.

Ἐμέρωμα τῆς τελευταίας Κυριακῆς τ' Αὐγούστου.
Ἔρμα, σιωπηλὰ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς τὰ σήμαντρα
ἀδίκως καρτερᾶνε τὸν Ἅγιο Δέσποτα νὰ λειτουργήσει.
Ἡ Σμύρνη των γκιαούρηδων
μέσα στοῦ τρόμου τὴν ἀνάσα ἔφτασ' ἡ ὥρα νὰ ξυπνήσει.

Τὸ ποίμνιο πολὺ, κι ὁ Νουρεντὶν
ξέρει πῶς πρῶτο τὸν τσοπάνη πρέπει νὰ τσακίσει.
Τοῦ σκότους οἱ δυνάμεις ἄμετρες
καὶ ὁ Χρυσόστομος μονάχος.
Βέβηλα χέρια ἀπλώνονται
χτυποῦν, τυφλώνουν, κατακρεουργοῦν.
Μιά λέξη μοναχὰ τὰ χεῖλη ψιθυρίζουν
πρὶν ἢ ψυχὴ γιὰ τὰ οὐράνια γαλήνια πετάξει:
«Θεέ μου»!
Οἱ μανιασμένοι ὄχλοι ξεσχίζουν ὅ,τι ἀπόμεινε,
μ' ἀκόμα, ἀχόρταστα ἀγρίμια,
αἷμα κι ἄλλο αἷμα διψοῦν.
«Στ' ἄλλογα δέστε τον,
στῆς πόλης τὰ σοκάκια σύρτε τὸν παπᾶ».
Φωνῆς ἀπὸ τὴν κόλαση βγαλμένες...

Ἡ γῆ των γκισούρηδων μ' αἷμα μάρτυρος ποτίστηκε
ἀπ' τῆ μιὰν ἄκρη ὡς τὴν ἄλλη.
Στὸ τέλος τοῦ δρόμου ἡ ἀγκώνη
τ' ἄψυχο σῶμα δέχθηκε, ἔτσι νὰ αἰωρεῖται
ἀνάμεσα γῆς καὶ οὐρανοῦ σὰν νὰ 'θελε καὶ τὸν ἀγέρα ν' ἀγιάσει.
Σημαία γιὰ τὸ ποίμνιο μὴ φοβηθεῖ καὶ μὴ δειλιάσει.
Ὁ Δέσποτας εἶναι ἀκόμα ἐδῶ.
Θὰ εἶναι πάντα ἐδῶ.
Στὴ Σμύρνη τῶν αἰώνων,
στὴ Σμύρνη τῶν ἰώνων.
Ξοπίσω του φωτιὰ καὶ σίδηρο τὸν θάνατο ξερνάει
τὸ ποίμνιο σφάγιο εὐκόηο
τὸ δρόμο τοῦ Δεσπότη του ἀκολουθάει.

Στὶς στράτες τῆς πεντοχιλιόχρονης ἀρχαίας πολιτείας
λευκασμένων γερόντων κουφάρια ματωμένα,
δίχως μνήμα καὶ λιβάνι παρατημένα.
Κόρες ὀλιόδροσες ποὺ τὴ ντροπὴ τους
ἀλλήλοφρονοῦσες σὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου
πάσχισαν νὰ κρύψουν.
Στὶς ἀγκαλιὰς τῶν μανάδων βρέφη, δίχως σπλάχνα
τὶς τελευταῖες ἄδολες ἀναπνοοῦδες τους θ' ἀφήσουν.

Ἀπ' τὰ πέτρινα βιθέμματα τῶν μανάδων
τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν τους περνᾷ
ποτάμια ὀηάκερα στὴν πόλη τῶν Πιστῶν κυλᾷ.
Τὴν ὥρα τῆς δικαίωσης μέρα τὴ μέρα πῶς καρτερᾷ...

ΑΣΗΜΙΝΑ ΚΟΥΚΙΑ

Κύπρος 1974 "Έγκλημα χωρίς τιμωρία"

Ξέρετε ποιό είναι το πιο τραγικό με την τραγωδία της Κύπρου το 1974; Λοιπόν, ἄς μᾶς ἐπιτραπεί νὰ ποῦμε ὅτι τὸ πιὸ τραγικὸ εἶναι πὼς κινδυνεύουμε νὰ τὴ συνηθίσουμε... Κινδυνεύουμε νὰ τὴν ξεχάσουμε... Δὲν εἶναι πιὰ ἀπλῶς ὅτι ἀτόνησαν οἱ μνημεις. Οἱ περισσότεροὶ σήμερα δὲν ἔχουμε κὰν τὶς μνημεις τοῦ τραγικοῦ ἐκείνου καλοκαιριοῦ τοῦ 1974, τῆς βαρβαρότητας τῆς τουρκικῆς εἰσβολῆς, τοῦ σὸκ καὶ τῆς ἀβεβαιότητας τοῦ Ἑλληνισμοῦ σὲ Ἑλλάδα καὶ Κύπρου, τῆς φρίκης τοῦ πολέμου, τῆς ἀπόγνωσης τῶν προσφύγων, τοῦ ἀβάστακτου πόνου τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔχασαν τὰ προσφιλῆ τους πρόσωπα. Καὶ φέτος τὸ καλοκαίρι, ποὺ συμπληρώνονται πενήντα χρόνια, μισὸς ὀλόκληρος αἰώνας ἀπὸ τὸ ἔγκλημα τοῦ 1974, τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης καὶ ὁ δημόσιος διάλογος ἀπασχολοῦνται σχεδὸν μὲ ὅτιδήποτε ἄλλο (τὸ ποδόσφαιρο καὶ τὸ Πανευρωπαϊκὸ, τοὺς Ὀλυμπιακοὺς, τὰ ἐσωτερικὰ τῶν κομμάτων, τὶς σκανδαλιστικὲς λεπτομέρειες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν δι-

ασμοτήτων), ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπέτειο τῆς μεγάλης τραγωδίας...

Ναί, ὑπῆρχαν καὶ υπάρχουν δύο κοινότητες στὸ νησί, ἡ ἐλληνοκυπριακὴ καὶ ἡ τουρκοκυπριακὴ. Φυσικὸ, ὡς κληρονομιά τῆς ἐπὶ μακρὸν συνύπαρξης διαφορετικῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν πληθυσμῶν μέσα στὰ ὄρια τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Καὶ ναί, αὐτὴ ἡ κληρονομιά αἱματοκύλησε τὰ Βαλκάνια. Ἀλλὰ σπανίως ἀναλογιζόμαστε τὴ σημασία τῶν ἀριθμῶν: Ἡ ἐλληνοκυπριακὴ κοινότητα ἦταν τὸ 80% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κύπρου, ἐνῶ ἡ τουρκοκυπριακὴ δὲν ξεπερνοῦσε τὸ 18%. Αὐτοὶ οἱ ἀριθμοὶ ἀπὸ μόνου τους εἶναι καταλυτικοί, ἀν ἀναλογισθοῦμε ὅτι σχεδὸν κανένα ἀπὸ τὰ ἐδάφη ποὺ περιλαμβάνονται σήμερα ἐντὸς τῶν συνόρων τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους δὲν εἶχε τέτοια συντριπτικὴ πλειοψηφία ἐλληνορθόδοξου πληθυσμοῦ τὴ στιγμή τῆς ἐνσωμάτωσής του στὸ ἐλληνικὸ κράτος! Ἄν συνειδητοποιήσουμε τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια, τότε σχεδὸν κάθε τι ἄλλο περιτεῦει...

Ἦταν 20 Ἰουλίου 1974, ὅταν ἡ Τουρκία εἰσέβαλε στὴν Κύπρου, σὲ αὐτὸ ποὺ ὀνόμασε καὶ ὀνομάζει μέχρι σήμερα... «εἰρηνευτικὴ ἐπιχείρηση». Μιὰ «εἰρηνευτικὴ ἐπιχείρηση», βέβαια, στὴν ὁποία ἔδωσε τὴν κωδικὴ ὀνομασία... «Ἀτίλλας», ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ περὼνυμου γιὰ τὴ βαρβαρότητα τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Οὐννων, ὁ ὁποῖος καυχιόταν ὅτι ἀπ' ὅπου περνοῦσε δὲν ξαναφύτρωνε χορτάρι...

Εἰλικρινά, καὶ τὸ γράφουμε αὐτὸ μετὰ γνώσεως καὶ ἐπιγνώσεως, ἀκόμα καὶ ὁ Χίτλερ κράτησε περισσότερο τὰ προσχήματα, ὅταν εἰσέβαλε στὴν Πολωνία καὶ νωρίτερα στὴν Τσεχοσλοβακία, ἀπ' ὅ,τι οἱ Τοῦρκοι στὴν εἰσβολὴ τους στὴν Κύπρου. Εἶπαν βέβαια ὅτι παρενέβησαν μετὰ τὴν ἰδιότητα τῆς ἐγγυήτριας δύναμης, ποὺ ἀπέρρεε ἀπὸ τὸ ἄρθρο 4 τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης, γιὰ νὰ ἀποκατασταθεῖ στὸ νησί ἡ συνταγματικὴ τάξη, ποὺ εἶχε διασαλευθεῖ

Ξέρετε ποιό είναι τὸ πιὸ τραγικὸ μετὰ τὴν τραγωδία τῆς Κύπρου τὸ 1974; Λοιπόν, ἄς μᾶς ἐπιτραπεί νὰ ποῦμε ὅτι τὸ πιὸ τραγικὸ εἶναι πὼς κινδυνεύουμε νὰ τὴ συνηθίσουμε... Κινδυνεύουμε νὰ τὴν ξεχάσουμε...

ἀπὸ τὸ ὑποκινούμενο ἀπὸ τὴ δικτατορικὴ κυβέρνησις τῆς Ἀθήνας πραξικόπημα καὶ τὴν ἀνατροπὴν ἀπὸ αὐτὸ τῆς συνταγματικῆς κυβέρνησις στὴν Κύπρον. Λίγη σημασία εἶχε ὅτι τὸ Νομικὸ Τμήμα τῆς Γενικῆς Συνέλευσις τοῦ ΟΗΕ ἀποφάνθηκε ὅτι σὲ καμμία περίπτωσι δὲν ἀπέρρεε ἀπὸ τὴ Συνθήκη τῆς Ζυρίχης τὸ δικαίωμα μονομεροῦς στρατιωτικῆς ἐπέμβασις... Λίγη σημασία εἶχε ὅτι τὸ ἴδιο κίβητος βράδῃ τῆς εἰσβολῆς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας τοῦ ΟΗΕ μὲ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 353 ψήφισμά του καλοῦσε σὲ ἄμεση κατάπαυσι τοῦ πυρὸς καὶ ἀποχώρησι ἀπὸ τὸ νησιῶν «ξένων στρατευμάτων». Μέσα σὲ δύο ἡμέρας, μέχρι τὴ συνομολήθησι ἀνακωχῆς μὲ παρέμβασι τοῦ ΟΗΕ, ἡ Τουρκία εἶχε κάνει τὸ προγεφύρωμά της στὴν Κύπρον, θέτοντας ὑπὸ τὸν ἔλεγχό της τὸ 3% τοῦ νησιοῦ.

Στὶς μέρας ποὺ ἀκοιούθησαν, ἡ Τουρκία δὲν ἔπαυσε νὰ παραβιάζει τὴν ἀνακωχὴν, ἐνισχύοντας παράλληλῃ μὲ κάθε τρόπο τὸ προγεφύρωμά της. Στὶς μέρας αὐτές, ἡ δικτατορικὴ κυβέρνησις στὴν Ἀθήνα κατέρρευσε, ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κυπριακῆς

ἄφησαν ἀσυγκίνητη τὴν τουρκικὴ πλευρά. Καὶ ὄχι μόνο αὐτὸ, ἀλλὰ ἐννέα χρόνια ἀργότερα, τὸ 1983, ἡ Τουρκία ἐντελῶς αὐθαίρετα ἀναβάθμισε τὰ κατεχόμενα κυπριακὰ ἐδάφη σέ... «κράτος», τὴν Τουρκικὴν Δημοκρατίαν τῆς Βορείου Κύπρου, ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ – εἶναι τὸ «ψευδοκράτος», τὸ ὁποῖο βέβαια δὲν ἀναγνωρίζεται ἀπὸ κανέναν ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Τουρκία.

Ἦταν 20 Ἰουλίου 1974, ὅταν ἡ Τουρκία εἰσέβαλε στὴν Κύπρον, σὲ αὐτὸ ποὺ ὀνόμασε καὶ ὀνομάζει μέχρι σήμερον... «εἰρηνευτικὴ ἐπιχείρησι».

Μιά «εἰρηνευτικὴ ἐπιχείρησι», βέβαια, στὴν ὁποία ἔδωσε τὴν κωδικὴ ὀνομασία... «Ἀτίλια», ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ περώνυμου γιὰ τὴν βαρβαρότητά του ἀρχηγοῦ τῶν Οὐννων, ὁ ὁποῖος καυχίόταν ὅτι ἀπ' ὅπου περνοῦσε δὲν ξαναφύτρωνε χορτάρια...

τραγωδίας. Ἀλλὰ καὶ στὴν Κύπρον οἱ πραξικοπηματίες ἀποσύρθηκαν καὶ παρέδωσαν τὴν ἐξουσία στὸν Πρόεδρο τῆς Βουλῆς τῶν Ἀντιπροσώπων (ποὺ κατὰ τὸ σύνταγμα ἀναπλήρωνε τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας ἐν τῇ ἀπουσίᾳ του), ἐνῶ ἀναμενόταν ἡ ἐπάνοδος τοῦ συνταγματικοῦ Προέδρου, Μακαρίου. Μὲ ἄλλα λόγια, οὔτε δικτατορία ὑπῆρχε πιά στὴν Ἀθήνα, οὔτε ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴ συνταγματικὴ τάξι στὴν Κύπρον. Ὅλα αὐτὰ ὅμως λίγη σημασία εἶχαν γιὰ τοὺς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι, ἀφήνοντας πλεον στὴν ἄκρη κάθε πρόσχημα, ἐξαπέλυσαν στὶς 14 Αὐγούστου τὴ δευτέρη φάσι τῆς «εἰρηνευτικῆς ἐπιχείρησής» τους, τὸν «Ἀτίλια II», ἐπεκτείνοντας τὴ ζώνη τῆς τουρκικῆς κατοχῆς ἀπὸ τὸ 3% στὸ 37% περὶπου καὶ ὀλοκλήρωνοντας τὴν κυπριακὴν τραγωδίαν.

Δὲν χρειάζεται ἀσφαλῶς νὰ σημειώσουμε ὅτι ἔκτοτε τὰ ἐπανειλημμένα ψηφίσματα τοῦ ΟΗΕ, ποὺ καταδίκάζαν ἀπερίφραστα τὴν τουρκικὴν εἰσβολήν,

Καὶ ἄς μὴ νομίσει κανεὶς ἀφελῆς ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκανε ἡ Τουρκία γιὰ τὴν... προστασία τῆς τουρκοκυπριακῆς κοινότητος στὴν Κύπρον. Ὁχι! Ὁ Ἀχμέτ Νταβούτογλου, ἐπὶ μακρὸν ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν (2009-2014) καὶ πρωθυπουργὸς (2014-2016) τῆς γείτονος εἶχε τὴν ἀφοπλιστικὴν εἰλικρίνεια –τὸ ἴδιον καὶ ξεδιάντροπο θράσος– νὰ παραδεχθεῖ ὅτι, ἀκόμα καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἓνας μουσουλμᾶνος Τούρκος στὸ νησί, ἡ Τουρκία θὰ ὤφειλε νὰ διατηρεῖ ἓνα Κυπριακὸ ζήτημα! (Ἀχμέτ Νταβούτογλου, *Τὸ στρατηγικὸ βάθος. Ἡ διεθνὴς θέσις τῆς Τουρκίας*, μετάφρ. Νικόλαος Ραπτόπουλος, ἐπιμέλεια Νεοκλήους Σαρρῆς, Ἐκδόσεις Ποιότητα, Ἀθήνα 2010, σελ. 279)

Δύσκολα θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ φαντασθεῖ περισσότερο ὠμὴ καὶ ἀπροκάλυπτη παραβίασι τῆς διεθνοῦς νομιμότητος ἀπὸ τὴν τουρκικὴν εἰσβολὴν καὶ κατοχὴν στὴν Κύπρον. Καὶ ὅμως, σήμερον μοιάζουμε συχνὰ πρόθυμοι νὰ θυμηθοῦμε καὶ νὰ συζητήσουμε

Στην καλύτερη περίπτωση, βλέπουμε την κυπριακή τραγωδία ως ζήτημα του παρελθόντος, για το οποίο, πάλι στην καλύτερη περίπτωση, λέμε περήφανα: «Δὲν ξεχνῶ!». Λάθος κι αυτό! Ἡ κυπριακή τραγωδία δὲν εἶναι ζήτημα του παρελθόντος. Εἶναι τὸ ζοφερὸ παρὸν του μαρτυρικοῦ νησιοῦ: Ἡ Κύπρος, κράτος-μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, εἶναι μέχρι σήμερα μιὰ χώρα χωρισμένη στὰ δύο ἀπὸ ξένη στρατιωτικὴ εἰσβολὴ στὸ ἔδαφός της, μὲ χιλιάδες προσφύγων, ἀκόμα καὶ ἀγνοουμένους, 50 χρόνια μετὰ τὸ καλοκαίρι του 1974. Αὐτὸ εἶναι ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε!

οἰδιόποτε ἄλλο, ὁσοδήποτε εὐτελὲς καὶ ἀσήμαντο, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτό!

Στὴν καλύτερη περίπτωση, βλέπουμε τὴν κυπριακή τραγωδία ὡς ζήτημα του παρελθόντος, γιὰ τὸ ὁποῖο, πάλι στὴν καλύτερη περίπτωση, λέμε περήφανα: «Δὲν ξεχνῶ!». Λάθος κι αὐτό! Ἡ κυπριακή τραγωδία δὲν εἶναι ζήτημα του παρελθόντος. Εἶναι τὸ ζοφερὸ παρὸν του μαρτυρικοῦ νησιοῦ: Ἡ Κύπρος, κράτος-μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως, εἶναι μέχρι σήμερα μιὰ χώρα χωρισμένη στὰ δύο ἀπὸ ξένη στρατιωτικὴ εἰσβολὴ στὸ ἔδαφός της, μὲ χιλιάδες προσφύγων, ἀκόμα καὶ ἀγνοουμένους, 50 χρόνια μετὰ τὸ καλοκαίρι του 1974. Αὐτὸ εἶναι ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε!

Καὶ τὴν ἴδια στιγμή ποὺ ἐμεῖς τόσο εὐκόλα ξεχνᾶμε, μόλις πρόσφατα, στὰ τέλη Μαΐου, στὴν ἀντίπερα πλευρὰ του Αἰγαίου, στὴν Τραπεζοῦντα τῆς Τουρκίας, ὁργανώθηκε Συνέδριο μὲ θέμα: «Ἡ Κύπρος στὸ πλαίσιο του Διεθνoῦς Δικαίου γιὰ τὴν 50^η ἐπέτειο τῆς Εὐτυχοῦς Εἰρηνευτικῆς Ἐπιχείρησε τῆς 20^{ης} Ἰουλίου»... Καὶ σὲ αὐτὸ τὸ Συνέδριο ὁ «ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν» του ψευδοκράτους Ταχοὺν Ἐρτουγρούλογλου ἔκανε λόγo γιὰ... «τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ἀνεκτικότητα» του τουρκικοῦ ἔθνους, ποὺ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ὅτι, ἂν καὶ εἶναι... ἱστορικὸ γεγονός πὼς ἡ Κύπρος εἶναι «ἓνα ἐντελῶς τουρκικὸ νησί, καὶ οἱ Ἑλληνοκύπριοι μιὰ κοινωνία ὑποταγμένη σὲ μᾶς», ἐν τούτοις τὸ τουρκικὸ ἔθνος... καταδέχεται νὰ βλῆπει τὸ νησί ὡς «κοινὸ νησί τῶν Τουρκοκυπρίων καὶ τῶν Ἑλληνοκυπρίων»... Καὶ τὴ στιγμή ποὺ τὸ τεῦχος του περιοδικοῦ μας θὰ φθάνει στὰ χέρια τῶν συνδρομητῶν καὶ τῶν συνδρομητριῶν του, θὰ ἔχουν γίνεῖ ἀσφαλῶς καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις, γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς 50^{ης} ἐπετείου ἀπὸ τὴν... «εἰρηνευτικὴ ἐπιχείρηση» του καλοκαιριοῦ του 1974...

Παράδοξo, ἀλήθεια, πρᾶγμα! Ἐπὶ ἐνὸς συγεροῦ ἐγκλήματος, θὰ περιμέναμε λογικὰ ἢ οἰκογένεια του τραγικοῦ θύματος νὰ τὸ θυμᾶται μὲ πόνο καὶ

ὀργή, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἢ οἰκογένεια του δράστη νὰ προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀποσιωπήσει καὶ νὰ ξεχάσει. Ὅμως ἐδῶ ἡ οἰκογένεια του τραγικοῦ θύματος δείχνει πρόθυμη νὰ ξεχάσει καὶ νὰ ἀποσιωπήσει τὸ ἐγκλήμα, τὴ στιγμή ποὺ ὁ ἴδιος ὁ δράστης του συγεροῦ ἐγκλήματος ὄχι ἀπλῶς ἐπιχαίρει, ἀλλὰ καὶ καυχᾶται κιόλας γιὰ τὸ ἐγκλήμα ποὺ διέπραξε καὶ ἐορτάζει τὴν ἐπέτειό του...

Πενῆντα χρόνια ἀπὸ τὴν κυπριακή τραγωδία, πενήντα χρόνια ἀπὸ τὸ ἐγκλήμα τῆς Κύπρου, ἂς μὴ θυμηθοῦμε ἀπλῶς τραγικὲς ἀνθρώπινες ἱστορίες. Ἄς θυμηθοῦμε κυρίως καὶ ἂς τὸ βροντοφωνάξουμε ὅτι, ἂν κάποιος μᾶς ζητοῦσε νὰ σταθοῦμε μπροστὰ ἀπὸ τὸν παγκόσμιο χάρτη καὶ νὰ δείξουμε τὸ σημεῖο στὸ ὁποῖο παραβιάζεται μὲ τὸν πιὸ ὠμὸ καὶ ἀπροκάληπτο τρόπο κάθε ἔννοια διεθνoῦς νομιμότητας, τὸ δάκτυλό μας θὰ ἔπρεπε νὰ πάει στὸ μαρτυρικό νησί τῆς Κύπρου!

ΓΙΑΝΝΗΣ Κ. ΤΣΕΝΤΟΣ

Ἐπιστροφή στὰ σχολεῖα

Πῶς θὰ βοηθήσουμε τὰ παιδιὰ νὰ προσαρμοθοῦν

Τέλειωσε τὸ καλοκαίρι, καὶ μαζί του οἱ διακοπές. Τὰ σχολεῖα ἀνοίγουν, ἀλλὰ τὰ παιδιὰ δυσκολεύονται νὰ προσαρμοθοῦν τὶς πρῶτες μέρες, καὶ μερικὰ παιδιὰ καὶ τοὺς πρῶτους μῆνες δὲν μποροῦν καθόλου νὰ προσαρμοθοῦν.

Νὰ φταίει ἄραγε τὸ ὅτι μερικὰ παιδιὰ γιὰ πρώτη φορά ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν ἀσφάλεια τῶν γονιῶν τους, πηγαίνοντας στὸν παιδικὸ σταθμὸ; ἢ ὅτι ἄλλαξαν τάξη; ἢ ὅτι πηγαίνουν σὲ ἄλλο σχολεῖο; ἢ μήπως ἀπλῶς τοὺς «κακοφαίνεται» ποὺ τελείωσε τὸ καλοκαίρι, ἡ ξεγνοιασιά καὶ τὰ παιχνίδια; Καὶ πῶς τὸ καταλαβαίνουμε αὐτό;

Συνήθως, ὅταν ἓνα παιδί δυσκολεύεται νὰ προσαρμοθεῖ στὸ σχολεῖο, παρουσιάζει διάφορα συμπτώματα, γιὰ νὰ κερδίσει τὴν προσοχή μας. Παρουσιάζει, π.χ., πονοκεφάλους, ζάλη, ναυτία, πόνο στὴν κοιλιά ἢ καὶ διάρροιες. Ἔχει ἀλλοίωση ἢ συμπεριφορὰ του, ἀπομονώνεται, γίνεται ὀξύθυμο, κλαίει εὐκόλως, δὲν θέλει νὰ πάει στὸ σχολεῖο κ.ἄ.

σοὺν ἄνετα καὶ νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ βρισκονται στὸ σχολεῖο. Γι' αὐτὸ μπορούμε νὰ καλέσουμε τοὺς συμμαθητὲς στὸ σπίτι νὰ παίξουν, ἢ νὰ βρεθοῦν ἔξω σὲ ἓνα πάρκο κ.ἄ.

Ἐπίσης, τὰ παιδιὰ μποροῦν νὰ νιώσουν ἀσφάλεια δίπλα σ' ἓναν ἐνήλικα, ποὺ θὰ ἀναλάβει νὰ ὑποκαταστήσει τὴν παρουσία τῶν γονέων τους, ὅσο θὰ εἶναι στὸ σχολεῖο, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ δάσκαλος

Μὲ τοὺς γονεῖς πρέπει νὰ ὑπάρχει καλὴ σχέση. Νὰ διαθέτουν οἱ γονεῖς λίγο χρόνο γιὰ τὸ παιδί τους, πρὶν καὶ μετὰ τὸ σχολεῖο. Νὰ τὸ ἴνενε καὶ νὰ τὸ δείχνουν μὲ μιὰ ἀγκαλιὰ ὅτι τὸ ἀγαποῦν τὸ παιδί τους, νὰ τὸ ὑποδέχονται μὲ χαρὰ, ὅταν ἔρχεται ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Πάντα νὰ τὸ καθησυχάζουν μὲ ἡρεμία καὶ ἀγάπη.

Ἄν ὅμως αὐτὰ τὰ συμπτώματα διαρκέσουν παραπάνω ἀπὸ 15 ἡμέρες, τότε θὰ πρέπει νὰ ζητήσουμε τὴ βοήθεια εἰδικοῦ. Μὴν ἀγνοήσουμε αὐτὴ τὴν δυσσάρεσκεια τοῦ παιδιοῦ, διότι μπορεῖ νὰ ἔχει πέσει θῦμα «ἐκφοβισμοῦ», ἢ, ἂν ἀντιμετωπίζει κάποια μαθησιακὴ δυσκολία ἢ κατὰ ἄλλο, ἐπιβάλλεται περαιτέρω διερεύνηση.

Ἄν ὅποια κι ἂν εἶναι ἡ περίπτωση, πρέπει νὰ κάνουμε τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ πιὸ εὐκόλη. Τί νὰ κάνουμε;

Ἄς προτρέψουμε τὰ παιδιὰ νὰ συναντήσουν τοὺς συμμαθητὲς τους. Τὰ παιδιὰ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀλληλεπίδραση τῶν συμμαθητῶν τους, καθὼς αὐτὴ τὰ βοηθάει νὰ ἐγκλιματισθοῦν πιὸ εὐκόλως, νὰ νιώ-

ἢ ἡ δασκάλα τους. Ὅσο μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη ἀποκτήσουν ἀπέναντι στὸν δάσκαλο ἢ τὴ δασκάλα τους, τόσο καλύτερα θὰ προσαρμοθοῦν. Σ' αὐτὸ θὰ συνεισφέρουν καὶ οἱ γονεῖς, ὅσο θὰ τοὺς μιλοῦν θετικὰ γι' αὐτοὺς, ἢ ἠλέγοντάς τους γιὰ τὸν δικὸν τους δάσκαλο, ὅταν ἦταν οἱ ἴδιοι μαθητὲς.

Σημαντικὸ εἶναι νὰ μιλήσουν καὶ στὸν δάσκαλο τοῦ παιδιοῦ, ὥστε αὐτὸς νὰ τοῦ ἀναθέσει κάποια ἐργασία, καὶ τὸ παιδί νὰ ἀνταποκριθεῖ θετικὰ καὶ νὰ αισθανθεῖ ὅτι κατὰ ἀξίει κι αὐτὸ στὴν τάξη. Ἡ συνεργασία μὲ τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς συμβάλλει στὴν καλύτερη προσαρμογὴ τοῦ παιδιοῦ στὸ σχολεῖο του.

Ἄλλὰ καὶ μὲ τοὺς γονεῖς πρέπει νὰ ὑπάρχει καλὴ

σχέση. Να διαθέτουν οί γονεῖς λίγο χρόνο για τὸ παιδί τους, πρὶν καὶ μετὰ τὸ σχολεῖο. Νὰ τὸ ἴενε καὶ νὰ τὸ δείχνουν μὲ μιὰ ἀγκαλιὰ ὅτι τὸ ἀγαποῦν τὸ παιδί τους, νὰ τὸ ὑποδέχονται μὲ χαρὰ, ὅταν ἔρχεται ἀπὸ τὸ σχολεῖο. Πάντα νὰ τὸ καθησυχάζουν μὲ ἡρεμία καὶ ἀγάπη. Νὰ μὴν τοῦ φωνάζουν καὶ νὰ ἴενε ὅτι τοὺς κουράζει καὶ ὅτι κάνει σὰν μωρό.

Εἶναι σημαντικό τὸ παιδί νὰ νιώθει ὅτι εἶναι σημαντικό στὴ ζωὴ σας, νὰ μὴ νομίζει ὅτι τὸ ἐγκαταλείπετε, νὰ τοῦ ἴετε νὰ μάθει ὅσα πιὸ πολλὰ μπορεῖ καὶ νὰ περνάει καλὰ καὶ μετὰ νὰ τὰ ἴέει καὶ στὸν ἄλλο γονιό. Δῶστε του κάτι μαζί, ὅταν φεύγει γιὰ τὸ σχολεῖο, ὥστε νὰ νιώθει ἀσφάλεια καὶ ὅτι τὸ σκέπτεστε, ὅταν ἰεῖται.

Καὶ ὅταν ἐπιστρέψει, παροτρύνετέ το νὰ σᾶς πῆ τις σκέψεις του, τὰ συναισθήματά του, τοὺς προβληματισμούς του, τί περνάει ἀπ' τὸ μυαλό του. Ἴσως κάποιες σκέψεις καὶ ἀνησυχίες μπορεῖ νὰ φαίνονται ἀστεῖες καὶ ὑπερβολικές, π.χ. ὅτι, ὅσο αὐτὸ εἶναι στὸ σχολεῖο, ἐσεῖς μπορεῖ νὰ πάθετε κάτι, ἢ ὅτι δὲν θὰ πᾶτε νὰ τὸ πάρετε ἢ ὅτι οἱ συμμαθητές του δὲν τὸ συμπαθοῦν. Γιὰ τὸ ἴδιο ὅμως αὐτὲς οἱ σκέψεις μπορεῖ νὰ εἶναι βασιανιστικές.

Νὰ ἔχουμε τὰ αὐτιά μας καὶ τὴν καρδιά μας πάντα ἀνοιχτά. Νὰ μὴν ἀποπαίρουμε τὰ παιδιὰ μας. Νὰ τὰ ρωτᾶμε τί τὰ «ἀπασχολεῖ» καὶ νὰ τὰ βεβαιώνουμε ὅτι καταλαβαίνουμε τοὺς φόβους τους. Αὐτὸ πρέπει νὰ ἀρχίσει ἀπὸ πολλὴ νωρίς.

Ὅταν τὸ παιδί μοιραστεῖ μαζί σας τις ἀνησυχίες του καὶ γιὰ ποιὸν λόγο νιώθει ἔτσι καὶ γιὰτί θεωρεῖ ὅτι συμβαίνει αὐτὸ πού τὸ προβληματίζει, ζητήστε του νὰ ἐξηγήσει τὰ συναισθήματά του, τί ἐννοεῖ, ὅταν ἴέει ὅτι εἶναι στενοχωρημένο ἢ ἀγχωμένο ἢ ἐνθουσιασμένο. Εἶναι σημαντικό νὰ κατανοεῖ καὶ τὸ ἴδιο τί νιώθει καὶ νὰ μπορεῖ νὰ ἐκφράσει ὅ,τι αἰσθάνεται μὲ τρόπο ἐποικοδομητικό.

Ἄς δοῦμε ὅμως καὶ πῶς θὰ μάθει τὸ παιδί νὰ μελετᾷ μόνο του. Αὐτὸ τὸ συζητοῦν οἱ γονεῖς ἀπὸ τὴν Α΄ Δημοτικῆ. Εἶναι τὸ πρῶτο ἐρώτημα πού θὰ πρέπει νὰ θέσουν οἱ γονεῖς στὸν ἑαυτό τους γιὰ τὸ παιδί τους, ἀγωνιώντας γιὰ τις ἐπιδόσεις του, ἀλλὰ καὶ ἔχοντας πολλὴ προσδοκία.

Τὸ σχολεῖο ἔχει τις ἴδιες ἀπαιτήσεις ἀπὸ ὅλους τοὺς μαθητές, ἀλλὰ δὲν μαθαίνουν ὅλα τὰ παιδιὰ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο. Μερικὰ παιδιὰ, μόλις γυρίσουν στὸ σπίτι, κάθονται μὲ χαρὰ καὶ προσδοκία νὰ ετοιμάσουν μόνο τους τις ἐργασίες τοῦ σχολεῖου. Αὐτὸ ἐπιθυμοῦν καὶ οἱ περισσότεροι γονεῖς γιὰ τὸ δικό τους παιδί, σπανίως ὅμως ἰσχύει στὴν πραγματικότητα. Δὲν μποροῦμε βεβαίως νὰ βάλουμε τὸ παιδί σὲ καθούπια. Τὸ κάθε παιδί εἶναι μοναδικὸ καὶ ἔχει τις ἰδιαιτερότητές του. Οἱ γονεῖς θὰ πρέπει νὰ γνωρίζουν ὅτι ἡ ἐπίδοση τοῦ παιδιοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ πολλὴς παραμέτρους, καὶ ὄχι μόνο ἀπὸ τις ἰκανότητές του. Κυρίως συνδέεται μὲ

τὴν ὠριμότητά του, τὸ κίνητρο γιὰ μάθηση, τὴ στάση τοῦ περιβάλλοντός του καὶ ἄλλα.

Παρατηρήστε πῶς μαθαίνει τὸ παιδί σας. Ποιὰ εἶναι τὰ χαρακτηριστικά του, ὅταν κάθεται νὰ διαβάσει. Θέλει ἀπόλυτη ἡσυχία; Μήπως ἀγχώνεται ὑπερβολικά, γιὰ νὰ τὰ κάνει ὅλα τέλεια, καὶ χάνει χρόνο; Μήπως δυσκολεῖται νὰ συγκεντρωθεῖ; Μ' αὐτὲς τις παρατηρήσεις, προσφερθεῖτε νὰ τὸ βοηθήσετε νὰ ὀργανωθεῖ, μόνον ὅμως ἂν τὸ δεχθεῖ καὶ δὲν τοῦ τὸ ἐπιβάλλετε ἐσεῖς. Ἐντοπίστε τὰ δυνατὰ καὶ τὰ ἀδύνατα σημεῖά του, καὶ βάσει αὐτῶν ἐνθαρρύνετέ το.

Τὸ σημαντικό εἶναι νὰ συνειδητοποιήσει τὸ παιδί

Νὰ ἔχουμε τὰ αὐτιά μας καὶ τὴν καρδιά μας πάντα ἀνοιχτά. Νὰ μὴν ἀποπαίρουμε τὰ παιδιὰ μας. Νὰ τὰ ρωτᾶμε τί τὰ «ἀπασχολεῖ» καὶ νὰ τὰ βεβαιώνουμε ὅτι καταλαβαίνουμε τοὺς φόβους τους. Αὐτὸ πρέπει νὰ ἀρχίσει ἀπὸ πολλὴ νωρίς.

ἀπὸ τὴν πρώτη τάξη ὅτι ἡ μελέτη εἶναι ἀποκλειστικὰ δική του ὑποχρέωση. Ἄς καταλάβει ὅτι εἶναι σημαντικό γιὰ τὸ ἴδιο νὰ μαθαίνει κάθε μέρα νέα πράγματα. Συμφωνήστε μαζί του ὅτι πρέπει νὰ ἔχει πρόγραμμα μελέτης στὸ σπίτι. Δεῖξτέ του ἐμπιστοσύνη, ἀντὶ νὰ τοῦ ἐπιβάλλετε ἐσεῖς τί θὰ διαβάσει πρῶτα. Βοηθήστε το νὰ θέτει στόχους μικροῦς, καὶ νὰ δουλεῖ σιγὰ σιγὰ καὶ νὰ τοὺς πραγματοποιεῖ. Προσέξτε, μὴν τὸ συγκρίνετε μὲ κάποιο ἄλλο παιδί, ἀδελφάκι του, ξαδελφάκι του, πού νομίζετε ὅτι εἶναι καλύτερο.

Κάθε προσπάθεια μὲ τὸ παιδί θὰ πρέπει νὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἡρεμία καὶ πνεῦμα συνεργασίας. Μὴ διαταραχθεῖ ἡ σχέση σας μαζί του ἀπὸ θυμὸ.

Φροντίστε καὶ τὸν ὥρο στὸν ὁποῖο μελετᾷ. Νὰ εἶναι τακτοποιημένος, φωτεινός, ἄνετος, καὶ τὸ γραφεῖό του νὰ μὴν ἔχει πολλὰ ἀντικείμενα.

Ἄν, παρ' ὅλες τις προσπάθειές σας, διαπιστώσετε ὅτι ἡ ἀπόδοσή του δὲν ἀνταποκρίνεται σὲς ἰκανότητές του, ἴσως χρειάζεται νὰ ζητήσετε βοήθεια κάποιου εἰδικοῦ, μήπως ὑπάρχει κάποια μαθησιακὴ δυσκολία. Ὅλα διορθώνονται μὲ καλὴ θέληση, ἡρεμία καὶ βοήθεια. Τότε ὅλα τὰ πᾶνε καλὰ.

Καλὴ σχολικὴ χρονιά!

**ΖΩΗ ΡΙΖΟΚΩΣΤΑ-ΑΓΓΕΛΗ
Ἰατρός**

‘Ο ΚΟΥΚΟΣ* (Μέρος Β΄)

‘Αηδόνα, λὲς νανούρισμα νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι
καὶ ὑπνώττεις τὰ παιδιὰ σου,
πάρε μου στὴ φωλιά σου
ἓνα παιδί καὶ μάθε το τοῦ τραγουδιοῦ τὴ χάρη.

Ἔρχομαι πίσω σου, ἔρχομαι, τοῦ κάμπου σουσουλήθρα,
ξέρω τὴν κατοικιά σου,
μὲ τὸ πουλί μου, στάσου,
τὰ τέκνα σου νὰ παίζουνε στῆς ρεματιᾶς τὰ ρεῖθρα.

Σὲ σπίτι μπῆκα, βασιλιά, ὅπου φοράει λοφίο.
– ὦ, βασιλίσκε, γειά σου,
γειά, λῆω, καὶ στὴν κυρά σου,
κλιῶσμα ἓνα στὸ παλιὰτι σας ἀφήνω ἐδῶ, ὄχι δύο!

Βασιλικά τὸ θρέμμα μου νὰ μεγαλώσετέ μου,
ἂν κουρασθεῖ ἡ λαλιά σας,
ποὺ λῆει: σισί-σισιά σας,
νὰ μοῦ τὸ νανουρίζετε μὲ τὴν πνοὴ τ’ ἀνέμου!

Ἐπὶ μακριὰ σ’ αὐτιάσθηκα, ποὺ κεληπαδεῖς στὰ θάμνα,
σταχτιάρα τσιροβάκα,
σοῦ φέρνω λιάκκα-λιάκκα,
νὰ ξεδιψᾶς τὸ αἷμα μου στὴ δροσερή σου στάμνα.

– Νά ‘μουνά, λῆει, συκοφαγὰς, νὰ τρώω ὅσα θέλω σῦκα.
– Συκοφαγὰς ἐγὼ ‘μαι.
– Νὰ ‘ρθῶ, μαζὶ νὰ τρώμε;
Νὰ πάρω καὶ τὴ γέννα μου, νὰ ἰδεῖ κι αὐτὴ τὴ γλύκα;

* Ὁ κούκος ξεννογενᾶ σὲ ξένες φωλιές. Ἄν ἔκανε τὸ κλιῶσιμο τῶν ἀβγῶν του ὁ ἴδιος, τὰ πουλιάκια του θὰ ψοφοῦσαν ἀπὸ τὴν πείνα, ἐπειδὴ τὸ ράμφος του εἶναι τέτοιο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ πιᾶσει μικρὰ καὶ μαλακὰ ἕντομα. Ἄν τοὺς φέρει γιὰ φαγὴ τὶς χνουδωτὲς κάμπιες ποὺ τρώει αὐτός, κι εἶναι τὸ ἀγαπημένο του φαγητό, τὸ στομάχι τους δὲν θ’ ἀντέξει. Ὅμως εἶναι ὄλα σοφὰ ἀπ’ τὸν Δημιουργὸ αὐτὰ ποὺ κάνουν τὰ πλάσματα τοῦ κόσμου. Γιατί ἄραγε ὁ Θεὸς νὰ μὴν προνοήσει νὰ ἐφοδιάσει τὰ μικρὰ πουλιά τοῦ κούκου μὲ στομάχι γερὸ ἢ τοὺς γονεῖς μὲ μύτη ποὺ νὰ πιάνει καὶ μικρὰ ἕντομα; Ὁ λόγος εἶναι ὅτι οἱ χνουδωτὲς κάμπιες παρουσιάζονται τὴν ἀνοιξη, ποὺ γεννᾶ ὁ κούκος. Ἄν γεννοῦσε ἀβγὰ σὲ δική του φωλιά, ἔπρεπε νὰ τὰ κλιῶθει γιὰ ἄρκετὸ χρόνο, χάνοντας κατάλληλο καιρὸ νὰ χορτάσει ἀπὸ τὴν ἐπιθυμητὴ τροφή του, τὶς ἀγκαθωτὲς κάμπιες, ποὺ καταστρέφουν τὰ δάση.

Σιάδι τὸ σιάδι τριγυρνῶ κι ἀκούω μὲς στὸ τριφύλλι
 τοῦ ὀρτυκιοῦ τὴν κλώσσα.
 – Πουλάκια κλώθεις τόσα,
 κλώσε κι ἐμένα ἓνα πουλί, πὼς εἶσαι μου, πές, φίλη.

– Οἱ κυνηγοὶ μὲ κυνηγοῦν, σκοτώνουν τὰ παιδιὰ μου.
 – Ἐγὼ, σὰν τραγουδήσω,
 θὰ τοὺς γλυκομεθύσω,
 θ’ ἀφήσουν τὸ κυνήγημα, θ’ ἀκοῦνε τὴ λαλιά μου.

– Ποῦ γκιζερᾶς, βρὲ κοῦκε μου, τέτοιαν ὥρα ποῦ ἥσουν;
 – Τὰ βιλιάτια πῆρα,
 χτυποῦσα θύρα-θύρα,
 ἀπ’ τὶς φωλιές, γιὰ νὰ μοῦ ποῦν ἂν φέτο θὰ γεννήσουν.

Κοτσύφια δυὸ μαλώνουνε, ποιὸ τὸ κληρὶ θὰ πάρει,
 νὰ κάνει τὴ φωλιά του,
 μάχη ὄχι τοῦ θανάτου,
 κι ὅποιο νικήσει, πρῶτος μου θὰ κάνω ἐκεῖ ποδάρι!

Τάκ, τάκ, ἀκούω θαρρεῖς σφυρί, στοῦ πουρναριοῦ τὴ φλοῦδα.
 – Σὲ βρῆκα, τσικλιτάρη,
 ἄνοιξε τὴν ἀμπάρα,
 νὰ ἴμπω, νὰ κάνω φαμελιά, δὲν εἶναι ὄνειρα φροῦδα.

– Ταῖρι μου, κοῦκε, ἀγαπητὲς καὶ γλυκοσύντροφέ μου,
 σώπα, μὴν κάνεις πρόγγο,
 τρυγόν’ ἀκούω στὸ λόγγο,
 τὸ κλώσιμό της μοῦ ἔρχεται μὲ τὴν ννοὴ τ’ ἀνέμου.

– Δὲν εἶμ’ ἐγὼ τοῦ μαχαιριοῦ, μηδὲ πουλὶ τῆς λάμας,
 φιλήρημη τρυγόνα,
 στὰ ὄρη ἔκαν’ ἀγῶνα,
 γιὰ νὰ σὲ βρῶ καὶ νὰ σοῦ πῶ νὰ σμίξουν τὰ παιδιὰ μας.

Ὅχτο τὸν ὄχτο φτερουγῶ, σῆς ρεματιᾶς τὴ σάρα,
 στὴν πλεύρα βλήπω τρύπα,
 γεννῶ στὴν τρύπα κι εἶπα
 νὰ φτερουγήσω γρήγορα, νὰ μὴ μὲ δεῖ ἡ βουργάρα.

Παίρνω τὸ δρόμο τρέχοντας, τὴ στράτα πιλαλιώντας.
 – Ἀπὸ τὸ στέκι σου ἔβγα,
 καρακαξά, καὶ φεύγα,
 ἀφήνω, ἀλληλιῶς, τὸ σβόλο μου κι ἔρχεται αὐτὸς κυλιώντας.

– Τί κλώθεις, ὦρια κίσσα μου; Μέρη πολὴς περνᾶνε,
 εἶπα νὰ μείνω ἀπ’ ἔξω,
 σ’ ἄλλες φωλιές νὰ τρέξω,
 ξεφώλιασε, καμὶὰ βολιά, κι ἄλλοι εἶναι ποὺ γεννᾶνε!

- Ἀπόδ'να, δευτερογεννᾶς!
- Πάη' ἦρθες στὸν ὄντά μου;
δὲ χόρτασες μ' ἐμένα;
Πουλή σου κλήσσησα ἕνα,
ἐγὼ ἔπληξα τὴν κούρνια μου, κοῦκε, γιὰ τὰ παιδιά σου.

Φορᾶς γιορντάνι στὸ λαιμό, γαλιάντρα. Μ' ἄμε τώρα
στὸ σιταροχωράφι,
τρῶγε σπόρους χρυσάφι
καὶ θὰ ἴβρεις στὴν ἀστρέχα σου, σὰ θὰ ἴρθεις, ἄλλα δῶρα.

Καλά, μυγούλι μου, τσατὶ γνωρίζω ἐγὼ ποιοὶ ὀρίζεις,
ζυγώνω δίχως ἦχο,
ἴέω, δὲ θὰ σὲ πετύχω,
ἔρχομαι, μπαίνεις στὴ φωλιά, φεύγω κι εὐθύς σκαρίζεις.

Σὰν τὸν περυσινὸ καιρὸ καὶ τὴ χρονιά τὴν ἄλλη,
μὲ τὰ φτερά τ' ἀνέμου,
φέρνω, γκιώνη, ἀδερφέ μου,
τὸ φύτρο μου, θὰ ξαναρθῶ τοῦ χρόνου ἐδῶ καὶ πάλι!

Μὴν τρέχεις, ἀιτομάχα μου, περβόλι σὲ περβόλι,
θὰ κρυώσουνε τ' ἀβγά σου,
μαζὶ μὲ τὰ δικά σου,
ἕνα κι ἐγὼ ἴχω, ἀνησυχῶ μὴν καταντήσει φῶλι...

Σύ, σταυρομύτικο πουλί, ποὺ τρῶς μὲ δυὸ κουτάλια,
ἐσύ, τσιγγανοπούλι,
στῶν πεύκων τὸ σακούλι,
κράτα τόπο, ξένος θὰ ἴρθεῖ νὰ μείνει, νὰ ἴχει ἀσφάλεια.

Μ' ἔδιωξε ὁ βλάχος, μ' ἔδιωξε μὲ τὴ χοντρή του ἀγκλίτσα
καὶ κρύφτηκα στὴ σοῦδα,
βοήθα, καλιακούδα,
κι ἂν ἀποδιώχνεις με κι ἐσύ, θὰ πάω στὴν καλογρίτσα.

Κανένας δὲ μὲ δέχεται νὰ μὲ φιλοξενήσει,
οὔτε κι ὁ αἰτὸς ὁ ρήγας,
δὲν εἶμαι του κολίγας,
γυρνῶ τὸν κόσμο γιὰ ἕνα ἀβγό, ἀπ' τὴν αὐγὴ ὡς τὴ δύση.

- Τί νὰ σοῦ πῶ, βρὲ φιδαιτέ, γεννᾶς ἀβγό μόνο ἕνα,
σ' ἐσὲ ἂν κάνω ταξίδι,
θὲ νὰ τὴ φάει τὸ φίδι
τὴ φιδαιτήνα, σκιάζομαι νὰ μὴ μὲ φάει κι ἐμένα.

Ἔτρεξα ἐδῶ, ἔτρεξα ἐκεῖ, σ' ὀλόκληρη τὴν πλιάση,
τρισεύγενο ἔχω πόθο,
τ' ἀβγό ἀφοῦ ἐγὼ δὲν κλώθω,
τὸ λιάζω στὸ προσήλιωμα, μὴ λάχει καὶ κλουβιάσει!

Ἡ κούκαινα εἶμαι τοῦ βουνοῦ, τὸν κοῦκον ἔχω ταῖρι,
πῆγα σ' ὅλη τὴ φύση,
ἂν κούρνια ἔχω ἀστοχήσει,
θὰ κηαίω πρωῖ, θὰ κηαίω βραδύ, θὰ κηαίω καὶ μεσημέρι...

Ἦ! ἐσεῖς πουλιὰ, αὐτιασῆτε με, περίσσεια εὐχαριστῶ σας,
πού 'φερ' ἀβγὸ κοντά σας,
τῆς φάγνας, τῆς ἀνάσας,
μανάδες, ἀλλὰ πιὸ πολὺ πού φίλτρο εἶχате κηώσας.

Ἦκου, βερβέρ' ἀσίγαστη, π' ἀπὸ 'να δένδρο σ' ἄλλο
πηδᾶς, μέχρι τὴ ράχη,
κούρνιες αὐτοῦ, μὴ λῆχει
καὶ τὶς χαλᾶσεις, ἔχω ἀβγά, θὰ βρεῖς καυγᾶ μεγάλο...

- Καλῶς τὴν τὴν μπιρμπίλω μου καὶ τὴν μπιρμπιλιανή μου!
- Καλῶς σ' νῦρα, γραμμένε!
- Γιὰ ἐσέ, κυρά, ὄλοι λένε.
- Ἄπὸ τὴν κούρνια μου ἔφυγα, γυρνῶ πιά στὴ σκεπή μου.

Κι ἐγὼ 'μια μάνα καὶ πονῶ. Ποιὰ πουλομάνα λῆει
πῶς δὲ γνωρίζει ὁ Πηάστης
τὰ φύλλη τῆς καρδιᾶς της;

Ἰδιοι κι οἱ πρῶτοι στεναγμοί, ἴδιοι κι οἱ τελευταῖοι.

Λάλη το, κοῦκε, λάλη το, ψηλὰ στὸ καραούλι,
τ' ὀλόδροσο τ' ἀγέρι,
λημέρι σὲ λημέρι,
νὰ πάγει τ' ἀνοιξιᾶτικο κι ὀλόχαρο καβούλι.

Ἦ Μάνς δείχνει τὴν ὄψη του κι ὁ Ἄπρίλης τὴ μορφὴ του,
τώρα κι ὁ κοῦκος ψάχνει,
τὴ φαμελιά του φτιάχνει,
κάθε φωλιά κρατᾶει ἀβγό, κάθε κούρνια παιδί του.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝ. ΣΑΝΤΑΡΜΗΣ

Γλωσσάρι ἰδιωματικῶν λέξεων καὶ ὀνόματα πουλιῶν

ἀγκλίτσα, *ή* = ραβδί τοῦ βοσκοῦ τῶν γιδοπροβάτων, ἔχει χειρολαβὴ στὸ ἐπάνω μέρος, πού μοιάζει σὰν ἀγκύλη, ἡ ὁποία ἀγκύλη ἔδωσε τ' ὀνομά της στὴν ἀγκλίτσα, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποβλή τοῦ γράμματος υ, ἡ ὁποία στὴν ἀρχικὴ της ὀνομασίᾳ λεγόταν ἀγκυλίτσα.

ἀπδόνι, *τό* = μικρὸ πουλί, στὸ μέγεθος τοῦ σπουργιτιοῦ, τὸ φτέρωμά του ἔχει χρῶμα ξανθομελαχρινό. Ζεῖ σὲ θάμνους καὶ πυκνὰ καὶ ὑγρὰ δάση.

Ἄγαπᾶ τὴ γαλήνη τῶν λόγγων. Τὸν Ἄπρίλη χτίζει τὴ φωλιά του μὲ ψιλὰ ψιλὰ καὶ μακριὰ καλαμάκια ἀπ' τοὺς ἀγρούς, σὰν τρίχες, τὴ στρώνει ἐσωτερικὰ μὲ ἀπαλὰ πούπουλα, μοιάζει δὲ ἡ φωλιά, ἀποτελειωμένη, σὰν μαστὸς μαλιτζας γίδας. Δὲ ζεῖ σκληραβωμένο σὲ κλουβί. Τρέφεται μὲ ἔντομα καὶ σκουλήκια. Τὸ κελήδημά του εἶναι μελωδικό, γλυκόφθογγο, μὲ ἀνεβάσματα καὶ κατεβάσματα ἠχητικά, πού σαγηνεύει τὸν ἀκροατή, τὶς πρῶτες καὶ τὶς βραδινὲς ὥρες. Τὴν ἐποχὴ τῶν ἐρώτων, ἀναβηύζουν ἀπ' τὸ λαρύγγι του οἱ εὐγενέστερες νότες τῆς μουσικῆς, πού εἶναι ἀμίμητες. Τραγουδᾶ μόνο τὴν ἀνοιξη.

Ἄρσεται καὶ στὴ συντροφιά τοῦ ἀνθρώπου. Ἐγώ, Ἀπρίλη μῆνα, πῆγα σὲ ρεματιὰ ὄρεινὴ μὲ πλάτανια καὶ ἄλλα δένδρα καὶ στάθηκε ὄρθιος. Ἐκεῖ ἦταν κατοικία ἀηδονῶν. Κάθε ἓνα εἶχε τὴν ἐμβέλειά του. Στεκόμουν ἀμίλητος καὶ ἀσάλευτος καὶ μόνον ἄκουγα τὶς μελωδίες τους. Μεθοῦσα ἀπ' τοὺς ἥχους. Μὲ ζύγωσαν, ὡς ἓνα μέτρο, καὶ μὲ κοιτοῦσαν. Ἔνα ἀηδὼν ἦρθε τόσο κοντά, ποὺ ἂν ἄπλωνα τὸ χέρι μου γρήγορα, θὰ τὸ ἔπιανα.

ἀιτομάχαινα, ἡ = ἐνδημικὸ πουλί, καλοκαιρινό, εἶναι τὸ τρίτο σὲ μέγεθος ἀπὸ τὰ 3 γνωστὰ εἶδη ἀιτομάχων, εἶναι ὁ μικρόσωμος κεφαλήσ, ποὺ λέγεται ἀιτομάχος ὁ μικρός, μεγαλύτερος ἀπ' τὸ σπουργίτι, ἡ πλάτη του εἶναι καφέ, ἡ κοιλιὰ του σταχτιά, μὲ διάφορες χρωματικὲς παραηλιαγές, σ' ἄλλους σταχτιὲς μὲ μαύρα ποικίλματα, σ' ἄλλους μονόχρωμες, τὸ ράμφος του εἶναι ἰσχυρό, κι ἂν πληγωθεῖ, ἀνοίγει τὰ φτερά καὶ χτυπᾷ τὸν κυνηγὸ καὶ τὸν καταδαγκώνει, ἐνεδρεύει τὴ λεία του σὲ γυμνὸ κλαδί. Ἄλλα εἶδη εἶναι ὁ ἀιτομάχος ὁ κοινός, ὁ ἀιτομάχος ὁ κόκκινος κι ὁ ἀιτομάχος ὁ μεσημβρινός, ποὺ δὲν ἔρχεται στὴ χώρα μας.

ἀμπάρα, ἡ = αὐλόπορτα.

ἀστοχῶ = λησμονῶ, ξεχνῶ.

ἀστρέχα, ἡ = τὸ γέισο τῆς στέγης τοῦ σπιτιοῦ, ἀπὸ ὅπου στάζουν τὰ βροχόνερα, σιάχος, ξεστοχί, σταλιάχτρα.

αὐτιάζομαι = στήνω αὐτὶ καὶ ἀκούω προσεκτικὰ κάτι, ἀφουγκράζομαι, ἀκουρμαίνομαι.

βασιλίσκος, ὁ = μικροσκοπικὸ πουλί, τὸ μικρότερο πουλί τῆς χώρας μας, τὸ σῶμα του δὲν ὑπερβαίνει τὸ μέγεθος τῆς δαχτυλήθρας, ἔχει μῆκος 8-9 ἑκατοστά, ζυγίζει μόλις 5,5 γραμμάρια, ἡ ράχη του εἶναι ἀνοιχτοπράσινη, ἡ κοιλιὰ του ὑπόλευκη καὶ τὸ κεφάλι του κίτρινο, μιὰ μαύρη ἰωρίδα περνᾷ ἀπὸ τὸ μάτι καὶ τὸ ἔντονα ἄσπρο φρύδι, τὸ ἀρσενικὸ φέρει στὸ κεφάλι μικρὸ πορτοκαλὶ ἰοφίο, ποὺ μοιάζει σὰν βασιλικὴ κορῶνα καὶ σχηματίζει σταυρό, γι' αὐτὸ ὀνομάσθηκε βασιλίσκος ἢ βασιλάκης ἢ σταυρούγι, τὸ σκουφάκι στὸ θηλυκὸ εἶναι κίτρινο, βιότοπός του εἶναι τὰ κωνοφόρα δάση, τὰ πεῦκα, ἡ μονότονη φωνή του ἀπὸ χαμηλὴ ἠχητικὴ κλίμακα ἀνεβαίνει, λέγοντας: σισί-σισί-σισιά. Τὸν βασιλάκη τὸν εἶχα ξαναδεῖ, τὸ θηλυκὸ μόνο. Σ' ἓνα πεῦκο βλῆπω ἓναν βασιλάκη, ποὺ ἔψαχνε γιὰ τροφή, ἦταν κοντὰ στὸ κεφάλι μου. Κοιτῶ πάνω ἀπ' τὸ δικὸ του κεφάλι ἓνα σὰν πολυχρῶμο κλαδί. Εἶπα, τσακίσθηκε κλῶνος καὶ τὸν κουβαλᾷ. Δὲν ἦταν ὅμως κλωνάρι, ἀλλὰ ἡ μεγαλοπρεπὴς κορῶνα (σταυρούγι) τοῦ ἀρσενικοῦ πουλιοῦ.

βερβέρα, ἡ = τρωκτικὸ ζῶο, τὸ ὠραιότερο ἀπ' ὅλα τὰ τρωκτικά, ἀποτελεῖ στολίδι τῶν λόγγων, τὸ σῶμα του ἔχει μῆκος 20 ἑκατοστά, καὶ ἄλλη

τόσο μακριὰ εἶναι ἡ θαυμάσια θυσανωτὴ οὐρά του, ποὺ τὴν κρατεῖ πάντοτε ἀνασηκωμένη καὶ τὴν ἰσκιώνει, θυσάνους, ἐπίσης, φέρει καὶ στὴν ἄκρη τῶν αὐτιῶν του, τὸ σῶμα του στὴ ράχη εἶναι κοκκινόφαιο καὶ στὴν κοιλιὰ του ἄσπρο, ζεῖ στὰ δάση καὶ φωλιάζει σὲ ψηλὰ δένδρα, ὅπου μὲ εὐκολία πηδᾷ ἀπὸ τὸ ἓνα κλαδί στὸ ἄλλο, μὲ πηδήματα 3-4 μέτρων μήκους, τρέφεται μὲ βήλαστάρια καὶ κυρίως μὲ φρούτα, βελάνια, κουκουνάρια καὶ καρύδια, ποὺ τ' ἀποθηκεύει σὲ κουφάδες δένδρων, γιὰ τὴ χειμωνιάτικη τροφή του, ἔχει φοβερὸ ἐχθρὸ τὸ κουνάβι, βερβερίτσα, σκίουρος.

βιλαέτι, τό = μεγάλη διοικητικὴ περιφέρεια, ἐπικράτεια.

βουργάρα, ἡ = πουλί ἀποδημητικὸ (μέροψ), στὸ μέγεθος τῆς τσίχλας, ἔχει σῶμα σπασθᾶτο, ράμφος μακρὸ, μυτερὸ καὶ κάπως γυρισμένο, τὰ πόδια του εἶναι κοντά, θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὠραιότερα πουλιά, συνδυάζονται στὸ σῶμα του θαυμάσια τὸ κίτρινο, τὸ θαλασσί, τὸ πράσινο, τὸ ἄσπρο καὶ τὸ μαῦρο, ζεῖ στὶς ἀπότομες χωμάτινες ὄχθες τῶν ποταμῶν, ποὺ δημιουργεῖται τοίχωμα, ὅπου ἀνοίγει μὲ τὸ ράμφος του ὀριζόντια βαθιὰ σήραγγα καὶ γεννᾷ τ' ἄβγά του, πετᾷ ψηλὰ στὸν οὐρανὸ πρὶν ἀπ' τὴ βροχόπτωση, ἡ φωνή του εἶναι βούρου, βούρου, ἀπ' ὅπου ὀνομάσθηκε βουργάρα, ἔχει τὸ αἶσθημα τῆς ἀλληλοβοήθειας, τρέφεται μὲ μέλισσες, μελισσοουργός, μελισσοφάγος, μελισσολόγος, ἀγριοκελίδο, κούρνουπας.

γαλιάντρα, ἡ = ἀγροδίαιτο πουλί, στὸ μέγεθος τῆς σιταρήθρας, ἔχει χρῶμα γεῶδες μὲ ἐπίξανθες βοῦθες στὸ σῶμα καὶ ἐπίξανθη, ἐπίσης, στενὴ ἰωρίδα στὶς ἄκρες τῶν πηδαλιούχων φτερῶν του, στὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ λαιμοῦ ὑπάρχει ἓνα μαῦρο περιλαίμιο, ἀπὸ τὸ πλάτος τοῦ ὁποῖου γνωρίζεται ἂν εἶναι ἀρσενικὴ ἢ θηλυκὴ ἢ γαλιάντρα, ἡ θηλυκὴ, μὲ στενὸ περιλαίμιο, δὲν τραγουδᾷ, ἡ ἀρσενικὴ, ἡ αἰοδός, γεμίζει μὲ τὸ γλυκὸ λάλημά της τὶς σιταροεκτάσεις, κάνοντας ἀτελείωτους κύκλους στὸν ἀέρα.

γκιζερῶ = περιφέρομαι, σεργιανῶ.

γκιώνης, ὁ = μικρὸ πουλί, νυκτόβιο, τὸ μικρότερο ἀπὸ τ' ἀρπακτικά, λίγο πιὸ μεγάλο ἀπὸ τὴ σιταρήθρα, ἀνήκει στὴν οἰκογένεια τῆς κουκουβάγιας, ἐπάνω στὸ κεφάλι του ἔχει 2 ὀλόρθα φτερωτὰ ἰοφία, ἓνα δεξιὰ κι ἓνα ἀριστερά, τὸ ὄνομά του τὸ πῆρε ἀπὸ τὴ μονοσύλληθη ἰληπημένη φωνή του, ποὺ λέει: γκιών-γκιών. Ἡ λαϊκὴ παράδοση λέει πὼς ἦταν 2 ἀδέρφια, ὁ ἓνας λεγόταν Ἀντώνης κι ὁ ἄλλος ἦταν δραγάτης (φύλακας) στ' ἀμπέλια. Τὸν Ἀντώνη, τὴν ὥρα ποὺ ἐκλεβε, σὲ ξένο ἀμπέλι, σταφύλια, τὸν τουφέκισε ὁ φύλακας καὶ διαπίστωσε πὼς σκότωσε τὸν ἀδερφὸ του. Ζήτησε ὁ φονιὰς ἀπ' τὸν

Θεὸ καὶ τὸν μεταμόρφωσε σὲ πουλί, καὶ γυρίζει τὶς νύχτες κι ἀπὸ δένδρο σὲ δένδρο κλαίει τὸν ἀδερφό του, λέγοντας μὲ τὴ φωνή του: γκιῶν, γκιῶν, δηλαδή, Ἀντώνη, Ἀντώνη. Τοῦ ἀρέσει τοῦ πουλιοῦ νὰ ζεῖ σὲ κατοικημένα μέρη.

καβούλι, τό = συνθηματικὸ σημάδι συνεννόησης μὲ τουφέκι, μὲ σφύριγμα, μὲ χουγιατό, μὲ φωτιά, ἀκουσικὴ δηλαδή καὶ ὀπτικὴ τηλεγραφία, σύνθημα, συμφωνία.

καλιακούδα, ἡ = εἶδος κορακιοῦ, τὸ μικρότερο ἀπ' ὅλα τὰ κορακοειδῆ, ἔχει φτέρωμα ὀλόμαυρο, ζεῖ κοπαδιαστά, τρώει ἔντομα, κάμπιες, ποντίκια, ληηλατεῖ τὰ περιβόλια καὶ τὰ σπαρτά, προτιμᾷ τὰ σιτηρά, φωλιάζει σὲ δένδρα καὶ σὲ χαλάσματα σπιτιῶν, κάργια, σιταροκόρακας, κόρακας ὁ καρποπόλος, κοραντζᾶς.

καλογρίτσα, ἡ = μικρὸ πουλί, μικρότερο ἀπ' τὸ σπουργίτι, μὲ κάπως μακριὰ οὐρά, εἶναι μαῦρο σ' ὅλο τὸ σῶμα του, συχνάζει στοὺς θάμνους καὶ στοὺς φράχτες τῶν περιβολιῶν, στὰ κλαδιά τους κοντὰ στὴ ρίζα, καλογρίτσα, καλόγρια.

καρακάξας, ὁ = πουλί ἀποδημητικὸ, ἔρχεται τὴν ἄνοιξη καὶ φεύγει τὸ φθινόπωρο, εἶναι μεγαλύτερο ἀπ' τὸν κότσυφα, πιὸ μεγάλος ἀπ' τὰ 3 εἶδη τῶν αἰτομάχων, ἔχει σταχτιά ράχη καὶ ἄσπρο τὸ ἄλλο σῶμα του, τὰ φτερά του παρουσιάζουν ἀσπρόμαυρες ραβδώσεις, ποὺ φαίνονται κατὰ τὸ πέταγμά του, μιὰ πηλατὰ καὶ μαῦρη λωρίδα ἀρχίζει ἀπὸ τὰ μάτια καὶ καταλήγει στὸν λαιμό, τὸ χοντρὸ ράμφος του εἶναι δυνατό, ἡ φωνή του μοιάζει σὰν τῆς καρακάξας. Ἔχει χαρακτῆρα μοναχικὸ καὶ ἄγριο, εἶναι ἐριστικὸ πουλί καὶ συχνὰ φιλονικεῖ μὲ τοὺς συντρόφους του. Διακρίνεται γιὰ τὴν ὀξεῖα ὄρασή του. Τὴ φωλιά του τὴ φτιάχνει σὲ δένδρα, σὲ ἀγκαθωτὲς ἀγκορτσιῆς καὶ θάμνους. Τὰ ὀλόλευκα ἀβγά του εἶναι διάστικτα μὲ σκοτεινὲς κηλίδες. Τὰ παιδιά του τὰ ὑπερασπίζεται μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς του. Καιροφυλακτεῖ τὴ λεία του ἀπὸ κορφινὸ κλαδί, τὴν ὁποία καρφώνει σὲ βελόνα ἀγκαθωτοῦ θάμνου καὶ τὴν τεμαχίζει. Ὀνομάζεται διπλοκεφαλῆς, παρδαλός, λιάρος, λιάριζας. Ἄλλα εἶδη εἶναι ὁ μικρόσωμος κεφαλῆς, ὁ αἰτομάχος ὁ κόκκινος κι ὁ αἰτομάχος ὁ μεσημβρινός, ποὺ δὲν ἔρχεται στὴ χώρα μας.

κίτσα, ἡ = ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ τρυγωνιοῦ, συγγενεὺι μὲ τὴν καρακάξα, ἡ οὐρά της εἶναι μακριά, τὸ χρῶμα της κοκκινόφαιο, τὰ φτερά της γεμάτα χρώματα, φινετσάτη, στολιδιάρη. Εἶναι πουλί ζωνρὸ, ἔξυπνο καὶ παμπόνηρο. Λέγεται ἡ ἄλεπου τοῦ ἐναέριου βασιλείου. Πετᾷ ἀπὸ δένδρο σὲ δένδρο πολὺ προσεκτικὰ. Φλύαρη καὶ μιμητικὴ, κάνει τὴ φωνὴ τῆς γάτας, τοῦ σκυλιοῦ κι ἄλλων ζώων. Εἶναι κλεπτομανῆς, ἀρπάξει ἀντικείμενα ποὺ λάμπουν. Τρώει ιδιαίτερα τὸ κλωρὸ καλαμπόκι στὸ χωράφι καὶ ἄλλα

φρούτα. Ἀκόμα, προτιμᾷ πολὺ τὰ βελανίδια. Ἐπιλέγει, γιὰ στέκι της, καθαρὰ λιμέρια. Γιὰ κάποιον ἄνθρωπο ποὺ κλευάζει ἄλλον, ἔντιμο ἄνθρωπο, ἡ μάνα μου ἔλεγε. «Αὐτὸς γελάει (ἐμπαίζει) τῆς κίτσας τὸ κλαρί». Τὰ σκιάχτρα στοὺς ἀγροὺς δὲν τὰ φοβᾶται, φοβᾶται μόνο τὸν σπάγγο μὲ τὸν ὁποῖο περιζώνουν οἱ γεωργοὶ τὰ σπαρτά τους καὶ κρεμοῦνε στὸ σχοινὶ πανιὰ καὶ παρδαλὰ χαρτιά. Ἐπειδὴ εἶναι φιλόπονη, ὑποψιάζεται ὅτι μὲ τὸ νῆμα τῆς ἔστησαν παγίδα, καὶ δὲν πλησιάζει τὴν καλλιέργεια.

κλωσμά, τό = τὸ ἀβγὸ τοῦ πουλιοῦ ποὺ προορίζεται γιὰ κλωσίμο.

κολίγας, ὁ = ὁ καθέννας ἀπὸ τοὺς συνέταιρους γεωργούς, ποὺ δανεῖζουν ἀμοιβαῖα τὰ ζῶα τους γιὰ τὶς γεωργικὲς καλλιέργειες, σέμπρος.

λάκκα, ἡ = ἐπίπεδος ἄδενδρος τόπος, ξέφωτο, ξέθρα, μαδάρα.

μπιρμπίλω, ἡ = κομψή, χαριτωμένη, ναζιάρη.

μυγούλι, τό = μικρὸ πουλί, ἐκτοπιστικὸ, ἔντομοφάγο, μὲ χρῶμα στὴ ράχη ἀνοιχτὸ λαδί, στὸ στήθος καὶ στὴν κοιλιά του ἀνοιχτὸ σταχτι καὶ κίτρινο, ἔχει λεπτό, μονόφωνο λάλημα, ζεῖ κατὰ ζεύγη, ὅπου πετᾷ τὸ ἕνα, ἐκεῖ κοντὰ βρίσκεται καὶ τὸ ταῖρι του, δὲ φοβᾶται τὸν ἄνθρωπο, γι' αὐτὸ τὸ βλέπει κανεὶς στοὺς κήπους, στὰ μπαλκόνια τῶν σπιτιῶν, στὶς γλιάστρες, νὰ ψάχνει γιὰ ἔντομα καὶ γι' ἀβγά ἐντόμων, κίτρινακι.

ὄρτυκι, τό = πουλί μὲ ἀβγολόμορφο σῶμα, ἔχει μικρὸ κεφάλι, τὸ φτέρωμά του εἶναι κίτρινοκάστανο μὲ πολλὲς κηλίδες καὶ στίγματα, διαθέτει πόδια γερά, γιὰ τὸ περπάτημα, γιὰτὶ προτιμᾷ νὰ τρέχει στοὺς ἀγροὺς, παρὰ νὰ πετᾷ, ἐπειδὴ τὸ πέταγμά του εἶναι μὲ γρήγορο, ἀλλὰ δύσκολο, ἐκεῖ ποὺ τὸ βλέπεις μπροστά σου, ἀμέσως τὸ χάνεις ἀπ' τὸ περπάτημα, ἡ φωνή του εἶναι μονοσύλλαβη καὶ γλυκιά, προτιμᾷ τὰ χωράφια μὲ τριφύλλι, μὲ καλαμπόκι, μὲ βαμπάκι, ἀλλὰ καὶ τὰ μπουστάνια, μόνο νὰ ἔναι ποτισμένα καὶ ὑγρὰ αὐτὰ τὰ χωράφια, βγαίνει γιὰ βοσκὴ περισσότερο τ' ἀπογεύματα καὶ τὰ βράδια, ἀρκεῖ νὰ ἔναι δροσερά.

πιλαλῶ = τρέχω γρήγορα.

πρόγκος, ὁ = τὸ διώξιμο μὲ φωνὲς ἢ μὲ θόρυβο ἀνθρώπου, ζῶου, πουλιοῦ.

σάρα, ἡ = χαλικότοπος σὲ πηλαγία βουνοῦ ἢ ὄχθης, ποὺ τροφοδοτεῖται μὲ πέτρες κάθε μεγέθους ἀπὸ τὴν ἀποσάθρωση τῶν ὑπερκειμένων βράχων, κυλήστρα.

σιάδι, τό = λιβάδι.

σκαρίζω = βγάζω τὰ ζῶα στὴ βοσκὴ, ξεκινῶ γιὰ κάπου, πρωτοπερπατῶ (γιὰ βρέφος).

σούδα, ἡ = χαντάκι, στενὴ διάβαση.

σουσουλήθρα, ἡ = μὲ τὸ ὄνομα σουσουλήθρα ὑπάρχουν 2 εἶδη, ἡ λευκόφαιη καὶ ἡ κίτρινη, οἱ μακριὲς οὐρὲς τους εἶναι ἀεικίνητες, κι ἀπ'

αυτό το ιδίωμα πήραν τ' ὄνομά τους. Διακρίνονται για τὴν εὐδιαθεσία κι ἔχουν ἠχηρὸ κελάηδημα. Συναντιοῦνται στὰ τρεχούμενα νερά τῶν αὐθακίων καὶ στὰ χωράφια μὲ καλαμπόκι, μὲ τριφύλλι, μὲ μπουσάνι, τὴν ὥρα ποὺ τὰ ποτίζουν οἱ γεωργοί. Τοὺς ἀρέσουν οἱ στέγες τῶν κεραμιδοσκεπαστων σπιτιῶν, ὅπου ἀλληλοκουνηγοῦνται.

συκοφαγᾶς, ὁ = ἐνδημικὸ πουλί, ὁ ὀρίοιλος, μεγαλύτερο ἀπ' τὸν κότσυφα, τὸ ἀρσενικὸ ἔχει ὠραῖο χρυσοκίτρινο χρῶμα, οἱ φτεροῦγες του εἶναι μαῦρες, μαύρη εἶναι κι ἡ οὐρά του, ἐνῶ τὸ θηλυκὸ εἶναι πρασινοκίτρινο, τρέφεται μὲ κάμπιες καὶ κυρίως μὲ σῦκα ἀπ' τὴς συκιές, ἀπ' ὅπου πήρε τὸ ὄνομά του, συκοφάγος, κιτρινοπούλι.

τρυγόνα, ἡ = εἶναι πουλί ἀγροδαίαιτο, προτιμᾷ μέρη ἀπόμακρα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν θόρυβο, ἐρημικά. Ἔχει τὸ σῶμα τῆς δεκαοχτούρας, ἀλλὰ καὶ τὸ χρῶμα της, εἶναι ξανθοκαφέ. Κάθεται στὰ δένδρα ὅλη μέρα. Τρέφεται μὲ καλαμπόκι, σιτάρι, σπόρους ἄγριων φυτῶν, καθὼς καὶ ἔντομα, ἀκρίδες, τζίτζικες, πεταλοῦδες. Ἡ τρυγόνα ἡ θηλυκὴ θεωρεῖται τὸ πρότυπο συζυγικῆς πίστεως. Συμπεριφέρεται στὸν σύζυγό της μὲ παροϊμιώδη τρυφερότητα καὶ παραμένει πιστὴ σ' αὐτὸν σὲ ὅλη τὴ ζωὴ της. Κι ἂν πεθάνει ὁ σύζυγός της, μένει νηστική, ἀπὸ τὴ θλίψη της, γιὰ ἀρκετὲς μέρες. Καὶ χήρα στὴν ὑπόλοιπη ζωὴ της! Εἶναι ὅμως ξακουσμένη τεμπέλα. Γιὰ νὰ φτιάξει τὴ φωλιά της, μαζεύει λίγα ξυλαράκια, τὰ τοποθετεῖ ἄτεχνα στὰ χαμηλὰ μέρη τοῦ δένδρου, καὶ εἶναι θαῦμα πῶς κρατοῦνται τ' ἀβγά της. Ἄν ἀγγίξει κανένας τ' ἀβγά της, ὅταν ἀπουσιάζει τὸ ζευγάρι, τὸ ἀντιλαμβάνεται μὲ τὴν ὄσφρησή της καὶ τὰ ἐγκαταλείπει. Γεννᾷ 2 φορές τὸν χρόνο. Κατοικεῖ σὲ πεδιναὶ καὶ σὲ ὄρεινα μέρη, προτιμᾷ τὰ δροσερά. Οἱ φθόγγοι τῆς φωνῆς της εἶναι: τούρ-τούρ, τούρ-τούρ, γι' αὐτὸ λέγεται καὶ τουρτούρα.

τσατί, τό = πρόχειρο καλὺβι, τσαντίρι, τσατούρα.

τσιγγανοπούλι, τό = μικρὸ πουλί, μεγαλύτερο ἀπ' τὸ σπουργίτι, ζεῖ στὰ κωνοφόρα δάση, τὸ ἀρσενικὸ ἔχει χρῶμα κόκκινο στὸ σῶμα καὶ μαῦρο στὰ φτερά καὶ στὴν οὐρά, ἐνῶ τὸ θηλυκὸ εἶναι σταχτοπράσινο καὶ κίτρινο, τὸ ὄνομά του τὸ πήρε ἀπ' τὸ διασταυρούμενο ράμφος του, λέγεται καὶ σταυρομύτης ἢ γυφτοπούλι, ἐπειδὴ διαρκῶς γυρίζει στὰ πεῦκα, σὰν τοὺς περιπλανώμενους τσιγγάνους.

τσικλιτάρια, ἡ = τσικλιτάρια ἢ ξυλοφαγὰς ὀνομάζεται ὁ δρυοκολάπητος, ὠραιότατο πτηνὸ, μικρότερο ἀπ' τὸ σπουργίτι, ἔχει πολυχρῶμο φτέρωμα, τὸ σπῆθος του εἶναι ἄσπρο ὡς τὰ πόδια, πίσω ἀπ' τὰ πόδια εἶναι κεραμιδί, τὰ φτερά του στὰ πλάγια παρουσιάζουν μαῦρο συνεχὲς χρῶμα κι

ἀπ' τὴ μέση τους καὶ πίσω εἶναι διάστικτα ἀπὸ ἄσπρες κουκίδες, στὸ κέντρο ἢ ράχη του ἔχει μεγάλο ἄσπρο κομμάτι, καθὼς καὶ στὸν αὐχένα, τὸ κρανίον του ἐπάνω εἶναι μαῦρο, ἀσπράδι ἀπλώνεται ἀπ' τὸ μάτι μέχρι πίσω στὸ κρανίον, μιὰ ταινία μαύρη ξεκινᾷ ἀπ' τὸ αὐτί, κάνει ἡμικύκλιο, κατευθύνεται ὡς τὴ ρίζα τοῦ ράμφους τὸ ἕνα σκέλος καὶ τὸ ἄλλο σκέλος περνᾷ ἀπ' τὸ λαιμὸ πίσω καὶ κατεβαίνει στὸ σπῆθος. Τὸ ράμφος του εἶναι ἰσχυρὸ, ἡ γλιῶσσα του κολληδῶδης καὶ σκληροκόμορφη, μὲ ἄκρη κερατοποιημένη, ἔχει 2 δάχτυλα γυρισμένα πίσω καὶ τ' ἄλλα πρὸς τὰ μπρός, ἐξοπλισμένα μὲ δυνατὰ νύχια. Ἀναρριχίεται μ' εὐκολία σὺς κορμούς τῶν δένδρων, τῶν ὁποίων τρυπᾷ τὴ φωλιόδα καὶ βρίσκει ἔντομα καὶ σκουλήκια. Κατασκευάζει τὴ φωλιά του, σκαλιζοντας τὸ ξύλο τῶν δένδρων, δημιουργώντας κατάλληλο κοίλωμα.

τσιροβάκα, ἡ = ἀποδημητικὸ πουλί, μικρότερο ἀπ' τὸ σπουργίτι, ἔρχεται νωρὶς τὴν ἀνοιξη, ἔχει σταχτὴ σῶμα καὶ μαῦρο κεφάλι, σὰν νὰ φορᾷ σκουφί, εἶναι ἔντομοφάγο, ζεῖ στὰ φυλλοβόλα δένδρα τῶν πλαγιῶν καὶ στοὺς θάμνους, στοὺς ὁποίους τραγουδᾷ, ἰδιαίτερα τὰ μεσημέρια, ποὺ σταματᾷ ὁ θόρυβος τῶν δρόμων, περνώντας ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί, τὸ κελάηδημά του μοιάζει, πολλὰς φορές, μὲ τοῦ ἀηδονιοῦ, γι' αὐτὸ ὀνομάζεται καὶ ψευτάηδονο, θαμνοτισοβάκα, σιλιβία ἢ μελινοκέφαλη.

φάγνα, ἡ = τροφή.

φιδαιτός, ὁ = αἰτὸς μεσαίου μεγέθους, ἔχει μακριῆς φτεροῦγες, μεγάλο κεφάλι καὶ διευρυμένα κίτρινα μάτια, τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν του εἶναι κοντά, ποὺ τὸν βοηθᾶνε στὴ σύλληψη τῶν φιδιῶν, στὰ ὁποῖα ἔχει εἰδικευθεῖ, ἡ κοιλία καὶ τὸ ὑπόλοιπο κάτω μέρος εἶναι ἄσπρα μὲ ἀραιῆς ἢ πυκνῆς καφετιῆς κηλίδες, τὰ πόδια του γκριζογάλαζα. Πετᾷ ἀνάλαφρα. Τρέφεται μὲ φίδια, μὲ σαῦρες, μὲ μικρὰ θηλαστικά. Δὲν εἶναι ἄτρωτος στὰ δηλητηριώδη ἔρπετά, γι' αὐτὸ τὰ ἀποφεύγει. Τὰ πόδια του προστατεύονται μὲ κοντὰ καὶ σκληρὰ λέπια. Ζεῖ σὲ λόφους μὲ δένδρα, σὲ πεδιάδες καὶ σὲ ξερὸτοποιους μὲ πέτρες καὶ θάμνους. Κάθε χρόνο, τὸ ζευγάρι χτίζει καινούργια φωλιά, σὲ κορφὴ δένδρου, μὲς σὲ δάσος. Γεννᾷ μόνο ἕνα ἀβγό, ποὺ τὸ κλωσᾷ συνήθως μόνο τὸ θηλυκὸ πτηνὸ.

φῶλι, τό = τὸ γνήσιο ἀβγὸ ἢ τὸ τεχνητό, στὴ φωλιά τῆς κότας, νὰ προσεληκασθεῖ ἡ κότα, γιὰ νὰ γεννήσει νέο ἀβγό, φῶλιος (ἡ λέξη προέρχεται ἀπ' τὴ φωλιά).

Συντροφιά με τὸν ἑαυτό μου καὶ τὶς σκέψεις μου

Διάβασα, μοῦ εἶπε μιὰ φίλη, γιὰ τὴν καινούργια σου παρέα «με τὸν ἑαυτό σου καὶ τὶς σκέψεις σου». Πῶς τὰ καταφέρνεις, ἀλήθεια, με αὐτὲς τὶς δυὸ δυσκολίες; Γιατὶ πιστεύω ὅτι θέλεις νὰ ἀκούσεις ἀπὸ μιὰ ἄλλη «πῶς θὰ περάσεις τὸ καλοκαίρι» καὶ ὅ,τι ἀκούσεις θὰ τὸ φιλτράρεις με τὴ σκέψη σου, ρωτώντας τὴν ἂν αὐτὸ ποὺ ἄκουσες εἶναι σωστὸ ἢ ὄχι. Τόσο δεμένες εἶστε μεταξύ σας!!!

Καὶ συνέχισε ἡ φίλη, κι ἄς ποῦμε ὅτι ἀναρωτιέσαι πῶς θὰ 'θελῆς καὶ ποῦ νὰ περάσεις τὶς καλοκαιρινές σου διακοπές, καὶ ἴσως σοῦ πρότεινε βουνὸ ἢ θάλασσα καὶ νὰ σοῦ ἔλεγε τὶς προτάσεις της. Καὶ ἀκούγοντας θὰ ἔκλεινες τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σου καὶ θὰ ἀκολουθοῦσες ὅ,τι θὰ νόμιζες πῶς θὰ ἦταν τὸ καλύτερο.

Καὶ ὅταν ἐγὼ βρισκόμουν θὰ στὴν κατάσταση τῆς ὄνειροπόλησης, ἡ σκέψη μου θὰ χαμογελοῦσε καὶ θὰ μοῦ ἔλεγε: «Ὁχι γιὰ ἐσένα, καλή μου. Δὲν τὰ φτάνεις ἐσὺ αὐτά. Δὲν σοῦ ἀρκεῖ μόνο αὐτὸ ποὺ μπορεῖς τώρα νὰ κάνεις χωρὶς ἀπαιτήσεις καὶ πολυτέλειες;».

Ἔστερα ἀπὸ αὐτὸ ποὺ μοῦ εἶπε ἐπανῆλθα στὴν πραγματικότητα.

Ὅταν μεγαλιώσει ὁ ἄνθρωπος, δυστυχῶς δὲν

ὑπάρχουν πολλὲς φίλες ὅπως παλιά! Ποῦ νὰ σὲ ἀκοῦνε καὶ νὰ ἔχουν τὸν χρόνο νὰ σὲ συμβουλευθεῖσουν κιόλας. Καὶ στὶς δυσκολίες νὰ ἔρχονται νὰ σὲ παρηγορήσουν, νὰ σὲ βοηθήσουν, λέγοντάς σου νὰ ἐλπίζεις καὶ ὅτι ὅλα θὰ διορθωθοῦν.

Λέτε νὰ εἶναι κακὴ παρέα «ὁ ἑαυτός μου καὶ οἱ σκέψεις μου»; Ἄλλὰ οἱ τελευταῖες οἱ σκέψεις με προσγειώνουν ἀμέσως με τὶς κακοτοπιές τῆς ζωῆς καὶ με ἓνα πικρὸ λόγο μοῦ ἔλεγε: «Τὰ ὄνειρα καὶ οἱ προσδοκίες φτάνουν σὲ ἐσένα μόνον ὡς ἐκεῖ ποὺ μπορεῖς νὰ τὶς κανεῖς. Μάθε νὰ εἶσαι ἱκανοποιημένη με τὴ σχετικὴ ὑγεία ποὺ ἔχεις, ἀνάλογα με τὰ χρόνια ποὺ κουβαλᾷς στὴν πλάτη σου». Πικρὲς ἀλήθειες δηλαδή!

Αὐτὰ σκεφτόμουν, καὶ τελικὰ ἀποφάσισα ὅτι μοῦ φτάνει μᾶλλον ἡ παρέα τοῦ ἑαυτοῦ μου, με τὶς σκέψεις μου, ποὺ με προσγειώνουν ἀνάμεσα κάθε φορὰ ποὺ ὄνειρεύομαι πράγματα ποὺ δὲν μπορῶ νὰ φτάσω καὶ νὰ ἱκανοποιήσω.

Καλὲς μου φίλες, εὐχομαι σὲ ὅλες μας καλὸ καλοκαίρι, ὅσο «μποροῦμε» με ὑγεία καὶ χαρά, καὶ καλὴ ἀντάμωση τὸ φθινόπωρο!

ΛΙΤΣΑ ΑΠΑΛΑΚΗ

Εἰς Ἀννημόσνον

Ἑλένη (Λέλα) Μποζώνη (1930-2024)

Ἡ Ἑλένη (Λέλα) Μποζώνη ἦταν τὸ τέταρτο ἀπὸ τὰ ὀκτῶ παιδιά τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς Ὑλγας Ἀδάμη. Μεγάλωσε σὲ μιὰ οἰκογένεια μὲ χριστιανικὲς ἀρχές, καὶ πολὺ νωρὶς φάνηκαν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς προσωπικότητάς της: πρόσχαρη ἀλλὰ καὶ σοβαρὴ, δυναμικὴ, κοινωνικὴ, δραστήρια, ὀργανωτικὴ, εὐφυής, ἀνεξάρτητη ἀλλὰ καὶ πειθαρχημένη, ἐργατικὴ, ὑπεύθυνη, συνεπής, διορατικὴ, αἰσιόδοξη ἀλλὰ καὶ προσγειωμένη, μὲ ζωντανὴ πίστη στὸν Θεό, μὲ ἀγάπη καὶ ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς ἄλλους, πρόθυμη νὰ συμπαρασταθεῖ ποικιλοτρόπως σ' ὅσους ἀντιμετώπιζαν δυσκολίες.

Στὰ ἐφηβικὰ της χρόνια συμμετείχε στὶς Χριστιανικὲς Μαθητικὲς Ὁμάδες, ποὺ μόλις τότε εἶχαν ἀρχίσει νὰ λειτουργοῦν στὴν Ἑλλάδα. Πολὺ νέα, ἀνέλαβε σοβαρὲς ἀρμοδιότητες στὴν ἐπιχείρηση τοῦ πατέρα της, φανερώνοντας τὶς ἰκανότητες καὶ τὴν ἐντιμότητά της. Σπούδασε ξένες γλῶσσες καὶ μουσικὴ: πιάνο, ἀνώτερα θεωρητικὰ καὶ μονωδία ὡς mezzo soprano. Συμμετείχε σὲ χορωδίες, ὅπως τῆ «Χορωδία Δωματίου», ποὺ εἶχε ἰδρύσει καὶ διηύθυνε ὁ κατὰ ἓνα χρόνο μεγαλύτερος ἀδελφός της, ἀρχιμουσικὸς καὶ συνθέτης Μιχάλης Ἀδάμης, ἀλλὰ καὶ τῆ Χορωδία τῆς Ἀδελφότητος «Εὐσέβεια», ποὺ διηύθυνε ἡ ἀρχιμουσικὸς καὶ συνθέτης Ἑλένη Οἰκονομοπούλου. Συμμετείχε ἐπίσης σὲ Φιλολογικοὺς καὶ ἄλλους συναφεῖς Κύκλους προβληματισμοῦ, ὅπως τῆς «Δαμασκοῦ», τοῦ «Ἑλληνοφωτός», τῆς «Συζητήσεως».

Ὁ Θεὸς τῆς χάρισε ὡς σύζυγο τὸν Γεώργιο Ἀ. Μποζώνη, ἀπὸ τὰ πρῶτα δραστήρια μέλη τῆς Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως, συνεργάτη τῶν Περιοδικῶν Ἀκτῖνες καὶ Συζητήσις, Καθηγητὴ ἀρχικῶς στὸ Κολλῆγιο Ἀθηνῶν, κατόπιν στὴ Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων καὶ τέλος Τακτικὸ Καθηγητὴ στὴν Α' Ἑδρα Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἡ ἴδια ὑπῆρξε γι' αὐτόν, σὲ ὅλη τὴ ζωὴ της, ἀφοσιωμένη σύζυγος καὶ πολὺτιμη συμπαραστάτις καὶ βοηθὸς στὴν ἐξέλιξή του καὶ στὸ πολὺπλευρο ἐρευνητικὸ, ἐπιστημονικὸ, παιδαγωγικὸ, συγγραφικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο του.

Συζητοῦσε μὲ τὸν σύζυγό της τὸ περιεχόμενον τῶν διαλέξεων, τῶν ἄρθρων καὶ τῶν βιβλίων

του. Ἐγινε ἔτσι «ἡ καλύτερη μαθήτριά του», ὅπως ἔλεγε ἐκεῖνος. Δὲν δίσταζε νὰ διατυπῶναι καὶ τὶς δικές της, εὐστοχες παρατηρήσεις. Διέθετε ἀτελείωτες ὥρες στὴ διόρθωση τῶν τυπογραφικῶν δοκιμῶν. Συνόδευε τὸν σύζυγό της στὰ ταξίδια του γιὰ ἐπιστημονικοὺς καὶ

ἐκπαιδευτικοὺς σκοποῦς, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ. Ἦταν πάντοτε παρούσα κοντὰ του, στὶς πάρα πολλὰς ὁμιλίαις του: σὲ Συνέδρια, σὲ ποικίλους ἐπιστημονικοὺς φορεῖς, σὲ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα, στὸ Σῶμα Ὁμοτίμων Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποίου αὐτὸς ὑπῆρξε Ἐπίτιμος Πρόεδρος, καθὼς καὶ στὴ Χριστιανικὴ Φοιτητικὴ Ἐνωση, στὴ Χριστιανικὴ Ἐνωση Ἐπιστημόνων καὶ Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν, σὲ Σχολῆς Γονέων καὶ Σεμινάρια Ἱερῶν Μητροπόλεων σὲ διάφορες πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Ἐπιπλέον, ἡ Λέλα Μποζώνη ὑπῆρξε ἡ «ψυχὴ» τῆς λειτουργίας, σὲ ὀργανωτικὸ ἐπίπεδο, τοῦ «Σεμιναρίου Φιλοσοφικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Προβληματισμοῦ», ποὺ ἴδρυσε καὶ διηύθυνε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία ὁ σύζυγός της γιὰ διάστημα εἰκοσιπέντε περίπου ἐτῶν, στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Δήμου Ἀθηναίων.

Μαζὶ μὲ τὸν σύζυγό της ξεκινούσαν κάθε μέρα μὲ κοινὴ προσευχὴ καὶ ἀγιογραφικὴ μελέτη ἀπὸ τὴν πολυχρησιμοποιημένη καὶ πολυὑπογραμμισμένη Ἀγία Γραφή, τῆ «Γραφοῦλα» τους, ὅπως τὴν ἔλεγαν. Ὁ τακτικὸς ἐκκλησιασμός καὶ ἡ συνειδητὴ συμμετοχὴ στὴν Ἱερὰ Ἐξομολόγηση καὶ στὴ Θεία Κοινωνία ἦταν πρωταρχικὸ μέλημά τους.

Στὸ φιλόξενο καὶ ζεστὸ σπίτι τους, ἡ Λέλα Μποζώνη ἦταν πάντα ἑτοιμὴ, καταβάλλοντας προσωπικὸ κόπο προετοιμασίας, νὰ δεχθεῖ τοὺς πολυάριθμους συγγενεῖς τους, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνα-

δέλφους και συνεργάτες του συζύγου της, καθώς και όσους, κυρίως νέους, έπιζητούσαν τη συμβουλή και την καθοδήγησή του στις επιστημονικές αναζητήσεις τους, όπως επίσης και συνανθρώπους που χρειάζονταν συμπαράσταση και βοήθεια σε ποικίλης φύσεως δυσκολίες τους. Άξέχαστες θα μείνουν οι συγκεντρώσεις συγγενών και φίλων, με τη χαρούμενη ατμόσφαιρα, με τα καλομαγειρεμένα και όμορφα παρουσιασμένα έδεσματά της, αλλά και με τη μουσική πανδαισία που συχνά ακολουθούσε, όταν εκείνη καθόταν στο πιάνο και τραγουδούσε, μόνη ή μαζί με όλους τους συνδαιτυμόνες.

Μην έχοντας αποκτήσει δικιά της παιδιά, είχε πάντα θέση στην καρδιά της για τα ανίψια της, τα όποια υπεραγαπούσε, και γενικώς για τα παιδιά. Έτσι, συνεργάστηκε για χρόνια, και ως μέλος του Δ.Σ. του Σωματείου «Έστία Κοριτσιού Φιλοθέη ή Άθηναιά», με την ιδρύτριά του, αείμνηστη Έλενη Κούκου, Καθηγήτρια Ιστορίας του Πανεπιστημίου Άθηνων, και τις επίσης αείμνηστες Βασιλική Παπαβασιλείου, Μέληπω Άντωνοπούλου, Μαρία Πανταζοπούλου, Μαρία Μόσχου, αλλά και με τις νεώτερες συνεργάτιδες, που συνεχίζουν ακόμη το έργο αυτό. Επέμενε ιδιαίτερα στην παροχή της καλύτερης δυνατής μορφώσεως στα κορίτσια της Έστίας, ως έφοδιο για τη ζωή τους, και αφιέρωνε

άρκετες ώρες την εβδομάδα στη διαπροσωπική επικοινωνία μαζί τους, αλλά και στη διευθέτηση πρακτικών ζητημάτων της καθημερινής λειτουργίας της Έστίας.

Ο θάνατος του πολυαγαπημένου συζύγου της το 2015 υπήρξε γι' αυτήν μεγάλη απώλεια. Όμως τον αντιμετώπισε με ανδρεία και ακλόνητη πίστη στην αιώνια ζωή. Η καθημερινή ζωή της άλλαξε. Περιορίστηκαν οι δραστηριότητές της και λόγω ηλικίας. Η μοναξιά δεν ήταν εύκολη, ιδίως τον τελευταίο χρόνο, που σταδιακά ελαττώνονταν οι δυνάμεις της. Εν τούτοις, συνεχώς και μέχρι τέλους ευχαριστοῦσε και δόξαζε τον Θεό, που την αξίωσε παιδιόθεν να συνδεθεί με την Έκκλησία και να ζήσει μια τόσο μακρόχρονη ζωή, γεμάτη πολλή δουλειά και ευθύνες, αλλά και πολλή αγάπη και πολλή χαρά. Όσοι τη γνώρισαν θα θυμούνται πάντα το χαρούμενο χαμόγελό της.

Η Λέλια Μποζώνη έκοιμήθη ειρηνικά, μετά από σύντομες περιόδους νοσηλείας, την 19.5.2024, Κυριακή των Μυροφόρων. Μαζί τους και μαζί με τον σύζυγό της θα περιμένει την «κοινήν ανάσταση». Αιώνια της ή μνήμη!

ΔΩΡΑ ΖΥΓΟΥΡΑ

‘Η ανανέωση της συνδρομής μπορεί να γίνει με τους έξης τρόπους:

Για συνδρομή Έσωτερικού

α) Με κατάθεση στην τράπεζα Eurobank, στον λογαριασμό που διατηρεί η Χριστιανική Ένωσις Ακτίων ύπ' αριθμ.: 0026-0201-94-0100366081 (IBAN: GR1102602010000940100366081).

Νά ζητάτε να σημειώνεται ρητώς το όνοματεπώνυμό σας (και μόνον) στην Αίτιολογία.

β) Στα ΕΛΤΑ με ταχυδρομική έπιταγή στη διεύθυνση του περιοδικού (Καρύτση 14, 105 61 Άθήνα). Προβλέπεται έπιβάρυνση με ταχυδρομικά τέλη.

γ) Στα ΕΛΤΑ με έντυπο ταχυπληρωμής που συναποστέλλεται με το τελευταίο τεύχος κάθε χρονιάς για όσους έχουν όφειλή. Σε αυτήν την περίπτωση δεν προβλέπεται έπιβάρυνση με ταχυδρομικά τέλη.

δ) Στα Βιβλιοπωλεία «ΖΩΗ» και συνεργαζόμενα βιβλιοπωλεία.

ε) Σε κατά τόπους συνεργάτες και άντιπροσώπους, οι όποιοι και θα κόβουν σχετικές αποδείξεις.

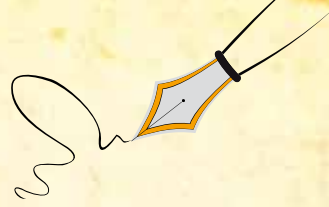
Για συνδρομή Έξωτερικού

Παρακαλούμε μην αποστέλλετε έπιταγές, γιατί αδυνατούμε να τις εισπράξουμε. Η συνδρομή μπορεί να κατατεθεί με τραπεζικό έμβασμα. Τα στοιχεία που θα χρειαστείτε είναι:

- IBAN: GR1102602010000940100366081

- BIC/Swift Code: ERBKGRAA

ΠΡΟΣΟΧΗ! Όταν κατατίθεται ένα ποσό στον τραπεζικό λογαριασμό, χωρίς να αναγράφεται στην Αίτιολογία το όνοματεπώνυμο του συνδρομητή / της συνδρομητριάς (ακόμη και αν αναγράφεται: «Κόσμος της Έλληνίδος συνδρομή 2024» ή ό,τι άλλο), δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ποιά συνδρομή άφορᾷ το συγκεκριμένο ποσό! Αν τυχόν έχετε κάνει κατάθεση, αλλά έχετε άμελλήσει να καταγράψετε τα στοιχεία σας στην Αίτιολογία, παρακαλούμε επικοινωνήστε με τα γραφεία του περιοδικού (κατά προτίμηση με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), για να μās ενημερώσετε και να μπορέσουμε να πιστώσουμε σωστά το ποσό.

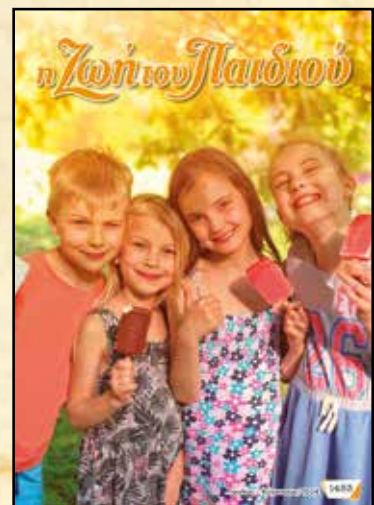

Άξίζει νά διαβάσετε

Το μηνιαίο Όρθόδοξο Χριστιανικό Περιοδικό με την ιστορία των 100 χρόνων του κοντά στον Έλληικό λαό.

Το περιοδικό για την Έπιστήμη, τὰ Γράμματα και τὴν Τέχνη, με τὸ ἔνδοξο παρελθὸν καὶ τὸ δυναμικὸ “παρὼν” στὶς μάχες του κατὰ τοῦ ὕλισμου καὶ τῆς ἀπιστίας.

Ένα περιοδικό – πολύτιμος συμπαραστάτης για ἑκπαιδευτικούς καὶ γονεῖς.

Νεανικὸ περιοδικὸ τῆς “Χριστιανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως” – με τὸν ἐνθουσιασμὸ τῆς νεότητος καὶ τὴ σφραγίδα τῆς πίστεως καὶ τῆς παιδείας.

Τὸ μηνιαῖο παιδικὸ περιοδικὸ ποὺ κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὸ 1946 – ἕνας πολύτιμος πνευματικὸς φίλος γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα.

ΠΑΡΩΡΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
ΚΕΜΠ.ΑΘ
Αριθμός Άδειας
1754

«Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ.Τ. 10561
ΑΘΗΝΑ

Άξίζει νά διαβάσετε

Τό Όδοιπορικό τῆς Πρόνοιας

Συνεργαζόμενα Χριστιανικά Σωματεία «Ο Άπόστολος Παῦλος»

Έκδόσεις «Δαμασκός»

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ
«Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

ΤΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Η ΚΑΤ' ΕΠΙΣΤΗΜΗΝ ΑΣΚΗΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΜΠΡΑΚΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΑΓΓ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ - ΜΑΛΛΑΜΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»